

Eesti uusima aja kirjandus

Töölehtede kogumik gümnaasiumiõpilastele

Natali Happonen, Diana Joassoone, Annelii Juhkama, Leili Sägi

TALLINN 2008

Töölehtede autorid: Natali Happonen (töölehed nr 2, 8, 12, 13, 20, 25, 29, 30),
Diana Joassoone (töölehed nr 1, 7, 11, 14, 15, 22, 23, 28, 31), Annelii Juhkama
(töölehed nr 4, 6, 9, 16, 19, 21, 27, 33), Leili Sägi (töölehed nr 3, 5, 10, 17, 18, 24,
26, 32, 34)

Toimetajad: Ulvi Müürsepp ja Leili Sägi

Retsensendid: Mari-Mall Feldschmidt, Irene Artma

Keeletoimetaja: Signe Põldsaar

Kujundus: Eesti Ekspressi Kirjastuse AS

Õppematerjali väljaandmist on rahastanud Haridus- ja Teadusministeerium.

Autoriõigus õppematerjalile kuulub Integratsiooni Sihtasutusele.

Õppematerjalis kasutatud ilukirjanduslike tekstide autoriõigused kuuluvad nende autoritele.

Ilma autoriõiguse omanike eelneva kirjaliku loata pole lubatud ühtki selle materjali
osa paljundada elektrooniliselt, mehaaniliselt ega muul viisil.

Tasuta jaotatav tiraaž

ISBN 978-9949-444-18-2

SISUKORD

SAATEKS	5
---------------	---

LUULE

Tööleht nr 1: Contra, Liivatee imepeen seeme.	6
Tööleht nr 2: Elo Viiding, Selge jälg.	9
Tööleht nr 3: Kristiina Ehin, Kaitseala.	12
Tööleht nr 4: Liisi Ojamaa, Ärasaatmata kirjad.	16

DRAAMA

Tööleht nr 5: Andrus Kivirähk, Papagoide päevad. Näidendid. Helesinine vagun.	21
Tööleht nr 6: Jaan Tätte, Näidendid. Ristumine peateega ehk Muinasjutt kuldsest kalakesest.	25
Tööleht nr 7: Jim Ashilevi, Nagu poisid vihma käes.	28
Tööleht nr 8: Mart Kivastik, Külmetava kunstniku portreed.	33

PROOSA

Tööleht nr 9: Armin Kõomägi, Amatöör. Bumerang.	37
Tööleht nr 10: Berk Vaher, Sekeldaja päevad.	41
Tööleht nr 11: Eeva Park, Absoluutne meister.	44
Tööleht nr 12: Ervin Õunapuu, Eesti gootika II.	46
Tööleht nr 13: Jüri Ehvest, Taevatrepp. Kutsub.	49
Tööleht nr 14: Margus Sanglepp, Künkarahvas. Pöörane jant eestlaste elust.	52
Tööleht nr 15: Mehis Heinsaar, Härra Pauli kroonikad.	55
Tööleht nr 16: Peeter Sauter, Vere jooks.	58
Tööleht nr 17: Siiri Laidla, Pärnaõietee.	62
Tööleht nr 18: Urmas Vadi, Unetute ralli.	65
Tööleht nr 19: Diana Leesalu, Kaks grammi hämaruseni.	68
Tööleht nr 20: Jaan Tangsoo, 2003. Hanejaht.	71
Tööleht nr 21: Katrin Reimus, Haldjatants.	77
Tööleht nr 22: Mare Sabolotny, Kirjaklambritest vöö.	80
Tööleht nr 23: Sass Henno, Mina olin siin. Esimene arest.	83
Tööleht nr 24: Jan Kaus, Tema.	88
Tööleht nr 25: Kaur Kender, Kuidas saada isaks.	93
Tööleht nr 26: Ketlin Priilinn, Maarjamäe kägu.	97
Tööleht nr 27: Kärt Hellerma, Cassandra.	101
Tööleht nr 28: Wimberg, Lipamäe.	105
Tööleht nr 29: Indrek Hargla, Vabaduse kõrgeim määr (Pärnaoru kroonikad).	108
Tööleht nr 30: Veiko Belials, Jumalate vandenõu.	112
Tööleht nr 31: Elme Väljaste, Kiusatus.	116
Tööleht nr 32: Kadri Kõusaar, Vaba tõus.	119
Tööleht nr 33: Kerttu Rakke, Küpsiseparadiis ehk kaksteist kuud.	123
Tööleht nr 34: Tiina Laanem, Väikesed vanamehed.	127

SAATEKS

Hõlpsaim tee iga rahva kultuuri tutvustamiseks leiab aset kirjanduse kaudu. Eesti mõtteloos on kirjandusel olnud tähtsaim roll, mistõttu aitab kirjanduse lugemine vene õppekeelega õpilasel vaadata ümbritsevat maailma läbi kirjaniku pilgu ning avardada seeläbi oma pilti eestimaalastest ja eesti kirjandusest.

Eesti kirjanduse kursus vene õppekeelega gümnaasiumis võimaldab õpilastel muuhulgas arendada eesti keele oskust ilukirjanduslike tekstidega töötamise kaudu. Käesolev lisaõppematerjal toob välja eesti nüüdiskirjanduse mitmekesisuse – uue- mad luuletajad, kaasaegne näitekirjandus, noorte elu kajastavad teosed noorte autorite sulest, postmodernistlikud kirjutised, omamaine ulmekirjandus. Kirjanduse töölehtede kogumiku koostajad usuvad, et käesolev lisaõppematerjal aitab omalt poolt kaasa lugemise väärtustamisele teises keeles, juhtides vene õppekeelega gümnaasiumiastme õpilasi eesti kirjanduse omaalgatusliku lugemise teele ning kujundades neist sel viisil lugejakultuuri tarbijaid.

Kogumiku autorite eesmärk on olnud luua vene õppekeelega gümnaasiumide eesti kirjanduse õpetajaile abivahend, mis aitaks kujundada nende õpilastest õppijaid, kes valdavad mitmesuguseid võtteid, kuidas ainet paremini õppida. Kogumik koosneb 34 töölehest, kus on ilukirjanduslikud tekstid ja ülesanded. Ilukirjanduslike tekstide juurde koostatud ülesanded harjutavad kasutama strateegiaid, mida õpilased saavad ka edaspidi rakendada, kui on vaja iseseisvalt mõelda, otsustada, valikuid teha. Samas on ülesanded aktiveerivad, aidates õpilastel ühendada ja integreerida uut seniteatuga. Olles suunatud tekstide mõistmisele, on nende eesmärgiks arendada suulist ja kirjalikku väljendusoskust, loovat mõtlemist ning arutlusoskust. Kogumiku autorid on õpiülesannete koostamisel lähtunud Doug Buehl'i raamatust „Interaktiivõppe strateegiad klassiruumis“ ja oma kirjanduse ja keeleõpetaja pikaajsetest kogemustest.

Õppematerjal „Eesti uusima aja kirjandus“ aitab kaasa eesti kirjanduse õpitulemuste saavutamisele ja aitab arendada õpilaste funktsionaalset lugemisoskust ning eesti keele oskust.

Ilukirjanduslike tekstide autorite valikul on silmas peetud ühelt poolt nende tuntuust eesti kirjandusmaastikul (nt 1990. aastatel kirjandusse tulnud autorid), teiselt poolt on kogumikku lülitatud päris uusi kirjutajaid, kelle teosed on pärinud Eestis tähelepanu (eriti noorsookirjanduse poole pealt). Kõige selle tulemusena avaneb õpilastel võimalus tõdeda, et kirjandus on midagi põnevat ja veel tänapäevalgi eksisteerivat.

Kirjanduse töölehtede kogumiku koostajate nimel

Leili Sägi

Contra

LIIVATEE IMEPEEN SEEME. MINA ISE, 2005.

Tööleht nr 1

kõik mis ei tapa
teeb tugevaks
mis tapab
nõrgaks teeb

sa mõtled küll
ei see ei loe
kuid muutub lugevaks

kui väga – väga tahaksid
saada tugevaks
kuid kartus saada tapetuks
nii hirmus nõrgaks teeb

kas olla võibki sul see
kes söimab lõdvalt näo sul täis
ja ütleb – ära mulise
kui hing su peale saab tal täis

kui vahetab ta plaati ja
ei hakka röömu piirama
see pole diplomaatia
vaid mõjub ehtsalt – siirana

KOJU TULLES

kodumaja paistab
süda põksuma hakkab
püüan aimata aknast
kas kõik on ilusti alles
või käind siin pättide pralle
tuhnitud kappe ja urkaid
visiitkaardiks kusetud nurka

näen nüüd et arvuti laual
või päikesekiiri seal murdub
ah kurat teab pätt on ju kaval
leidlik on tema kurjus
küllap on viinud protsessori
monitor jäetud mul meeneks
kunagi siin protsess oli
pättidest said seal võitjad
õigeks mõisteti kõik nad
kraam jäigi kadunuks

vaata sa ilusti lukus on uks
äkki aknad on puru
aga oh imet kõiki asju toas näen
jälle on juhtunud õnnelik päev
roheline on muru

ÜLESANDED

1 Lugege luuletused läbi ja vastake suuliselt. Milline on esmane mulje luuletusi lugedes? Mida te märkate kõigepealt, kas asju, tundeid või mõtteid? Tooge näiteid luuletustest.

2 Lugege luuletusi ja leidke, kes on luuletuste tegelased. Täitke tabel.

Tegija Kes? Mis?	Tegija iseloomustus Missugune?	Tegevus Mida teeb?/ teevad?	Viis Kuidas?
sulid	rõõmsad	sõimavad	lõdvalt

3 Kasutades tabelit, kirjeldage, missugused inimesed on luuletuste tegelased ja tooge näiteid elust.

4 Lugege luuletusi ja täitke tabel. Tooge näiteid luuletustest.

Kas luuletused sisendavad (tõmmake õigele vastusele ring ümber)	Näide luuletusest
lootust; jah/ei	
lootusetust; jah/ei	
mõlemat; jah/ei	
unistust? jah/ei	
Mis viib sellisele järeldusele?	
Sõnastage luuletuste sõnum/peaidee.	

5 Koostage loetud luuletuste põhjal oma luuletus „CONTRA“

.....C.....
O.....
N.....
 C O N T R A
R.....
A.....

Contra

6 Kirjutage akrostihhonid (luuletus, mille värsiridade algustähed moodustavad sõna või lause).

S

K

U

Õ

L

I

I

K

M

I

S

E

I

T

A

P

A

7 Kirjutage, milline inimene on luuletaja Contra, või joonistage tema portree.

Elo Viiding

SELGE JÄLG. TUUM, TALLINN, 2005. LK 25–26.

Tööleht nr 2

ISELOOMUSTUS (INTERNETIS)

Nimi: Ütleme, et Noora. Noor. Väga noor, kohutavalt noor. Eidžismist lähtudes täiesti kortsuvaba.

Iseloomustus: Irooniline, vahel võib olla liiga otsekohene ja julm. Aga oskab endast esialgu parema mulje jätta (kohandumise eesmärgil, muidugi, seda temalt tahetakse, ja mitte just vähe). Usu aga usu.

Oma väga kindlate eesmärkide ja põhimõtetega (see on punasega alla joonitud, noh, nüüd siis teate!).

Hüsteeriline, ütlevad, aga las ütlevad, küll kunagi kohtab kedagi, kes ei ütle, tegelikult oskab küll olla kaine ja kaalutlev. Sittagi. Ei viska kunagi midagi ära, mäletab, vahel maksab kätte (kaheldav, pealtnäha absurdne, pretensioonikas, kuid siiski tõsi).

Lemmikud: ?

Värv: Punane (muidugi, kuidas teisiti selles vanuses, aga jah, võib-olla ka hiljem, kuid siis ei saa seda eelistust enam niisama lihtsalt naljaks pöörata).

Lill: Roos, gladiool (ekshibitsionist, vaatab sageli peeglisse, ilus, aga teab, raip, kuidas ellu jääda, eriti reede õhtul. Armastab suuri, tugevaid asju...).

Tegevus: Lugemine, kirjutamine, netis roomamine, filmide vaatamine, ajalugu, keeled, uisutamine (mitmekülgne, ahne, kuid mitte loiult humanitaarne, paindlik ja liikuv, otsib tasakaalu, ei usalda ilma, mis tema jaoks on ühteaegu nauditav, aga ka alandav). Ajalugu, keeled! Anekdoot.

Ehk loeb tema iseloomustust netis koguni õpetaja?

Filmid: “The Lord of the Rings” triloogia, “Black Hawk Down”, “Fight Club”, “Star Wars” originaaltriloogia, “Gangs of New York”, “Pirates of the Caribbean: The Curse of the Black Pearl”, “Queen Elisabeth” (armastab triloogiaid, monumentaalsust, ülevust, draamatikat, ihaleb selget mõistust, ka müstikat, vägivalda).

Raamatud: Tolkieni “Sõrmuste isand”, Goldingu “Kärbeste jumal”, Verne’i “20000 ljööd vee all”, Atwoodi “Alias Grace”. (Üks raamat sellest nimekirjast on kindlalt lugeja lõksu vedamiseks ja endale tähelepanu tõmbamiseks, vaevalt, et ta seda läbi lugeda viitsis!)

Näitlejad: Edward Norton, George Clooney, Ewan McGregor, Johnny Depp, Sean Bean (huvitav, et mainitud ei ole ühtegi naisnäitlejat, põhiliselt on nimetatud mehed).

Muusikud: Red Hot Chili Peppers, Suzanne Vega, Bob Marley, Queen (tugevaloomulised eelistused, romantik, nimetatud on ainult üks, mitte väga jõuline, kuid omapärane naismuusik).

Laulud: Queeni “Who Wants To Live Forever”, Red Hot Chili Peppersi “Other Side” & “Fortune Faded”, Suzanne Vega “Marlene On The Wall” (pole suurt midagi kommenteerida, kuulaku ise).

Suitsu: teeb. Aga ei armasta teiste suitsulõhna.

Läheb täna õhtul ilmselt “Hollikasse”, seal on see hausidiiva. Muidugi läheb ta sinna millegi muu või kellegi teise pärast, kui see vana, paks, isekas staar. Ei ta armasta teiste isekust toita ja imetleda, väsib ruttu, homme kooli ei jõua. Kaua see niimoodi kestab. Päike paistis kogu nädalavahetuse, aga külmavärinad tulid peale, kui kass köögiakna taga prügikastile maandus,

Elo Viiding

see pehme hüpe käis nii kõva kolksuga. Kõik alandused on alles ees, kõik ebaõiglused ja valed paistavad alles nurga tagant ja ütlevad, et nad tahaksid temast paremini aru saada. Võib-olla peaks ta veel veidi arenema? Kulgema koguni inimlike ideaalide suunas? Võib-olla tõesti, vennad ja õed tões ja õigluses! Praegu on ta veel kahjutu, praegu saab ta oma eelistused välja öelda.

Praegu saab teda veel eelistada.

Praegu saab teda veel eelistada.

Praegu saab teda veel eelistada.

Aga olge rahulikud, kui ta midagi õigesti teeb, kui ka kunagi peaks midagi korda saatma – ja mida tähendab, saatma, selle sisima jõuga – ei öelda seda talle iialgi kõva häälega. Ja kui öeldaksegi, ei saa seda kunagi tunnustada, temagi jaoks on nupp, kuhu ta peaks kõigepealt vajutama.

Vote for the sexiest, ütleb talle ekraan, click: Edward Norton, George Clooney, Ewan McGregor, Johnny Depp, Sean Bean.

Tee, mida sa pead tegema!

ÜLESANDED

- 1) Arutlege rühmas autori ütluse üle ja mõelge selle põhjal välja erinevaid sõnu tegelase kirjeldamiseks.

Rühm 1: "Aga oskab endast esialgu parema mulje jätta (kohandumise eesmärgil, muidugi, seda temalt tahetakse, ja mitte just vähe)."

Rühm 2: "Punane (muidugi, kuidas teisiti selles vanuses, aga jah, võib-olla ka hiljem, kuid siis ei saa seda eelistust enam niisama lihtsalt naljaks pöörata)."

Rühm 3: "Üks raamat sellest nimekirjast on kindlalt lugeja lõksu vedamiseks ja endale tähelepanu tõmbamiseks, vaevalt, et ta seda lugeda viitsis!"

Rühm 4: "Kõik alandused on alles ees, kõik ebaõiglused ja valed paistavad alles nurga tagant ja ütlevad, et nad tahaksid temast paremini aru saada. Võib-olla peaks ta veel veidi arenema?"

- 2) Lugege klassile ette rühmale antud tsitaat ja tutvustage iseloomustavaid sõnu tegelase kohta. Kirjutage need sõnad lugemise ajal tahvlile.

- 3) Pange oma rühmaga kirja tegelase esialgne viielausealine iseloomustus, kasutades selleks tahvil olevaid tegelast iseloomustavaid sõnu ja vajadusel etteantud raamistikku.

Luuletuse tegelane on selline inimene, kes _____ .

Ta näib olevat ka _____ .

Teda iseloomustab veel _____ .

Talle meeldib _____ .

Ta pole mitte kunagi _____ .

Elo Viiding

- 2
- 1) Lugege läbi luuletus.
 - 2) Töötage samas rühmas. Täitke tabel: missugused iseloomustused on tegelase poolt välja mõeldud ja missugused on tõesed?
 - 3) Võrrelge välja mõeldud ja tõeseid iseloomustusi ning tehke järeldus.

VÄLJAMÕELDIS	TÕSI
ISELOOMUSTUS	

JÄRELDUS
Miks tegelane kirjutas iseloomustuse?
Mida ta kardab?
Mida ta oma iseloomustusega taotleb?
Mida autor tegelasest arvab?

- 3 Kirjutage tegelase iseloomustus, kasutades rühmatöö tulemusi.
- 4
- 1) Töötage paaris. Esimene paariline kirjutab iseloomustuse (Internetis) ehk profiili enda kohta ja teine oma paarilise kohta. Kasutage luuletuses etteantud skeemi (Nimi:, Iseloomustus:, Lemmikud: jne).
 - 2) Võrrelge iseloomustusi. Mis on ühist, mis erinevat?

Kristiina Ehin

KAITSEALA. HUMA, TALLINN, 2005. LK 106, 107.

Tööleht nr 3

*

lumeta jõulud – vihma ja sadu
ennustas raadio ja rahvale kadu
kuulutas telekas kogu õhtu
vahiti filme ja täideti kõhtu

aga äkki üks pereisa
kes kuulis elutoast laste kisa
kes kaklesid missugust kanalit kaeda
viskas teleka alla aeda

viskas nagu polekski olnud
pihku jäid juhtmed ja lauale tolmu
viskas avatud köögiaknast
kilinal-kolinal kukkus see raudkast
kõmaki vastu vihmaveetoru
vastu kruusa ja koltunud muru

vastu ahtat ja avatud ilma
arglikult vaadati üksteisel silma
vastu pilkude tumeselget
pominal langesid lumehelbed

ÜLESANDED

1 Koostage teemantluuletus

Pealkiri:

Teler

Kirjeldus: (omadussõnad)

Tegevus: (mine-sõnad)

Suhe/tunded: (fraas)

Teema ümbersõnastus: (pealkirja sünonüüm)

2 Miks valisin need sõnad:

	Sõna	Põhjendus
omadussõnad		
mine-sõnad		
suhet näitavad sõnad		
sünonüüm		

Kristiina Ehin

*

on kevadpühad ehk lihavõtted
ja kaubamajad on rahvast täis
on kevadpühad ehk lihavõtted
ja keegi ei mäleta kuidas see käis

ainult kirikutes all võlvidud kaarte
veel vanadel naistel on palved suul
meie sööme joome ja meenutame
kuidas Kristus kannatas ristipuul

me sööme joome ja maksame raha
ja usume: antakse andeks
las lühtritelt sulada küünlavaha
ja palved muutuda vandeks

ÜLESANDED

1

Jäta mulle viimane sõna

Kirjutage luuletusest välja 3–4 rida, mida peate eriti huvitavaks või tahate kommenteerida. Kirjutage kõrvale oma kommentaar (arendage mõtet edasi, seostage millegagi). Paluge naabril kommenteerida teie poolt välja kirjutatud, seejärel tutvustage talle oma mõtteid.

Tsitaat	Kommentaar

Kristiina Ehin

LUIGELUULINN. HUMA, TALLINN, 2004.

*

mu armastus sa lõhnad
tindi järele
väsimuse ja üksinduse järele
kirjapaberi ja kuresule
kadunud raamatu ja peeglikillu
otse pelglikust hommikust
mu peale varisevate ööde järele
igatsuse järele
mis ei täitu

mu armastus sa lõhnad
asfaldi järele
värvimata plangu ja juulileitsaku
otse tummast uhkusest
me kohale kerkivate
kõuepilvede järele
naeru järele
mis ei närbu

mu armastus sa lõhnad
telefonitoru järele
selle vihmase päeva
kõigi kümne sõrme järele
soolase nutu ja leppimise järele
meelekindluse järele
mis ei murdu

ÜLESANDED

1 Mõttestage lahti järgmised luuleread.

Luulerida	Minu arvamus	Teiste arvamus
mu armastus lõhnab igatsuse järele mis ei täitu		
naeru järele mis ei närbu		
soolase nutu ja leppimise järele		
meelekindluse järele mis ei murdu		

Kristiina Ehin

SIMUNAPÄEV. HUMA, TALLINN, 2003.

püssimees seisab õues
hommikuhämaras
küsib: kus teie mees on?
teatab, et aega on kaks tundi
ja siis...
mida ma panen kokku?
süda kisub kokku
mida ma lastele ütlen?
kaks tundi
ja siis?
kes lüpsab mu ammuvad lehmad
kas küsida jumalalt?
põllu peal ärkab päike
pikalt ja punavalt
kellelt veel abi loota?
kui küsida sulaselt?
põllu peal ärkab päike
veripunaselt
lapsed ja kompsud koormale
küll on saatanad!
metsaservalt mu mehe
ahastus
jäab meile järele vaatama

ÜLESANDED

1 Pange kirja oma muljeid luuletusest. Lisage õpetaja selgitusi.

	Minu muljed	Õpetaja selgitus
On huvipakkuv		
Pani mõtlema		
Tekitas küsimusi		

Liisi Ojamaa

ÄRASAATMATA KIRJAD. VARRAK, TALLINN, 2002. LK 6, 15, 22.
Tööleht nr 4

I

KIWID ON KODU

Puna-must walgus
See õhtute põrgu
Hirme & unelmaid taewasse kõrgub
Linn juba waikib
On udud ta piirid
Pilweserw plingib veel loojangu kiiri
Autod & trammid
Need wäsiwad peagi
Kiwid ei wäsi & muud ma ei teagi
Kiwid on kodu
& väljapääs waewast
Walud & lootused löikawad taewast
Kiwid on kodu
Täis aegade sooja
Ylalpool yxindust roppust & rooja

Kuigi et kylmad
Mis sellest et pime
Kiwid on kodu
See kodu on ime

ÜLESANDED

1

Kirjutage luuletusest välja huvitavaid sõnu ja väljendeid. Põhjendage oma valikut.

Sõna	Põhjendus

Liisi Ojamaa

- 2 Autor on linna/kodu kujutades kasutanud sõnalist sümbolit KIVID. Leidke luuletusest sõnu, mis seda sümbolit avavad. Jagage need sõnad sisulise mõtte/tähenduse järgi positiivseteks ja negatiivseteks. Põhjendage suuliselt.

- 3 Joonistage luuletuse põhjal pilt kodust. Püüdke anda edasi luuletuse meeleolu, aga ka omi tundeid.

- 4 Kasutage esimese ülesande sõnu ja väljendeid ning kirjutage ise koduteemaline luuletus.

Liisi Ojamaa

II

WALGE LIND

Kurbus lendab linnataewas
nagu säravvalge lind
Rahwas osta unistusi
kuni neil on odaw hind
Rahwas osta unistust kui
unelmad on yle jõu
Raha eest saab lõpux kõike
träni trääsa tarka nõu
Rahwas osta mida oskad
meil on täna odaw hind
Tasuta & palumata
tuleb waid yx walge lind

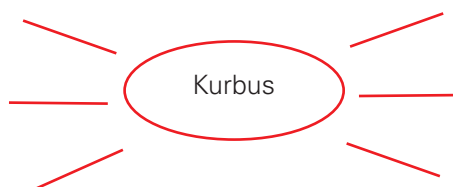
ÜLESANDED

1 Täitke lüngad luuletuses. Seejärel lugege autori teksti. Võrrelge.

WALGE LIND

Kurbus linnataewas
nagu säravvalge
Rahwas osta
kuni neil on odaw
Rahwas osta unistust kui
unelmad on yle
Raha eest saab lõpux
träni trääsa nõu
Rahwas osta mida oskad
meil on täna hind
Tasuta & palumata
tuleb waid yx lind

2 Autor võrdleb kurbust üsna omapäraselt – säravvalge linnuga. Missugune on sinu arvates kurbus? Koosta ideekaart.

Liisi Ojamaa

- 3 Luuletus on reklaamilik. Töötage paaris ja leidke sellest reklaamilikud väljendid. Kommenteerige.

Reklaamilik väljend	Minu kommentaar	Pinginaabri kommentaar

- 4 Valige luuletusest huvitav reklaamilik väljend ja koostage sellega reklaam.

- 5 Arutlege klassis, kas luuleread "Raha eest saab lõpux kõike / tráni trääsa tarka nõu" on tänapäeval aktuaalsed.

Liisi Ojamaa

III

WANA MAAILMA LAPSED

Wana maailma lapsed
wanad kui õhtute tuul
silms needsamad hirmud
jalge all rahutud luud
Nende sammudes kajawad
wana maailma wead
keegi ei tunne neid ära &
ise nad weel ei tea
Seisawad yxteise ligi
laastatud linnamäel
wana maailma waewad
kõik kahel lahtisel käel

ÜLESANDED

- 1 Lugege valitud luuleridu selle kohta, millisena näeb autor wana maailma hirme ja raskusi. Kirjutage oma arvamus. Edastage klassikaaslastele oma mõtted.

Luulerida	Arvamus
silms needsamad hirmud / jalge all rahutud luud	
Nende sammudes kajawad / wana maailma wead	
wana maailma waewad / kõik kahel lahtisel käel	

- 2 Moodustage neljaliikmelised rühmad ja järjestage luuletuses segipaisatud read. Võrrelge tulemust originaalluuletusega.

WANA MAAILMA LAPSED

silms needsamad hirmud
Wana maailma lapsed
jalge all rahutud luud
ise nad weel ei tea
Nende sammudes kajawad
kõik kahel lahtisel käel
wanad kui õhtute tuul
wana maailma wead
laastatud linnamäel
keegi ei tunne neid ära &
Seisawad yxteise ligi
wana maailma waewad

- 3 Arutlege klassis, millised hirmud ja raskused on inimestel tänapäeva maailmas.

Andrus Kivirähk

PAPAGOIDE PÄEVAD. NÄIDENDID. HELESININE VAGUN. EESTI KEELE SIHTASUTUS,
TALLINN, 2002. LK 244–248.

Tööleht nr 5

SIRTS: Sa ära võta seda nii traagiliselt, lihtsalt tänapäeval ei loeta enam nii palju kui vanasti. Ajad muutuvad. Ma saan aru, et sind kui õpsi see ärritab, aga kõik ei pea ju lugema mingeid Tammsaasesid ja Dostojevskaid. Praegu on maailmas palju muudki huvitavat. On arvutid, väga palju asju, mida enne pidi raamatutest otsima, saab nüüd lõdvalt internetist kätte. Maailm on lahti, saab reisida. Inimesed teevad karjääri, õpivad palju, loevad erialakirjandust. Tead, tänapäeval peab end kogu aeg täiendama, et tasemel püsida ja rongist mitte maha jääda! Lihtsalt pole enam aega igasuguste juturaamatute jaoks.

TÕNU: Just. Seda juttu olen ma ka oma klassis kuulnud. Ma kuulan ega usu oma kõrvu. Tead, Lumivalgeke, ma mäletan, kui ma käisin ülikoolis, siis ma tahtsin kangesti saada kirjandusõpetajaks. Ma kujutasin ette, kuidas ma hakkank koos oma õpilastega lugema häid raamatuid, tõesti häid raamatuid, mitte mingit hallitanud kohustuslikku kirjandust, ja kuidas me pärast klassis juttu ajame, raamatutest vestleme, teeme seda, mida mina alati kooli ajal teha igatsesin, aga minul polnud see võimalik, sest minu kirjandusõpetaja oli loll vanaeit, kes õpetas ainult seda, mida tal kästi õpetada, ajas meile pähe igasugust sitta. Mina tahtsin olla selline õpetaja, keda ma ise taga igatsesin, aga nüüd tuleb välja, et see ei õnnestu. Enam ei igatse minusugust mitte keegi! Ma jäin hiljaks! Ütle, Lumivalgeke, kas sa oled lugenud „Kolme musketäri“?

SIRTS: Vist alustasin kunagi, aga jäi pooleli. Aga ma olen näinud mingit ameerika filmi, see oli küll päris lahe. Üks musketär, see peategelane noh, ma ei mäleta enam ta nime, see oli kuninganna armuke, eks ole? Ja mingisugune kuningas oli tema laps ja sellel oli kaksikvend, keda hoiti vanglas?

TÕNU: Oh jumal küll, ole vait! Aga oled sa lugenud Bulgakovit?

SIRTS: Mm... Nimi tuleb nagu tuttav ette... Mis ta on kirjutanud? Ta on mingi venelane, eks ole?

TÕNU: Aga Kafkat oled lugenud?

SIRTS: On see mingi eksam? Ei ole!

TÕNU: Aga kas sa vähemalt „Karlssonit“ oled lugenud? Lapsepõlves?

SIRTS: Muidugi.

TÕNU: Mis olid varaste nimed?

SIRTS: Oh taevas, kust pean ma seda mäletama! Olid seal üldse vargad? See oli nii ammu, kui ma lugesin, miks ma peaksin seda meeles pidama?

TÕNU: Märt, mis olid varaste nimed?

MÄRT: Fille ja Rulle!

TÕNU: Ints, kuidas hüüti onu Juliust?

INDREK: Muinasjulle muidugi.

TÕNU: Mis oli Majasoku eesnimi?

MÄRT ja INDREK (kooris): Hildur!

MÄRT: Ja tema õde on Friida, kes elas Frej tänaval!

SIRTS: Ja mida te nüüd mulle õieti tõestate? Et teil on „Karlsson“ peas?

TÕNU: Seda, et me oleme pärit teisest sajandist! Hoopis ühest teisest, vanast, otsa saanud sajandist! Ühest teisest maailmast, kadunud maailmast, vee alla uppunud maailmast, Atlantisest! Meil ei ole sinusugustega midagi muud ühist, kui et meil on samuti nina keset nägu ja selja all perse. Muud midagi. See on kohutav. Ma seisan klassi ees ja vaatan neid, ma räägin neile raamatutest, mida ma omal ajal armastasin; raamatutest, mida ma lugesin kolm korda, viis korda, kümme korda, mis olid mul peas! Raamatutest, mis olid mulle kallid, mida ma lugesin igal vabal hetkel, vabatahtlikult, ja oleksin lugenud ka siis, kui mind oleks keelatud, salaja oleksin ma neid siis lugenud! Keldris, teki all, ükskõik kus! Ma räägin neile nendest raamatutest ja küsin: olete te lugenud? Ei, vastavad nemad. Lugege siis, ütlen mina. Ei viitsi, ei taha, milleks? Saate aru, ma soovitan neile häid raamatuid, mitte „Ülesküntud uudismaad“ ega „Noort kaardiväge“. Ma soovitan neil lugeda kõige paremaid, kõige huvitavamaid asju, aga nemad ei viitsi. Nad istuvad ja vahivad mulle otsa nagu kalad, vaidlevad, küsivad, et miks ma pean seda raamatut lugema, see on nii paks, mis mul sellest kasu on? Raisk, ütlen mina, sa küsid, mis on sul kasu „Vendadest Karamazovitest“! Sul vördjal on sellest niipalju kasu, et sa saad inimeseks, et sa saad aru, millest inimesed omavahel räägivad, et sa saad tsiviliseeritud olendiks. Aga nad ei usu. Nad ütlevad, et nad saavad suurepäraselt omavahel rääkida ka ilma pakse raamatuid lugemata. Ja neil on õigus. Sest kui kõik on kretiinid, siis on neil ju isekeskis hea.

Andrus Kivirähk

Ketšupipudelid supermarketi riiulil ei vaja Gogolit, nad saavad ka ilma läbi, neil on ka niisama hea, milleks neile Gogol, kui nad on ketšupit kaelani täis. Sellest piisab. Aga ma püüan siiski, jutustan raamatuid ümber, katsun huvi äratada, sest see on ka minu huvides. Mina liigun ju ka linnas ringi, ma tahan, et minu kõrval käiksid inimesed, mitte ketšupid! Aga miski ei aita. Nad ei taha, nad ei saa aru, neid ei huvita. Ja ma mõtlen, milles on asi? Kas on raamatud aastatega halvemaks läinud nagu vorst või piim, mis kaua ei seisa. Ei ole nii. Lihtsalt need inimesed, need isikud, need olendid minu ees klassis on teisest liigist. Kits ei pane iialgi koera heina sööma, mina ei suuda nende ajudeni tungida. Ainult tühi töö ja vaimu närimine. Teine liik kasvab peale nagu nõgesed.

SIRTS: Sa võtad asju liiga traagiliselt!

TÓNU: Ma tahaksin vahel neid tappa. Käin tänaval ja vaatan möödujaid. Ma vaatan neile näkku ja näen, et nende aju on tühi. Nad ei ole lugenud ühtegi raamatut, mida ma kalliks pean, nad ei ole näinud ühtegi filmi, mida ma austan, nad on täiesti võõrad, teisest maailmast, nad on ufod! Ja minus tõuseb enesekaitserefleks! Nad tuleks tappa! Lollid ära hävitada! Metslased maha lasta ja tuhaks põletada! Sest nad on ohtlikud! Uinuv mõistus sünnitab koletisi!

SIRTS: Sa tahaksid inimese ära tappa sellepärast, et ta pole lugenud mingit raamatut!

TÓNU: Jah. Halastuseta. Sest ta on ufo.

ÜLESANDED

1 Millised olid kirjandusõpetaja Tõnu illusioonid, milline aga tegelikkus?

Illusioonid	Tegelikkus

Minu kommentaar:

2 Mida arvate järgmistest mõtetest? Missuguseid probleeme need tsitaadid illustreerivad? Lisage oma kommentaarid.

1) „Ma saan aru, et sind kui õpsi see ärritab, aga kõik ei pea ju lugema mingeid Tammsaaresid ja Dostojevskaid. Praegu on maailmas palju muudki huvitavat.[...] Lihtsalt pole enam aega iga-suguste juturaamatute jaoks.“

Minu arvamus:

Andrus Kivirähk

2) „Ma kujutasin ette, kuidas ma hakkasin koos oma õpilastega lugema häid raamatuid, tõesti häid raamatuid, mitte mingit hallitanud kohustuslikku kirjandust, ja kui me pärast klassis juttu ajame, raamatutest vestleme, teeme seda, mida mina alati kooli ajal teha igatsesin, aga minul polnud see võimalik...[...] Mina tahtsin olla selline õpetaja, keda ma ise taga igatsesin, aga nüüd tuleb välja, et see ei õnnestu. Enam ei igatse minusugust mitte keegi! Ma jäin hiljaks!“

Minu arvamus:

3) „Ma seisan klassi ees ja vaatan neid, ma räägin neile raamatutest, mida ma omal ajal armastasin; raamatutest, mida ma lugesin kolm korda, viis korda, kümme korda, mis olid mul peas! Raamatutest, mis olid mulle kallid, mida ma lugesin igal vabal hetkel, vabatahtlikult, ja oleksin lugenud ka siis, kui mind oleks keelatud, salaja oleksin ma neid siis lugenud! Keldris, teki all, ükskõik kus! Ma räägin neile nendest raamatutest ja küsin: olete te lugenud? Ei, vastavad nemad. Lugege siis, ütlen mina. Ei viitsi, ei taha, milleks?“

Minu arvamus:

4) „Nad ei ole lugenud ühtegi raamatut, mida ma kalliks pean, nad ei ole näinud ühtegi filmi, mida ma austan, nad on täiesti võõrad, teisest maailmast, nad on ufod!“

Minu arvamus:

5) Mulle enim meeldinud tsitaat ning minu arvamus selle kohta:

Andrus Kivirähk

3 Mõtestage lahti järgmised väited ning kirjutage, kas olete nõus või mitte. Leidke katkendist põhjendusi.

Väide	Minu tõlgendus	Põhjendus katkendi põhjal
Põlvkondade vahel on tänapäeval tekkinud mõistmatus. (Sirts – 20-aastane, Tõnu – 30-aastane)		
Õpetaja Tõnu pihtimus uue põlvkonna vaimse allakäigu teemal mõjub nukralt.		

4 Koostage kiri Sirtsule/Tõnule.

5 Kirjutage arutlus teemal „Raamatute lugemine annab teadmisi ja rahulolu“

Jaan Tätte

NÄIDENDID. RISTUMINE PEATEEGA EHK MUINASJUTT KULDEST KALAKESEST. TALLINNA LINNATEATER, 2002. LK 31–33.
Tööleht nr 6

OSVALD: Ma tuleksin tagasi oma pakkumise juurde.

ROLAND: Noh, mõistlik jutt lõpuks. Kuulan huviga.

OSVALD: Loobu Laurast.

ROLAND: Kurat, igal asjal on piir.

OSVALD: Just. Igal asjal on piir. Oota. Ma tunnistan, et sul on teatav õigus, kuidas öelda, Lauraga ühte kuuluda. Mitte küll juriidiline, aga moraalne küll. Aga see loeb ka. See ei ole küsimus. Ma isegi usun, et sul on mõneti raske Laurast loobuda. Võib-olla väga raske. Laura on seda väärt. Võib-olla jätkuks teil õnne väga pikaks ajaks. Aga sa pead mõistma, et nüüd olen mängus mina ja seda ei saa enam välistada. Te ei ole enam kahekesi. Meid on nüüd kolm ja üks on üleliigne.

ROLAND: Ma ei saa aru, kuhu sa ennast topid?

OSVALD: Ma ei topi. Ma olen. Püüa sellest aru saada. (Paus.) Võiks öelda nii, et üks jääb kaotajaks.

ROLAND: Sa oled juba kaotanud.

OSVALD: Aga ma pakun lahenduse, kus kaotajaid ei ole. Vähemalt kaotus ei ole nii raske või täpsemalt – kunagi saab sellest kaotusest võit. Ma tahan seda uskuda.

ROLAND: Mida sa sogad.

OSVALD: Meid seob Lauraga üks jõud, mis on määratud saama pööraseks inimlikuks õnneks ja ma usun, et ka armastuseks.

ROLAND: Kas te olete tuttavad? Seda ta siia kippus. Jälle mina loll!

OSVALD: Pea! Ära süüdista Laurat.

ROLAND: Ma ei süüdista.

OSVALD: Laura ei tea sellest midagi, ta veel ei taipa. Esialgu tajun seda ainult mina. Lauralt oleks palju praegu rohkem nõuda. Ta on allunud jõule, ise midagi teadmata.

ROLAND: Mis kuradi jõule?

OSVALD: Hakkad taipama.

ROLAND: Ei hakka. Ei kavatsegi.

OSVALD: See on teadmise jõud. Kui sa midagi tead ja hetkekski ei kahtle oma teadmises, siis see on tohutu jõud. Seda võib nimetada ka usuks, aga usk on enamasti seotud millegi tundmatuga. Ja nüüd minu pakkumine.

ROLAND: Ma ei taha mingit pakkumist.

OSVALD: Kuula enne. Kas sa sureksid ilma Laurata ära?

ROLAND: Kindlasti.

OSVALD: Ära lahmi. Kuidas sa seda ette kujutad?

ROLAND: Lihtsalt sureksin ära.

OSVALD: Teeksid endale lõpu?

ROLAND: Ma ei tea. Võib-olla.

OSVALD: Selge. Sa ei sureks ära. Mina ka ei sureks. Kas Laura sureks ilma sinuta ära? (Paus.) Ilma minuta ka ei sureks. Nii et me ei räägi elust ja surmast. Nii. Millest me räägime? Ma annaksin sulle tasu, mis leevendaks su valu ja üksindustunnet.

ROLAND: Mida?

OSVALD: Ma pakun sulle teatava summa, kui sa oled nõus oma edaspidist elu nägema ilma Laurata.

ROLAND: Raha?

OSVALD: Raha.

ROLAND: Mul hakkab halb. (Tal hakkabki halb.)

OSVALD: Soovid ühe pitsi? (Kallab mõlemale ja joob ise kohe.) Võta-võta.

ROLAND: Jälk. Sellist asja ei ole olemas.

OSVALD: Ole rahulik, sõber Roland. Tehes sellist pakkumist, ei mõtle ma sinust midagi halba või väiklast. Samuti ei puuduta ma Laurat. See on minupoolne ettepanek ja vägisi ei kavatse ma ühtegi sammu astuda. Sul jääb üle kas nõustuda või mitte.

■ Jaan Tätte

ROLAND: Aitab!

OSVALD: Kümme miljonit dollarit. Kaksikümmend miljonit. Viiskümmend miljonit. Ma ei aja udujuttu. See raha on realselt olemas. Sularahas. Kuuled mind? Seitsekümmend miljonit dollarit. Ei ole asja, mida selle raha eest ei saaks. Kui sa just kosmosesse ei taha lennata. Aga ükskõik kui palju kõige kallimaid autosid. Ükskõik milline maja – ükskõik kus. Villad maailma kõige kallimatesse suvituskohadesse, investeeringud, poliitika, kuulsus. Täielik kindlustatus sinule ja su järeltulevatele põlvedele. Aga mis ma kruvin. Olen sulle mõelnud pakkuda üks miljard dollarit. Ei rohkem ega vähem. See raha mul on ja olen valmis selle sulle andma. Tingimust sa tead. (Paus.) Mul ei ole võimalik anda sulle pikka mõtlemisaega. Otsuse pead tegema nüüd kohe. Ütlen sulle, et häbi sa ei pea tundma. Mida sa tunned, on teiste kadetus, aga nii suurte summade juures on see imetlev kadetus. Minuti, ei, viie minuti pärast ma võtan oma pakkumise tagasi.

ROLAND: Mul on põhjust kahelda teie mõistuses. Kas siin peeglit on?

OSVALD: Peeglit ei ole.

ROLAND: Kas ma näen välja nagu idioot, et mulle sellist juttu räägitakse? Ma ei käi enam lasteaias ja arvan, et ka seal napiks teil kuulajaid. (Paus.) Ise te lahmitate. Te ei kujuta ettegi, mida tähendab miljard dollarit. Selliste asjadega ei naljatata.

ÜLESANDED

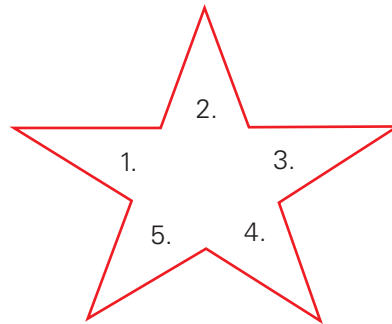
1

Lugege katkendit. Iseloomustage tegelasi. Leidke katkendist väljendeid, mis kinnitavad teiepoolset arvamust.

Nimi	Suhtumine maailma	Tsitaat
Roland		
Osvald		

Jaane Tätte

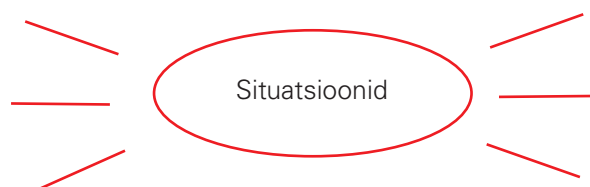
- 2 Täitke katkendi põhjal jututaht.
- 1) Kes? (Tegelased)
 - 2) Millal? (Tegevusaeg)
 - 3) Kus? (Tegevuspaik)
 - 4) Mis juhtus? (Sündmused)
 - 5) Kuidas lõppes?

- 3 Leidke katkendist üks oluline situatsioon ja täitke alljärgnev tabel. Tooge katkendist näiteid oma mõtete kinnituseks.

1. Situatsiooni olemus	2. Situatsiooni tekkimise põhjused
3. Situatsiooni lahendus	4. Leitud situatsioon igapäevases elus

- 4 Koostage intervjuuks kümme küsimust. Intervjueeritav (Roland või Osvald) valige ise.
- 5 Jagage rollid (intervjueerija, Roland, Osvald). Viige läbi intervjuu. Pärast intervjuud arutlege klassis selle üle, mida vastati.
- 6 Mõelge stseenile kaks erinevat lõppu. Koostage mõlema jaoks luhikava. Tutvustage koostatud lõppe klassikaaslastele. Valige üks loppudest ja kirjutage näidend lõpuni (umbes üks lehekülg).
- 7 Leidke teisi elulisi situatsioone, kus inimesel tuleb teha õige valik ehk ta peab leidma nn peatee. Täitke ideekaart.

Jim Ashilevi

NAGU POISID VIHMA KÄES. EESTI KIRJANDUSE SELTS, 2007. LK 6–12.
Tööleht nr 7

TEGELASED:

Teivi/Kärn – patsient

Jan Arter – patsient

Villem/Villu/Vill – patsient

Brutus

Dr. Gepard – peaarst

Naine #1 – medõde

Naine#2 – medõde

Noormees – Villemi armsam

Misel – Teivi armsam/jutustaja

kaaspatsiendid, nende seas Aadu, Martin, Jüri ja Aleksander
arstid, psühholoogid

ESIMENE VAATUS

PROLOOG

Misel: Kärn rääkis mulle ühe jubeda loo ja kuigi see nimi Kärn on talle kuidagi poollootusetult külge jäänud, ei taha ma teda üldse Kärnaks nimetada. Nii et mitte Kärn, vaid Teivi. Teivi rääkis mulle jubeda loo. Ja ta rääkis seda mulle katkistes fragmentides, nagu inimesed ikka lineaarselt kulgenud sündmustejada hiljem mälus näevad. Ma ei suuda leppida sellega, et need asjad päriselt Teivi elus aset leidsid. Ja Arteri elus. Jan Arteri. Ja Villemi elus ka. Loomulikult Villemi elus ka. Aga Teivi on see, keda ma armastan, nii et eks tema käekäik läheb mulle ikkagi kõige rohkem korda. Seda on kole tõdeda, aga eeskätt on mul Teivist kahju. Ma tõesti usun, et ta oli kõige õrnem poiss seal majas. Seal haiglas. Teivi oli haiglas ravil. Nagu foobiaravil. Ja see haigla ... Noh, see lugu rääkiski sellest haiglast ja sellest, mis seal tehti.

Hea, et rääkis. Hea, et see talle sisse ei jäänd. Kuigi ta rääkis vähe. Teivi jätab liiga palju lugusid endale sisse. [---]

Teivi/Kärn: Sa vist ei tea, kuidas siidi saadakse? Siidiusse keedetakse vees, nad surevad oma kookonites. Iga kookon koosneb ühest pikast niidist ja pärast harutatakse kookonid lahti. Sest kui neil lastaks nukkuda, nad näriksid end ise ühel hetkel välja. See aga lõhuks niidi, nii et kookonid keedetakse ära enne, kui siidiliblikad väljuvad.

Misel: Igal juhul rääkis Teivi mulle ühe loo. Mina olen, muuseas, Misel, et te teaks. Ja olgu. Nii õrnake ta ka ei ole – minu Teivi. Ma mõtlen, et mina poleks vist suutnud.

STSEEN #1

[---] Kärn longib, käed taskus, mööda ruumi peegli juurde, üritab sellest läbi vaadata, sätib juukseid.

Peidetud kõlarist kostub krabin, vilin ning seejärel Dr. Gepardi hääl.

Misel: Kolmanda nädala algus. Teivile hakatakse füüsilist tegema.

Ravi järgmine tasand.

[---]

Dr. Gepardi hääl: Miks sa siis selline välja näed?

Kärn: Milline?

Dr. Gepardi hääl: Selline rääbakas. Nagu sul oleks mingi trots või mässumeelsus sees.

Kärn: Noore inimese värk. Ma ei tea.

Dr. Gepardi hääl: Mille vastu sa mässad?

Kärn: Ma ei mässa otseselt mitte millegi vastu.

Dr. Gepardi hääl: Mis sind rõõmustab?

Kärn: Muusika, näiteks. Ja sõbrad ja ... Filmid...

Dr. Gepardi hääl: Muusika. Teivi, kuidas sul klarnetimäng edeneb?

Jim Ashilevi

Kärn: Sujuvalt.

Dr. Gepardi hääl: Sind pole tükk aega harjutamas kuulnud.

Kärn: Ei ole jah. Kuhu me selle väikse keskusteluga jõuame? Et ma nagu ... ääremärkusena teaks.

Vaikus kõlaris.

Kärn: Hallo?

Dr. Gepardi hääl: Mis sind kurvaks teeb, Teivi?

Kärn: Ma ei tea... Kui halvasti läheb.

[---]

Dr. Gepardi hääl: Miks nad sind Kärnaks kutsuma hakkasid?

Kärn: Sest mul on selline... probleemne nooruspõlv olnud. Ma sattusin alatihti kaklustesse ja –

[---]

Dr. Gepardi hääl: Kärn, kas sulle meeldib kakelda?

Kärn: Ei meeldi.

Dr. Gepardi hääl: Kardad?

Kärn: Ei karda, ma –

Dr. Gepardi hääl: Kas sa kardad füüsilist vägivalda, Teivi?

Kärn longib ringi.

Dr. Gepardi hääl: Kas sa –

Kärn: Jah.

Dr. Gepardi hääl: Kuidas palun?

Kärn: Jah, ma kardan füüsilist vägivalda.

Dr. Gepardi hääl: Kas sa Brutusega oled kohtunud, Teivi?

Siseneb Brutus, ülikonna ja kaabuga turske mees, kinnine vihmavari käe otsas kõlkumas. Ta kergitab tervituseks kaabut ning läheb seina äärde nagide juurde. Riputab vihmavarju ja kaabu nagisse. Hakkab pintsakut seljast võtma.

Dr. Gepardi hääl: Kas sa Brutusega oled kunagi kohtunud, Teivi?

Kärn: Ei ole.

Brutus vaatab Teivi poole, võtab lipsu kaelast ning hakkab triiksärki lahti nõöpima.

Kärn: Tere.

Dr. Gepardi hääl: Brutus, see on Kärn ehk Teivi. Teivi ehk Kärn, see on Brutus.

Kärn: Väga meeldiv, jah.

Brutus võtab noogutades triiksärgi seljast ja nüüd on ta (justkui) musta liibuva maika, viigipükste ja kingade väel.

Dr. Gepardi hääl: Kas sulle mängud meeldivad, Teivi?

Kärn: Meeldivad.

Brutus on püksid ja kingad ära võtnud. Ta seisab musta värvi liibuva ja pikkade säärtega trikoo väel, jõhker nägu peas. Ta hakkab nukke naksutades ümber poisi tiirutama.

Ta näeb agressiivne välja: kiilakas ja musklite all küürus.

Dr. Gepardi hääl: Mängime siis ühte mängu. Me anname sulle matemaatilise tehte. Lihtsa tehte. Ja ässitame Brutuse sulle kallale. Kohe, kui sa meile vastuse ütled, jätab Brutus sind rahule ja sa oled tänaseks vaba.

Brutus häälitseb, hammas verel.

Dr. Gepardi hääl: Said mängust aru?

Kärn: Ei, ma ei saa aru, mis mäng see on.

Dr. Gepardi hääl: Sa oled nutikas poiss, Teivi. Saad küll aru. Me saadame sulle kohe tahvli tehtega.

Brutus teeb urisedes jõhkra pearaputuse, keksleb.

Kärn: (Brutusele) Mida sa teed?

Sisenevad kitlites Naine#1 ja Naine#2, suur tehtega tahvel käte vahel.

Tehe: $a_n = \frac{2_n + 5}{n-8}$, leia a_{n-1}

Jim Ashilevi

Kärn: Kas see on mingi nali või?

Naised panevad tahvli seina äärde ning lahkuvad, Kärnale ja Brutusele tähelepanu pööramata. Üks keeratakse väljastpoolt lukku.

Brutus nuusutab Kärna. Poiss püüab Brutust eemale tõugata.

Dr. Gepardi hääl: Teivi.

Kärn: Mis teed, mees?

Brutus võtab pintsakutaskust tõmblukuga musta nahkmaski ning paneb selle endale pähe.

Dr. Gepardi hääl: Teivi.

Kärn: Mida!?

Brutus läheneb Kärnale

Dr. Gepardi hääl: Kolm. Kaks. Üks.

ÜLESANDED

1 Lugege tekst läbi ja kujundage proloog ja esimene vaatus. Täitke tabel!

Lavakujundus

- Missugune näeb välja ruum proloogis?
- Missugune näeb välja ruum esimeses stseenis?
- Milline on lavakujunduse esteetiline ja emotsionaalne mõju? Millise meeleolu see loob?

Proloog	
Ruumi kirjeldus	Meeleolu kirjeldus

Esimene stseen	
Ruumi kirjeldus	Meeleolu kirjeldus

Esemed

- Millised esemed on laval?
- Miks neid vaja on?
- Kuidas esemed seostuvad tegevuskoha ja tegelastega?

Proloog		
Esemed	Vajadus	Seos tegevuskoha ja tegelastega

Jim Ashilevi

Esimene stseen		
Esemed	Vajadus	Seos tegevuskoha ja tegelastega

Tegelased

- Milline on tegelaste välimus (keha, nägu, soeng, kostüüm)?
- Milline on tegelaste hääl?
- Milline on tegelase liikumine (miimika, žestid, kehaplastika)?

Tegelane	Hääl	Liikumine
Teivi/Kärn		
Jan Arter		
Villem/Villu/Vill		
Misel		
Brutus		
Dr. Gepard		
Naine#1		
Naine#2		

Valgus

- Milline valgus on laval?
- Kuidas valgus mõjutab tegevuse meeleolu?

Proloog	
Valgus	Meeleolu kirjeldus

Esimene stseen	
Valgus	Meeleolu kirjeldus

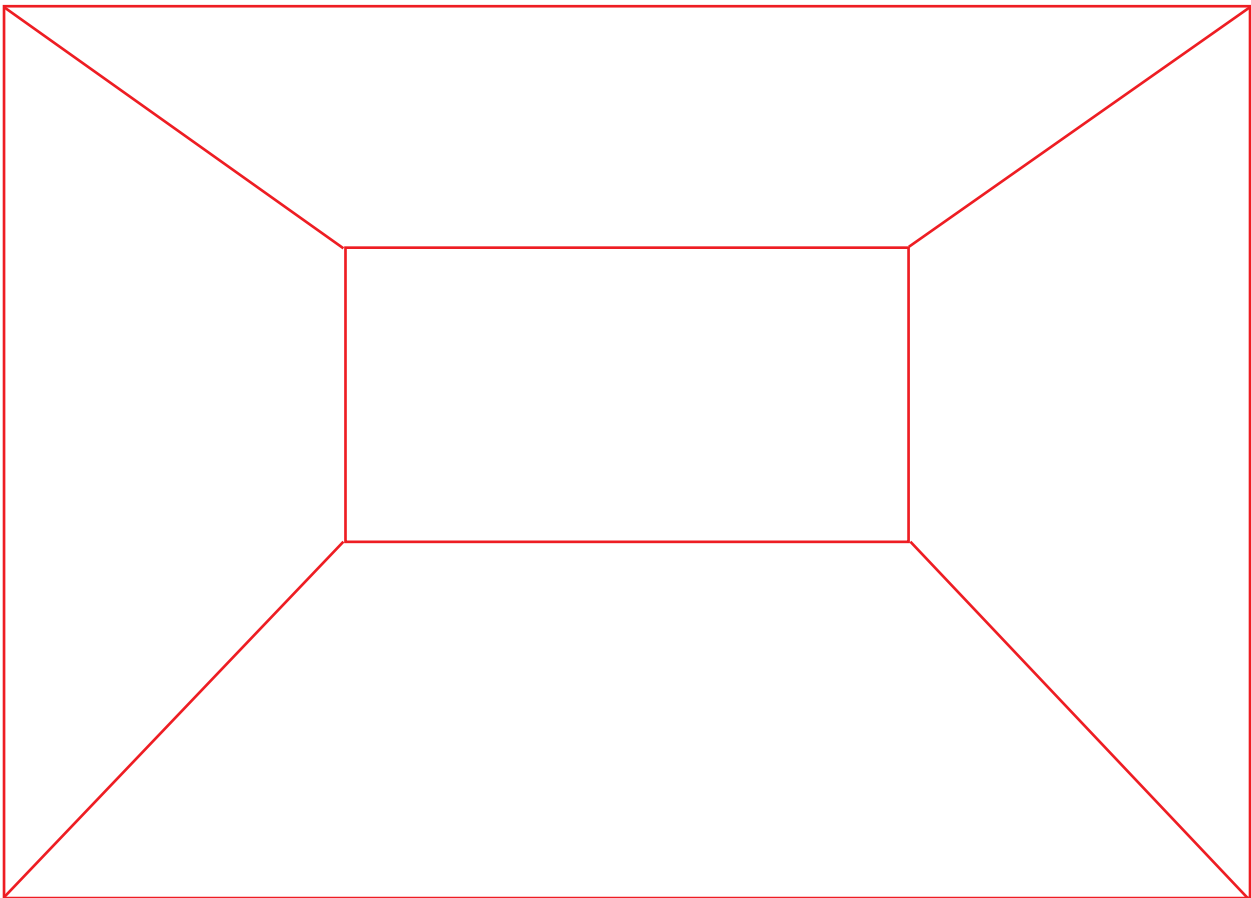
Jim Ashilevi

Muusika

- Millist muusikat kasutada?
- Millised helisid kasutada?
- Kas kasutada vaikust?
- Milline tähendus ja mõju muusikal on?

Proloog	
Muusika, helid, vaikus	Mõju
Esimene stseen	
Muusika, helid, vaikus	Mõju

- 2** Visandage esimese vaatuse lavaskeem, millele paigutage dekoratsioonid, rekvisiidid ja osalised. Valige kõige huvitavam lavaskeem ja kandke klassikaaslastele ette.

- 3** Kirjutage näidendile teine vaatus (umbes üks lehekülg).

Mart Kivastik

KÜLMETAVA KUNSTNIKU PORTREED. ILMAMAA, TARTU, 2006. LK 38–42.
Tööleht nr 8

PETERBURG. KUNST JA REVOLUTSIOON

Joonistamisklassi on üles säitnud kompa: õun, kapsas, kohvikann ja leib. (Võib ise täiendada.) Klassis istub kaks õpilast, kes teevad usinalt tööd. Mõõdavad pliiatsiga suhteid, mõtleavad pingsalt, nagu joonistustunnis ikka. Neid valvab hallipäine väarikas mees – Amandus Adamson.

Konrad tuleb ettevaatlikult klassi, nagu uustulnuk ikka. Kohver käes. Koputab, kõhatab.

KONRAD: Tere, ma otsin härra von Stieglitzi kunstitööstuskooli, ma ei tea, kas ma olen õiges kohas?

ADAMSON: Olete küll. Palun oodake ukse taga, ma tulen kohe teie juurde.

Adamson ei kiirusta. Vaatab õpilaste töid.

ADAMSON (*vaikselt*): Kui te nii alustate, Tassa, te ei mahu ju lehele ära!

Tassa kukub kustutama.

ADAMSON: Ikka mõtlema peab. Pliiatsiga oskab igatiüks sikedada. Aga kõigepealt tuleb mõelda.

Adamson vaatab järgmist tööd, ei ütle midagi, tuleb Konradiga "ukse taha".

ADAMSON: Nii, kuidas ma teid aidata saan, noormees?

KONRAD (*pabinas*): Kas teie olete härra parun von Stieglitz? Mina olen Konrad Mägi, ma tahaksin teie kooli õppima tulla.

ADAMSON: Härra parun von Stieglitz on kooli asutaja ja omanik. Mina olen kõigest õpetaja, Amandus Adamson, skulptuuriklassi juhendaja.

KONRAD: Siis ma olen õiges kohas. Skulptuur on õige ala. Palun võtke mind kooli.

ADAMSON: Kas te olete enne kusagil õppinud või olete päris algaja?

KONRAD: Saksa käsitöölise seltsis Tartus, joonistamiskursustel, maali ka natuke, aga mitte palju. Maal ei ole minu ala. Ma olen puunikerdust teinud.

ADAMSON: Kes teie õpetaja Tartus oli?

KONRAD: Julius von zur Mühlen.

ADAMSON: Ja kaua te tema juures käisite?

KONRAD: Paar aastat. Mitte kogu aeg, nii kuidas töö lubas.

ADAMSON: Teil on tööd kaasas?

KONRAD: Ma midagi võtsin.

ADAMSON: Näidake siia!

Konrad otsib oma tööd lagedale. Adamson uurib neid põhjalikult. Samal ajal läheb Tassa kivistarvul kompa juurde ja sööb õunast pool ära. Ta sätib selle ettevaatlikult tagasi, nii et hammustust näha ei oleks. Triik näitab talle, et too on peast segi.

TASSA (*Triigile, sosinal*): Õudne nälg on!

TRIIK: Sa ei pannud samamoodi tagasi.

Tassa läheb sätib õuna tagasi.

TRIIK (*sosinal*): No nüüd on!

Kui Tassa on tagasi tulnud, läheb Triik, aga ülbemalt. Lõikab endale viilu leiba.

TASSA: See pole aus, ma võtsin ainult ampsu õuna, sa õgid.

TRIIK: Mis sa arvad, et mul pole nälga!

TASSA: Mis kompast saab?

TRIIK: Ära muretse, ma olen ju proff. Vaata!

Triik võtab muna, hakkab seda otsast nõelaga katki näsima. Naeratus näol.

TASSA (*meeleheitlik sosin*): Hull, ära sa munaga jama, see läheb... sa pead mulle ka andma!

Tassa teeb hüppe muna järele, Triik üritab seda pihku haarata. Muna läheb katki.

TASSA: Nüüd on perses! Sina oled süüdi!

TRIIK: Mida sa siis tuled kahmama! (*Pühib pükse ja käsi puhtaks.*)

TASSA: Ega see sinu muna ei olnud. See oli ühine.

TRIIK: Sina läksid õuna närima! Järsku vanamees ei mäleta, mis ta üles sättis?

TASSA: Looda sa!

Triik läheb Tassa juurde.

Mart Kivastik

TRIIK: Kustuta oma muna ära!

TASSA: Ei!

TRIIK: Kustuta ära, siis ma ei räägi õunast!

Tassa kustutab vastumeelselt.

TRIIK: Kombes. Ma kustutan oma ka ära. Ta ei märka midagi.

TASSA: Ega ta loll ei ole, ta on vana kooli mees.

TRIIK: Ära seleta. Tööta edasi. Näeb, mis saab.

Adamson on Konradi tööd üle vaadanud. Paneb need mõtlikult kokku, annab Mäele tagasi.

ADAMSON: Mis te ütlesite? Kaua te õppisite? Kaks aastat von zur Mühleni juures?

KONRAD: Mitte päris kaks aastat. Ma töötasin ka, mööblit tegin. Aga nii kahe aasta jooksul käisin... Kas nii halvad olid või?

ADAMSON: Ei, ma lihtsalt mõtlen. Palju teil üldse haridust on?

KONRAD (*vaatab maha*): Ma olin maal koolis natuke, siis Jüri õigeusu koolis ja siis Tartu linnakoolis... ka natuke. Kolmeteistkümnesealt läksin tööle.

ADAMSON: Ja see on kõik?

KONRAD: Jah... (*Viimane lootus.*) Aga ma olen ise palju lugenud. Ma ei ole nii loll, kui te arvate!

ADAMSON: Selles pole asi, noormees, selles pole asi. Me lihtsalt ei saa teid ametlikult võtta, kui teil paberit ei ole. Te saaksite tulla vabakuulajaks. Töödel ei olnud ju viga.

KONRAD: Ma tulen heameelega vabakuulajaks.

ADAMSON: Minu klassi?

KONRAD: Skulptuuri, muidugi skulptuuri.

ADAMSON: Siis hakake kohe pihta. Natüürmort on üles pandud. Aega on kümme tundi.

KONRAD (*tõuseb, on väga tänulik, raputab meistril käe otsast*): Ma tänan! Ausõna, ma tänan!

ADAMSON: Mille eest te tänate? Ega siin imesid ei juhtu. Siin saab lihtsalt tööd teha. Väga palju tööd teha.

KONRAD: Seda ma tahtsingi.

Konrad sätib end kolmandaks õpilaseks ja hakkab tööle. Adamson tuleb kompa juurde, heidab sellele pilgu, aga ei ütle midagi. Mehed on kindlad, et trikk läks läbi. Naeravad vaikselt.

ÜLESANDED

- 1) Selgitage ajurünnaku abil välja küsimused, mis tekivad teil seoses teemaga "Eesti kunstnikud". Valige välja neli kõige huvitavamat küsimust ning kirjutage need K-tabelisse.
- 2) Töötage rühmas. Kasutades erinevaid allikmaterjale, leidke vastused K-tabelis olevatele küsimustele. Töö käigus tekkinud uued küsimused kirjutage lahtrisse *Uued küsimused*. Info, mis ei sobi ühegi tabelis oleva küsimuse alla, kirjutage lahtrisse *Muud huvitavad faktid*.

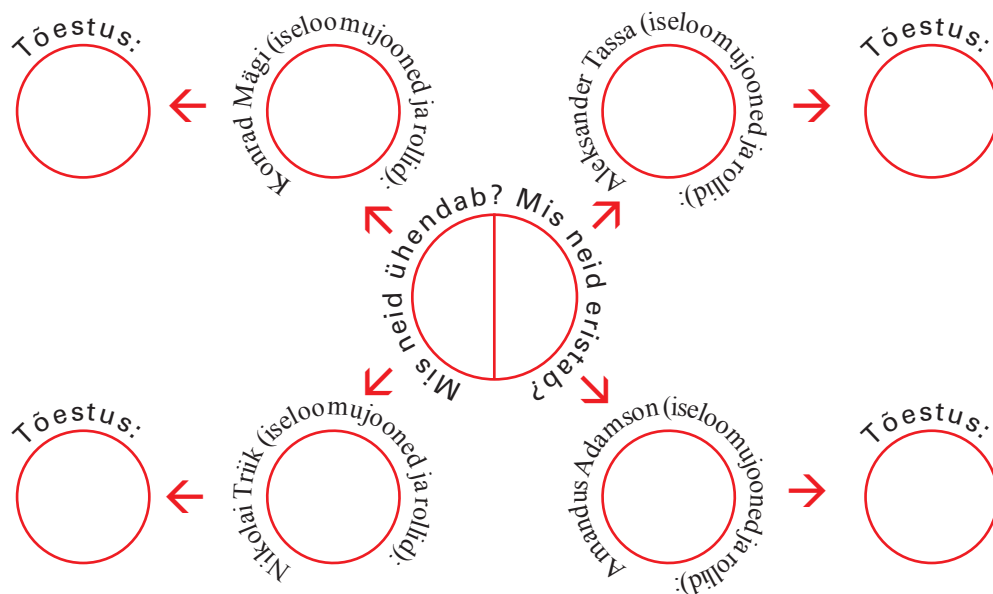
Mart Kivastik

3) Kirjutage iga küsimuse kohta kokkuvõte.

K-tabel

Teema:	1. küsimus:	2. küsimus:	3. küsimus:	4. küsimus:	Muud huvitavad faktid	Uued küsimused
Mida me teame:						
Allikas:						
Allikas:						
Allikas:						
Kokkuvõtte:						

2 Leidke katkendist tegelaste iseloomulik. Täitke mõistekaart.

Mart Kivastik

3 Ühendage foto, kunstiteos ja nimi.

		Saint-Cloud' park (1912) http://www.virtuaal-museum.ee/	NIKOLAI TRIIK
		Hukkuva laeva viimane ohe (1899) http://www.mg.edu.ee/comenius/index.php?show=9&lang=EST&page=tallinn	ALEKSANDER TASSA
		Sügismaastik (1915–1917) http://www.virtuaal-museum.ee/	KONRAD MÄGI
		Tõusva nooruse ees (1909) http://www.virtuaal-museum.ee/	AMANDUS ADAMSON

Armin Kõomägi

AMATÖÖR. BUMERANG. PEGASUS, TALLINN, 2005. LK 173–176.

Tööleht nr 9

Birgiti pilk langes, käsi sulges ust. Kuid uks ei sulgunud. Miski oli vahel. Jaanuse jalg nimelt.

„Oodake, proua, üks hetk palun.”

Birgit peatus.

„Usaldage mulle oma kiirest elust mõned minutid ja ehk õnnestub meil teie elu õnnelikumaks muuta.”

„Noormees, miks te arvate, et minu elu õnnelik pole?”

Birgit seisatas. Kuidas saab nii lolli juttu rääkida?

Noormees tõstis jälle oma käe, ta pilk leidis Birgiti pilgu ning tasakesi tõmbas ta jala ukse vahelt.

„Lubage, et ma esitan teile ühe küsimuse.”

Umbusaldus Birgiti silmis ei sulanud veel. Siiski vangutas ta kergelt pead, kuid rohkem leppisime kui eituse märgiks.

„Kuidas on teie nimi, proua?”

„Birgit.”

„Väga meeldiv. Vaadake, Birgit, mida te sooviksite praegu kõige rohkem teha?”

„Mis mõttes?”

„Te ütlesite, et peate ettekande homseks valmis saama.”

„Jah, see on nii.”

„Aga kas see on see, mida te hetkel kõige rohkem vajaksite?”

„Seda vajab minu ülemus ja...”

„Aga mida vajate teie?”

Birgit kohmetus. See oli ootamatu küsimus.

„Mis mõttes?”

„Teie, teie ise. Jätke korraks kõrvale oma ülemus ja kõik muu ja mõelge korraks vaid iseenda peale.”

Pagan, ma vist vajan rahu, mõtles Birgit. Nii et saadaks selle rahurikkujast Jaanuse siit ikkagi minema ja olekski kõik korras. Kuid miski segas teda sellist järeldust oma tõelise soovina esitamast.

Noormees vahtis justkui tolmuimeja, kes on leidnud nurgast tolmurulli ning imeb seda nüüd iga hinna eest. Ta oli sümpaatne, ega muidu Birgit siin ukse vahel kõõlunud poleks. Soe ja siiras pilk sundis Birgiti avanema.

„Ma... ma vist tahaksin teistest vähem sõltuda. Tahaksin olla rohkem ise enda peremees ja...”

Jaanus aitas noogutades kaasa.

„Ja ma tahaksin suuta ise langetada otsuseid... ise mõjutada oma elu. Mitte olla elu poolt mõjutatud ja lükatud ja tõmmatud...”

Noormees noogutas aeglaselt ja lummatult ning lausus tasakesi, väga aeglaselt:

„Näete. Te just kirjeldasite oma elu tegelikkust. Ja teate, Birgit, et see ongi tänapäeva inimese suurim paradoks. Sa oled noor, sa usud, et sa suudad nii palju korda saata, teha ise valikuid, muuta nii ennast kui maailma.”

Jaanus langetas pea Birgitile lähemale, jätkates sosinal:

„Kuid ühel vaikselt mõtisklusehetkel tõded, et kõik toimub just vastupidi. Sa elad kellegi teise korraldatud maailmas, kellegi teise kehtestatud reeglite järgi. Kellegi teise elu.”

Noormees tegi pausi, et lasta sõnadel mõjuda.

Birgit tundis, et käed hakkavad värisema. Kuidas on võimalik nii täpselt tema hingeseisundit tuvastada? Võhivõõra inimese poolt. Koridoris ukse vahel kõlkudes. Kuidas?

„Ka mina ekslesin tõmbetuultes. Olin kaotamas oma mina. Kuni leidsin tee Õnnelike Uskujate Kogudusse. Nüüd olen ma jälle mina ise.”

Birgit vaatas Jaanusele silma. Oleks ta avastanud väiksemagi vihje irvele, oleks ta sedamaid ukse kinni lajatanud.

Kuid sealt paistis vaid abivalmidus, siirus ja hoolivus. Kõik see pakitud enesekindlusest pakkekillesse.

„Ma tahaksin samuti iseennast leida.”

Jaanus noogutas.

„Aga kuidas?”

„Ühine meie kogudusega. See on tee iseendani.”

„Mida ma selleks tegema pean?”

Armin Kõomägi

„See pole keeruline. Me võime kohe täita avalduse. Võtate osa koguduse tegevusest neli nädalat ja siis otsustate, kas jääda või mitte. Teie ise otsustate, Birgit.”

Jaanus võttis portfelli paberi, samal ajal edasi selgitades:

”Kogudus korraldab mitmeid huvitavaid üritusi, loenguid ja koosviibimisi. See on rangelt vabatahtlik organisatsioon ja täiesti isemajandav. Ma palun teilt sissemaksuks tuhat krooni. Kui te otsustate hiljem kogudusega mitte liituda, maksab kogudus teile pool tagasi.”

„Kas ma pean kohe maksma?”

„Nii on kombeks.”

Birgiti määrdunud valge jope rippus ukse taga varnas. Rahataskust võttis ta ühe viiesajalise ja viis sajalist ning ulatas need noormehele, kes need endale põue pistis.

„Aitäh. Ma küsin nüüd mõned küsimused selle ankeedi jaoks. Eesnime ma tean. Kuidas on teie perekonnanimi?”

Jaanus asus naeratades lünki täitma.

„Ootame teid siis laupäeva keskpäeval kogudusse.”

„Aitäh, ja kohtumiseni.”

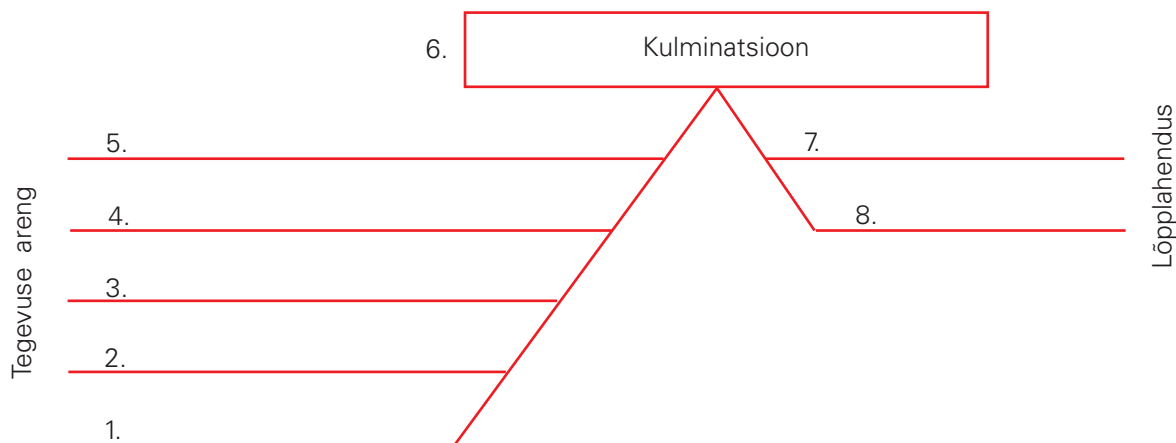
„Head õhtut, Birgit,” naeratas Jaanus ning Birgit sulges ukse. Ta seisatas esikus, mõeldes hetkeks sellele, mis just toimunud oli. Millegipärast keeras Birgit ümber ja surus näo ukseilmale. Ta oli hästi tasa.

Jaanus naeratas endiselt. Ta toppis ankeedi portfelli, võttis siis põuest Birgitilt saadud raha, luges sealt kolm sajalist ja toppis need endale püksitasku. Haaras siis portfelli kaenlasse, vaatas veel korra otses ukseilma, naeratas õhtu kõige laiema naeratuse ja keksles trepist alla. Vahendustasu oli kolmkümmend protsenti.

ÜLESANDED

1 Lugege katkendit ja kaardistage lugu.

- Pealkiri
- Tegelased
- Tegevuspaik
- Konflikt
- Lahendus
- Autori juhtmõte

Armin Kõomägi

2 Lugege teksti. Avaldage arvamust Jaanust iseloomustavate väidete kohta. Leidke näiteid tekstist.

Jaanus on	Näide tekstist	Minu arvamus	Klassikaaslase arvamus
tavaline müügimees			
inimene, kes soovib teisi aidata			
südametunnistuseeta kavalpea/petis			
hea veenmisoskusega manipuleerija			
oma koguduse veendunud esindaja (patrioot)			
veel keegi			

3 Jälgige, kuidas muutub Birgiti käitumine ja suhtumine Jaanusesse. Mis võiks olla teie arvates sellise muutuse põhjuseks? Mida teeksite sellises olukorras teie?

Näide tekstist	Põhjus	Minu käitumine

Armin Kõomägi

- 4 Arutlege klassis teemal „Kas ühiskonnas on võimalik olla iseenda peremees, nagu sellest unistab Birgit?”
- 5 Arutlege rühmades, milline on tänapäeva ärielu ja müügistrateegiad. Kas kõik on ikka eetiline?
- 6 Kirjutage 5–6 soovitus, kuidas toimida olukorras, kui Teile tahetakse midagi müüa või tutvustada ja Te pole sellest huvitatud.

Berk Vaher

SEKELDAJA PÄEVAD. TUUM, TALLINN, 2004.

LK 9–10, 12–14.

Tööleht nr 10

Patendiametniku näkku sööbib mitu kurdu. „Nonii, hakkab jälle pihta. Saaks ükski nädal sellisteta mööda. Mis-asjaga te enda arust siia tulete? Mis joonis see teil on?“

„Leiutise joonis.“

„Leiutise joonis, nii. Misasi see üldse on? Somnatron... Ma tahaks näha, kuidas te selle maketi teete mulle või millest te ta teete. Seletage mulle ära, kulla noormees, millest seda üldse tegema hakatakse, milleks see üldse kasulik on?“

„No proua Linda, ega mina ei teagi. Mina leiutan lihtsalt. Keegi vast leiab ka, millest seda teha, mis sellega pihta hakata... Ma jätkaks neile selle, ega ma ei põe ses mõttes üldse...“

„Teate, ma ei hakka salgama, te meeldite mu tütrele väga ja no eks mina ka jään kuulama, kui teie laulud tulevad raadiost või telekast. Aga sääraseid naljad ei kõlba küll mitte kuskile. Teile võib see olla mingi staarikapriis, soovite natukene aega viita ja lihtsatele inimestele tünga teha või kuidas see noorte ütlemine on, aga minul päev kulub ja aasta kulub ja kümme aastat kulub ja kui ma kogu aeg sääraseid naljamehi näen siin, siis see ei aja enam naerma ka. Peale seda Esto TV-d arvavad kõik, et on õudselt lahe ametnikke niimoodi tüngatada, see on nagu mingi trend teil kohe!“

„Uskuge mind, proua, ma ei tee üldse mingit tünga siin praegu, ma tõesti tahan sellele patenti võtta.“

„Te kõigepealt õppige tehniline joonestamine selgeks! Selle te võite hea õnne peale mõnele kunstigaleriile pakkuda, halvemal juhul sõidab lihtsalt punase triibuga auto ukse ette ükspäev! Leiutajaks ei saada niimoodi üleöö, et tuleb tuju ja hakkan!“

„Ma lapsest saati olen tahtnud saad...“

„Siis minge inseneriks õppima ja tehke endale selgeks, mida inimestele üldse vaja on. Lõpetame selle jutu nüüd ära, enne kui me päris riidu läheme siin. Head päeva.“

„Nojah... Vabandust. Eks ma püüa siis... edasi.“

Olen juba peaaegu ukse taga, kui ta mind tagasi hüüab. Tal on ilmselt piinlik, aga ta ei suuda end vaos hoida. „Nojah, kui te juba siin olete, siis... tütre jaoks... tohin ma autogrammi paluda?“

Vaat jah, nõnda ongi. Peaksin ma õnnelik olema? Jälle küsiti autogrammi Kroonika kaanepildile... „Seitsme vapra“ võit, leping Universaliga, uued aastahitid... Tšikkide kirjad ja alastipildidki, kihinad kõnepostis ja megapapiga laivid... Kõik vaid sellest, et tahtsin koguda natsa raha patendilõivuks, tahtsin olla leidur, leidur, leidur...

[--]Söön oma tüdrukuga lõunat, seeni ja austreid ja mingis mõnuses möglas kana. Ta tõmbab pükse sendi jagu alla-poole ja küsib: „Kuis patendikas läks siis?“

„Ei saand too mutski sealt halligi aru. Autogrammi küsis, aga asjast ei jagand halligi.“

„A mis sest siis imet on? Mida sa kullake lootsid?“

„Et ta taipaks, et säärane asi lihtsalt *peab* olemas olema. Et ta näeks, mis see on, et see on absull revoluušn, et see on täielik tehnoloogiline murrang.“

Sandra limpsab pulgaotsa kastmest puhtaks ja toksib teise otsaga meeleskohta. „Džiisas küll, eri nõme oled sa ikka vahel, kus tema seda öelda oskab? Tema on ju see valvelauatädi ainult. Ma pakun, selle asja pointi lingiks sul mõni professor või itimees või muu säukene, või mingi firma, mis mingeid säukesi vidinaid teeb.“

„Ma saatsin ühte kohta küll, ma kohe helistan.“

Klassivennal on väike firma, kurat teab, mis stuffi teeb, kuid tal läheb vist normaalselt. Kooliajal kah, just nagu mina, sikedas kaustikusse kõiksugu skeeme ja masinaid, aga tast sai ses liinis asja kah.

„Kuuldakse,“ kostab teiselt poolt.

„Tere, Siim, kuule, saaks õige kokku ja räägiks, kuda mu leiutis tundub?“

„O-otand, kesse seal räägib?“

„Mina, Ran! Tolle Somnatroni asjus, mäletad?“

„Ee, *possible*. See on sul mingi uus bänd vä?“

„Ei,“ jobu, „too leiutis, mis ma tegin...“

„Või nõnna lausa. Sa kah leiutama hakand. Kuule, mul on rägelt kiire praegu. A ätätši mulle.“

„Ma ätätšisin juba, sa meilisid vastu, et päris kild ja kunagi peaks pikemalt rääkima.“

„Aa, vot jah, *sorry*, raisk, ma tegelt kaotasin vist selle ätätši või kustutasin maha kogemata, mul tuleb nii palju igast

Berk Vaher

sitta sisse, ja mul on lõpp loll süsteem seal meilis, peaks ära vahetama millalgi. OK, kuule, mul on teine telefon, edu, õhta näeb, ma tulen naisega vaatama sind.“

„Kuulama,“ kähvan, kui ta on juba kõne ära katkestanud. Sandra paneb juba teise Cartieri ette – kui ma närvi lähen, ajab see teda alati suitsetama.

„Niipalju siis sellest,“ laiutan käsi.

Ta vahib aknast välja, aga ta käsi väriseb, nii et tuhka pudeneb paljale kõhule. „Tead, musi, see on õudselt nunnu, kui sa neid oma projektisi teed ja ise ka ei tea, misasjad need on säuksed... Aint et...“

„Aint et... mida?“ tõmbun pingule.

„Aint et sa keerad sellest stufi nagu natsa liiga pöördesse kohati, imelik hakkab juba... Sul on õhtul tase laiv, aga praegu raiskad sa nii palju energiat sinna nukerdamisse ära. Võta rahulikult, sinu põhiliin on laulmine ikka!“

„Sina ka ei saa pihta,“ löön käega. „See kõik on mu jaoks apsull suva, pööhhui, see on ainult abinõu, mul on juba kopp, kui ületähtsustatud see on, see kammajjaa, mis ma lava peal teen. Seivi see endale ära kuhugi, see ei ole mulle peamine!“

Sandra pressib koni tuhatoosi ja kukub näuguma: „No fakk off, siis oled sa ikka totaalne jobu küll. Ma mõtlesin, et sa teed asja südamega, et sa oled keegi, et sa oled andekkas. Aga sa oled aint üks kõige labasem pisikene vördjas, kes hõõritab laval puusi ja väristab häält, et naisi rajalt maha rebida...“

„OK, rahune maha, ma ei mõelnud nii seda asja... mõned laulud ikka tähendavad mulle ka midagi. Need, mis ma sulle kirjutasin, ma tõesti... hoolin sinust. Ja see uus lugu ka, „A Step Away“ ... See loeb ka mulle midagi. Aga see ongi sellest, saad aru?“

„Millest siis? Et sa minust hoolid?“

„No... jah, sellest ka. Või, noh, sellest ongi. Aga sellest ka, et... ma laulan, et „still believe that I will make it just a little later, later“, aga ise mõtlen sellest, kuidas ma tegelikult tahan olla leidur, leidur, leidur!“

ÜLESANDED

1 Avaldage loetu kohta arvamust. Uurige, mida mõtleavad teised.

Mis mulle meeldis? (Tegelane, probleem, sündmus jne.) Miks?	Mis mulle eriti ei meeldinud? Miks?	Mida arvavad teised? Miks?

2 Analüüsige Rani järgmiste küsimuste põhjal.

Kes ta on?

Miks ta räägib ja tegutseb?

Kus, millal ja kellega ta räägib?

Mida ta räägib?

Kuidas ta räägib?

3 Kõrvutage oma arvamust peategelasest klassikaaslaste arvamustega.

Ran on	Kas olen nõus? Miks?	Mida arvavad teised?
oma kinnisidee – saada leiduriks – ohver		
millegipärast õnnetu oma lauljakarjääri üle		
kurb, et Sandra ei mõista teda		
Mulle meeldisid järgmised mõtted katkendist:	Minu kommentaar:	Kokkuvõte :

4 Täitke probleemi aken.

1. Probleemi olemus Ran tahaks väga olla leidur, kuid ei suuda oma unistust teoks teha.	2. Probleemi põhjused
3. Probleemi tagajärjed	4. Probleemi lahendusvõimalused

5 Koostage tekst. Valige sobiv roll, adressaat, teksti vorm ja teema (näiteks rolliks Ran, lugejaks patendiametnik, vormiks avaldus, teemaks patendi taotlus järjekordsele leiutisele).

Roll	Adressaat	Teksti vorm	Teema

Eeva Park

ABSOLUUTNE MEISTER. EESTI KEELE SIHTASUTUS, TALLINN, 2006. LK 124–125.

Tööleht nr 11

ELUTANTS

... „Seal oli ilus ilmaliik kõne, kolm pärga ja lilled. Teate, ma isegi kahtlesin, aga õpetajat polnud siiski mõtet kutsuda – ta oli eluaeg parteis ja mis usklikud me üldse sihukesed oleme?”

„See, mis kusagil mujal toimub, ei puutu meisse...”

„Kuigi ta oli vist isegi katoliku kirikus hingekirjas, sest lapsena oli ta nunnade juures olnud, aga ega ma sellest...”

Jah, meil oli pärast isegi väike kohvilaud ja konjak, päris õiged peied kohe. Inimesi oli küll vähe tulnud, aga mõned tuttavad siiski ja paar muuseumitöötajat ja siis mõned vanamutid, kellest ma isegi ei tea, kust nad tulid või kes nad olid... sihukesed väikesed kõhnad kübaratega vanaeided, võrkkindad käes... neid näeb igal matusel...”

„No kuulge...” naine plöksutas nüüd väljumihklist välja sinakaskollase leegi ning sirutas huulte vahel rippuva sigaretiotsa tulle. „Milleks mulle need eided, mingid kindad?”

„Vabandage, aga ma proovisin ainult seletada, sest seal krematooriumis olid nad väga vastutulelikud ja kenad.

Proua, kes asju ajas, ütles mulle, et tuhaga võin ma hiljem teha, nagu ise heaks arvan. Ja teate, mis ta mulle veel ütles?” Eerika vaatas suitsu, mis naise suust väljudes valge pilve moodustas ja siis aeglaselt hajus.

„Pole aimugi... Aga mina võin teile öelda – meie registreerimistariif on kakssada seitsekümmend viis krooni ...”

Ametnik võttis pastaka kätte ning vaatas ootavalt Eerikale otsa.

„Ta ütles, et iga inimese tuhk kaalub just nii palju, kui ta siis ilma tulles kaalus. Kõik on täpselt tasa, ütles ta. Kolm ja pool tulles, kolm ja pool minnes. On ju imelik?”

„Meie oleme siin kõigega harjunud,” ütles ametnik nüüd paberit täites. „Kui te tariifisumma ära maksate ja ma kviitungile märgin, et te meilt vastava tellimustöö võtsite ja matused toimusid, siis saan ma ehk teile vastu tulla.”

„Seda kasti siia kandes mõtlesin ma kogu aeg sellele sünnikaalule.”

„Mis nime ma siis registreerisin siis kannan?”

„Vaadake, asi on nii, et mul polegi enam kahtsadat krooni, neid kulusid oli nii palju ja pealegi on ta ametlikult hoopis mujale maetud. Isegi nimeplaat pandi paika, aga ta ei tahtnud sinna Metskalmistu künkale minna.”

„Kas te oma arust teete nalja või?”

„Ei, taevas hoidku selle eest. Asi on naljast kaugel, kui su oma lapsedki matustele ei tule.”

„No see läheb juba idiootlikuks!” Naisametnik vajutas suitsu alustassile ning ajas end vihase hooga jalule.

„Ta palus mul oma tuha isa hauakivi kõrvale panna, muud midagi. Ma tulin seda lihtsalt ütleva.” Eerika ajas oma väsinud selja sirgu ning torkas veel liivase kühvli käekotti.

„Kõik on tänapäeval püsti hulluks läinud, igaüks teeb mis tahab.” Naine rebis valmiskirjutatud paberi kärinal kaheks. „Kviitungit ei maksa, hauakaevajaid pole tellinud... Võtke teatavaks, et see siin on kalmistu, aga mitte kellegi isiklik kapsamaa. Mina pean kõik arvutisse kandma: kes, kus, millal – mul peab olema täielik informatsioon... Ärge minge ära! Pidage see isik kinni,” hõikas naine nüüd kahele mehele, kes õues välisukse lähedal labidatele toetudes suitsu tegid, kuid Eerika möödus

neist pearaputusega ning eemaldus peaaegu jooksusammul nii roheline saarena keset linna asuvast kalmistust kui ka staadionist, mille hääled hajusid aeglaselt linnatänavade autodemürinasse. Liiklus oli keskpäevaselt tihe.

ÜLESANDED

- 1 Koostage mõtteskeem „Elutants”. Kirjutage üles sõnu, mõtteid või fraase, mis selle sõnaga seostuvad.

- 2 Lugege tekst läbi ja täiendage mõtteskeemi.

Eeva Park

3 Trükkige Interneti otsingusse sõna *kalmistud*, seejärel tutvuge mõne kalmistu kasutamise eeskirjaga ja leidke, millised on matmisplatsi valdaja õigused ja kohustused. Kuidas aga käitus Eerika? Täitke tabel!

Matmisplatsi valdaja õigused ja kohustused	Eerika käitumine (Mida teeb?)
· Platsile võib matta kalmistu haldaja loal.	
·	
·	
·	
·	
·	
·	

4 Jagunege 3 rühmaks.

I rühm. Lugege tekst läbi ja täitke erinevate vaatenurkade graafiline visand. Kirjutage, millised vajadused on tegelasel, millised mured ja probleemid sellega kaasnevad. Leidke tekstist lause ja kommenteerige seda ning kirjutage kokkuvõtlik seisukoht.

Sinu vaatenurk – matmine

Roll – kalmistu naisametnik

II rühm. Lugege tekst läbi ja täitke erinevate vaatenurkade graafiline visand. Kirjutage, millised vajadused on tegelasel, millised mured ja probleemid sellega kaasnevad. Leidke tekstist lause ja kommenteerige seda ning kirjutage kokkuvõtlik seisukoht.

Sinu vaatenurk – matmine

Roll – Eerika

III rühm. Lugege tekst läbi ja täitke erinevate vaatenurkade graafiline visand. Kirjutage, millised vajadused on tegelasel, millised mured ja probleemid sellega kaasnevad. Leidke tekstist lause ja kommenteerige seda ning kirjutage kokkuvõtlik seisukoht.

Sinu vaatenurk – matmine

Roll – lahkunu

Erinevate vaatenurkade graafiline visand

Sinu vaatenurk

Roll

Vajadused

Mured ja probleemid

.....
.....
.....

.....
.....
.....

Vajadused

loe ja reageeri

Mured ja probleemid

.....
.....
.....

.....
.....
.....

Kokkuvõtlik seisukoht

.....
.....
.....

Ervin Õunapuu

EESTI GOOTIKA II. UMARA, TALLINN, 2004. LK 67–69.

Tööleht nr 12

HELGE ÕHTUPOOLIK

Korteris valitses vaikus.

Pillele meenus sõbranna Maret ja tema sõnavaling möödunud nädalal. “Tambi endale pealuusse! Naise elus on kõige tähtsam rahamure puudumine! Materiaalne kindlustatus! Armastus ja perekond võivad olla, aga raha peab olema. Raha on kõige alus! Kui sul on raha, siis on sul kõik olemas! Õnne saab raha eest osta! Kuula mind, Pille! Ära sega vahele!” Maret süütas eelmise otsast uue sigareti, ahmis pika sõõmu piparmündisuitsu ja jätkas: “Vaata oma kööki! Nagu mingi pesunaise urgas eelmisel sajandil! Armetud rohelised seinad ja roostes gaasipliit! Vaata seda taburetti! Ja mis asi see on? Külmutuskapp? Millisest muuseumist sa selle pihta panid?” Maret naeris kurjalt. “Kui sul on raha, saad endale unelmate köögi! Kõik unistused saavad teoks tänu rahale! Riided tellid otse Milanost või Viinist!” Maret haaras pesumasina pealt kokaraamatu ja vehkis paksu köitega Pille näo ees.

Pille tundis näol kuuma tuult.

Maret matsutas suud ja jätkas: “Sa hakkad sööma roogi, millest praegu ainult unistada võid! Homaarid, trühvlid, lõhe! Stiltoni juust! Avokaadod! Lustireisid saartele! Sa oled ilus, küpses eas naine ja meeldid rikastele meestele! Otsi neid! Jälita neid! Tunned meeste lõhna? Iga naine on jahimees! Kütt! Aja jahiloomad hulluks!”

Pille nuuksatas. Maret rääkis tõtt! Maret oli soovitanud Helge lastekodusse panna. “Kas või mõneks ajaks! Vähemalt paar aastat pead ilma lapseta elama. Kao Eestist minema! Üksikule ilusale naisele on laps hullem needus kui armid, kiilaspäisus või mädatüükad näos! Miks sa sel väntsakal sündida lasid? Kas sa üldse tead...”

Mareti hääl vaibus.

Pille uuris end peeglist, raputas aeglaselt pead ja sosistas: “Ei, ma ei tea.” Ta murdis kammi puruks ja kisendas: “EI! MA EI TEA!!!”

Tütrel toast kostis ebamäärast pominat. Pille liibus vastu ust ja kuulatas. Helge sõnadest oli võimatu aru saada. Laps rääkis liiga tasa. Pille virutas ukse ristseliti lahti ja käratas: “Ma ei kuule! Mitte midagi ei kuule! Paluks kõvemini!”

Helge istus, karu süles, ja vaatas kohkunult ema poole. Timminsi kiretud vasksilmad vaatasid eikuhugi!

Pille löi käed puusa. “Ole sa lahke! Mis tõde see niisugune on, mida see va ilge karu teab ja mida mina teada ei tohi?!”

“Ma lugesin Timminsile kirjandit ette.”

“Kirjand? Juba valmis?”

Helge ulatas vihiku emale.

Pille peitis käed selja taha ja ironiseeris: “Olen ma seda väärt? Kas ma ikka tohin lugeda?”

Tütrel noogutas. “Sa pead!”

Pille võttis vihiku, lahkus toast ja virutas ukse kinni. Köögis kustutas ta ereda laetule ja süütas küünla. Pille otsis kapi kõige ülemiselt riiulilt sigaretipaki, pistis sigareti suhu ja pahvis küünlaleegist põlema. Ta seadis murdunud sangaga prillid ninale ja kohendas end mugavamini istuma. Ta suitsetas ja põrnitses rohelist seinat. Siis kustutas sigareti, avas vihiku ja luges.

Me elame kolmekesi. Mina, minu ema ja Timmins. Timmins on karu. Usun, et mul on kõige parem ema. Minu ema on maailma kõige ilusam naine. Ta on hästi rahulik ja hea. Kui ma tema lähedal olen, tunnen sooja kuldset kiirgust, mis mind tasakesi paitab. Tean, et see on armastus. Tihti istume koos emaga köögis ja arutame maailma asju. Me teeme koos süüa. Minu lemmiksuppi. Talupojasuppi. Supp keeb suures pajas ja meie räägime, kuidas talupojad vanasti pimedas metsas elasid ja töötasid. Me räägime vanast möödunud ajast, kui akna ette pandi klaasi asemel kiletaoline seapõis, sest klaas oli lihtsale inimesele liiga kallis. Me oleme emaga õnnelikud inimesed sellepärast, et me elame ilusal ja uuel ajal. Ja et meil pole selliseid vanaaegseid muresid...

Pille katkestas lugemise ja hüüdis: “Aga Helge! Muresid kirjutatakse nõrga “d” -ga, sul on “t” -ga! Häbi! Kuidas sa sellist lihtsat asja ei tea!” Pille kuulatas hetke, siis luges edasi.

Helge itsitas, padi suu ees. Ta ähvardas Timminsit sõrmega.

Karu naeris, lõuad laiali.

Helge pigistas Timminsi suu kinni ja sosistas: “Ole ometi vait!” Timmins pööritas silmi ja kurises.

“Ole hästi tasa!”

Karu surus koonu patja ja noogutas.

ÜLESANDED

1 Leidke jutustuse katkendist teie arust negatiivsed ütlused ja muutke need positiivseteks.

Negatiivne ütlus	Positiivne vaste
Nt. "Kõik unistused saavad teoks tänu rahale!"	Paljud unistused lähevad täide tänu headele inimestevahelistele suhetele, visale ja sihikindlale tööle ja vedamisele.
1)	
2)	
3)	
4)	
5)	

2 Leidke jutustuse katkendist positiivsed laused ning selgitage, miks need on teie jaoks positiivsed.

Positiivne lause	Selgitus

3 1) Valige katkendist välja viis lauset või väidet, mida te huvitavaks peate või mida sooviksite kommenteerida. Kirjutage laused eraldi väikestele lehekestele. Lehekese pöördele kirjutage lausele oma kommentaar.

2) Töötage neljaliikmelistes rühmades. Kandke oma rühma liikmetele ette üks lause viiest. Aidake oma rühmakaaslastel ettelõetud lause tekstist üles otsida ja paluge oma rühmakaaslastel seda lauset kommenteerida. Viimasena pakkuge välja omapoolne kommentaar. Jätkake kuni kõik rühmaliikmed saavad oma lause ette lugeda ja teiste kommentaare kuulda.

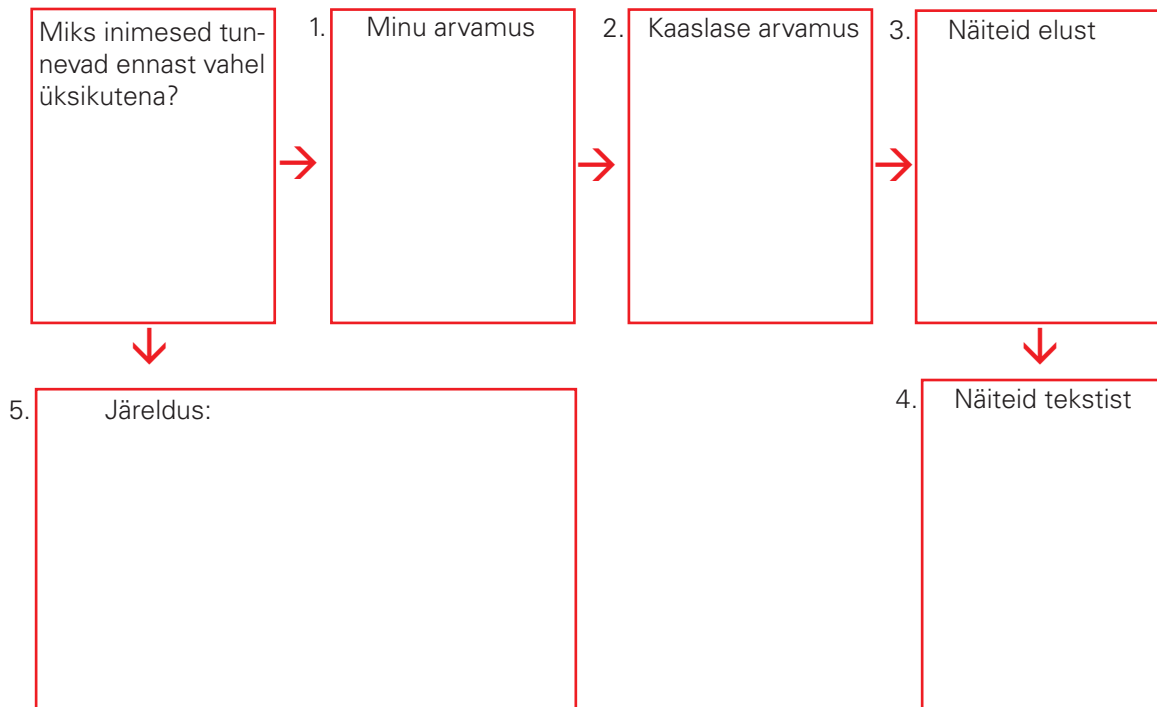
3) Alustage järgmist ringi, kus igaüks saab kaaslastega jagada oma järgmist kaarti.

Ervin Õunapuu

4 Täitke tabel.

	Maret	Pille	Helge
Iseloom			
Välimus			
Põhimõtted			
Millised iseloomujooned ja põhimõtted sobiksid teile?			
Mida muudaksite selles inimeses?			

5 Arutage paaris ja täitke skeem.

6 Koostage dialoog Idüllil ja Kaose vahel.

7 Kirjutage kirjand teemal "Idüll".

Jüri Ehlvest

TAEVATREPP. KUTSUB. KRAUKLIS, TARTU, 2001. LK 88–91.

Tööleht nr 13

Ma ei ole ainus loll, ei ole, mõtles ta tol hommikul, kui kolmekümne üheksa kraadine termomeetrinäit külmapühasid ennustas. Ja kui ta talutee otsal suusad kokku sidus – need tühised mõnisada meetrit, mis koolibussini nende – tema ja ema – kodust tuli minna, võttis ta ikka suuskadega, kuigi sahk ajas sellegi teejupi alati lahti. Buss tuli, ta kobis kergelt punastades peale – kolm tüdrukut oli veel, tema siis ainus poiss. Ta istus esimesse pinki ja vahtis püüdlilikult aknast välja. Bussijuht naeratas. Bussijuht, muideks, ei kontrollinud teda kunagi – et näita õpilaspilet ette! Pileti peal oli märgitud poisi kodutalu aadress ja kool, kus ta käis. Seda vahet võis koolilaps tasuta sõita. Aga bussijuht teadis seda koolilast, seda suusapoissi, juba ammu, ei küsinud kunagi piletit.

Poiss vahtis aknas jäälilli ja mõtles, et mida ta ometi oli mõelnud, kui ühte kraadi külmapüha vahel oli pidanud piisavaks, et ikkagi kooli minna. Tunnid jäävad kindla peale ära, mõistis ta, ja järelikult ka suusatunnid, kaks neid sel päeval harilikult peale muud koolitööd oli.

Mida ta ometi oli mõelnud?

Õpetaja oli muidugi kohal ja oi kuidas ta käsi kokku löi, kui oma kolme armast tüdrukut nägi. Poisile polnud tal muud öelda, kui et tunnid jäävad ära.

“Kas suusatunnid ka,” päris poiss trotsiga.

“Muidugi,” vastas õpetaja, vaatas teda pikalt, tüdrukuid tagantkäti klaveri juurde juhatades.

“No jah,” ühmas poiss ja tegi, et koolimajast minema sai. Kiiresti. Aga teda imelikult vaadanud õpetajast piisavalt kaugel hakkas ta lontima – need kolm lauljat muidugi lobisevad teistele välja, et tema oli poistest ainuke, kes sel päeval kooli tahtnud tulla...

Bussini oli aega, oh, kuidas oleks tahtnud rahu tagasi saada. Ja siis tal välgatas! See päev ei pidanud ometi täiesti untsu minema, mingi varjatud mõte pidi tol käigul ikkagi olema!

Miiks sõita koju tagasi bussiga – milleks jääda ka bussijuhi ees lolliks. Kui ometi saab sõita rongiga! Ta polnudki kunagi rongiga koju sõitnud. Ta polnud neid välju, mis jäid kodu ja sellele lähima – Tervaneva – rongipeatuse vahele, kunagi läbinudki. No jah, üks jäänud Tervaneva ju kodust ka oma kahekümne kilomeetri kaugusele, pisut pikem tee kui koduvärvast bussile! Aga kas pole see just paras sõit ärajäänud koolisuuatamise, ärajäänud koolipäeva asemele! Pealegi, ilm oli ilus, külm, aga selge, poiss vudis vaksalisse. Ta uuris hoolega maakonna kaarti vaksali seinal. Ta astus vagunisse.

Ta sai sõita napilt veerand tundi, kogu see aeg hoolega peatusi lugedes – rehkendades, et ikka õiges kohas maha saada, sest järgmisest jaamast, kui ta peaks Tervaneva maha magama... – Noh, sealt koju suusatamise võinuks ja mõneks tulevaseks korraks jätta.

Siis tuli kontroll.

Mees öises rabas lööb pilgu maha. Ei, ta ei taha mäletada seda, mis edasi sai – ei, ta ei taha endale tunnistada, et see mundris kole suur mustade kandiliste prilliraamidega naine võis olla lihtsalt üks haruldaset halb inimene. Ei, täna, ega kunagi varem, alates sellest päevast, kui ta nattipidi politseijaoskonda tiriti, kus tal kästi aru anda täiesti arusaamatus asjas, kus teda hoiti mitu tundi betoonpingil röskes ruumis, trellitatud, aga paokil ukse taga – ei, sellest päevast alates pole tema küll osanud ühegi kontrolöri vastu mingit aupaklikkust tunda! Kui enne MMI see va tühine tilgutis, mida ta oli viimasel ajal mõned korrad proovinud, ära keelati, siis oli ta naernud mõtte juures, et näe, keelasid ära küll, kuid kindlaks teha need va kontrollijad seda veel ei oska! Ta oli lausa lobisenud, muidu vaikne mees, lausa lobisenud oli ta tilguti tekitavast mõnusast surinast – lausa nende va antidopingunolkide külje all oli ta lõuga väänanud ja randmel kanüülijälge süganud. Ei, tema polnud osanud neid kontrollijaid küll mingiteks tervise ja ausa mängu kaitsjateks pidada! Vastupidi, võimalus neid kasvõi veidikenegegi alt tõmmata, selle tobeda, mõttetü tilgutisega kasvõi, see võimalus oli talle mõnusat tuju teinud. Kuigi ta muidugi ei mõelnud, kui endale enne üleilmset murdmaad just nagu spetsiaalselt lasi rihma ümber käe tõmmata ja ägedalt kuradi nähtamatut kürba pihku tagus, jah, kui see õnnetu soon, sinine joon, end ta randmel punni ajas, siis ei meenutanud ta võibolla – võibolla teadlikult mitte – seda jõledat rongieite, kes poisikese nutuse küsimuse peale, et mis karistus teda nüüd küll ootab, oli vastanud jõhkralt: kuusteist päevapalka!

Aga nüüd, viimast korda siin soos, tuli tal see õnnetu suusapäev ikkagi meelde. Kontrolör rongis ja politseinikud, kes hakkasid laginal naerma, üksteist näpuga torkima, kui kuulsid, mida see kodust jalgalasknud põnn neile “luiskas” – tema kavatsenud need kakskümmend kilomeetrit, mis tema piletitse märgitud elukohta sellest luisatud

Jüri Ehlvest

sõidusihist lahutasid, suusatada! Mõelda vaid, suusatada! Ja miks? Lihtsalt niisama, heast peast! Ah, kas sina jaksaksid veel nii palju sõita, röögatas üks paksmaost politseimees teisele, ja irvitas siis poisile otse näkku: ja sina, sina väike kuradi nadi tuled meile, suurtele meestele rääkima, et sina suudad lihtsalt niisama, möödaminnes, naljaviluks suusatada kakskümmend kilomeetrit siia-tänna!

Ei, politseimehed polnud olnud targemad kui too jube mustade prillidega kontrolör, kes oli poisile pileti peale otsekohe karjuma pistnud, nii et terve vagun kajas: see on ju vale õpilaspilet!

Kuidas vale? – Kuhu sa enda arvates sõidad!? – Tervenevale... – Aga sa ei ela ju seal! Selle õpilaspiletiga ei tohi ometi sinna sõita! – Kuidas, kuidas ma ei ela, aga, sealt ju, sealt ju ainult, sealt on koju ju ainult... [...]

ÜLESANDED

- 1) Vaadeldge fotosid ja kirjeldage pildil olevaid kohti, tegevusi, inimesi ja meeleolu. Valige kõige huvitavam foto.
 - 2) Kujutlege, et olete pildistaja või üks pildil kujutatud inimestest. Mis tõmbab kõige rohkem tähelepanu, miks? Mida kuulete, haistate? Mida võiksite mõelda kõigest sellest, mis toimub? Mida tunnete, millised emotsioonid teid valdavad? Milline on see päev teie jaoks olnud? Mis võis juhtuda enne fotol kujutatud stseeni? Mis võib juhtuda hiljem sellel päeval ja järgnevatel päevadel?
 - 3) Kujutlege, et pildistamise hetkest on möödunud palju aastaid. Näitate seda fotot oma lapsele. Kirjutage, mida pajataksite selle päeva mälestustest.
 - 4) Töötage paaris. Võrrelge kirjutisi.

- 2) Fotod on seotud jutustuse katkendiga. Ennustage, millest võib katkendis juttu olla.

<http://www.hvrsd.k12.nj.us/district/pictures/train.htm>

http://www.porsanger.kommune.no/getfile.php/379162.655.dxfbxscup/På_ski.jpg

http://img.qj.net/uploads/articles_module/29611/schiavo-child-arrested.jpg

<http://www.expeditionswest.com/adventures/2005/NYC/pages/conductor.jpg.htm>

<http://4x4.artbox.ee/>

- 3 1) Lugege läbi jutustuse katkend.
2) Töötage kolme-neljaliikmelistes rühmades. Valige igale rühmale erinev roll.

POISS

MEES

ÕPETAJA

TÜDRUKUD

POLITSEINIKUD

KONTROLÖR

- 3) Selgitage välja need küsimused, tunded, mõjud ja probleemid, mis antud rolliga kaasnevad.
4) Lugege katkend veel kord läbi ja otsige konkreetseid lauseid või teavet, mis pakub huvi teie rühmale antud rollist.
5) Täitke graafiline visand, lisage ka kommentaare.

Erinevate vaatenurkade graafiline visand

Sinu vaatenurk

Roll

Vajadused

Mured ja probleemid

.....
.....
.....

.....
.....
.....

Vajadused

loe ja reageeri

Mured ja probleemid

.....
.....
.....

.....
.....
.....

Kokkuvõtlik seisukoht

.....
.....
.....

Margus Sanglepp

KÜNKARAHVAS. PÖÖRANE JANT EESTLASTE ELUST. KIRJAMEES, TALLINN, 2005. LK 12–14, 99–100, 105–107.

Tööleht nr 14

I

Õhtul istusid isa surmast rusetud pereliikmed ümber köögilaua ja jõid teed. Vana Villemi mälestuseks süüdatud küünla parafiinilõhn ja värskendavad piparmündiaurud hõljusid istujate silmalaugude kohal ning kōdistasid haistmismeelelt. Villase rätiku õlgadele sidunud ema enam ei nutnud ja poeg märkas teda silmitsedes alles nüüd, et ta ise pole päeva jooksul ühtegi pisarat valanud. Ema oli suurema osa kurvastusest ninarätikutesse tihkunud ja toetus väsinuna toolileenile kui kortsus vahapaberirull. Toomal oli temast kahju, aga veel rohkem muretses ta oma pisarate pärast, mis hea tava kohaselt ja ligimestele endast parema mulje jätmiseks oleksid pidanud juba kadunud isa sāngi-veerel möōda pōski alla nõrguma. Aga neid ei olnud!

Õde Liisu kōlistas lusikaga kruusis ja kastis kaerahelbepātsikesi kuuma joogi sisse, nagu tavaliselt tegi kaks talve tagasi surnud vanaema Anni – vintske hambutu vanamemm, kes veel üheksakümneselt redeliga puu otsast kirsse noppis.

„Āra solgi toitu, āssitad nāljahāda meile kallale!“ hurjutas Leena ākitselt tūtart.[...]

„Ma lähen pärast matuseid teie juurest āra,“ sekkus poeg ettevaatlikult nāāklusse: „Ma lahkun Āāremaalt, et pōhja pool paremat elu leida. Kui see õnnestub, tulen teile järele.“

„Oled juba täiskasvanud ja vōid ise enda saatuse üle otsustada,“ vastas Leena mõtlikult. „Siin vōlgadesse upunud Hundijalal ei suuda sa oma hinge ja sūdame eest hoolt kanda. Pankurid, ametnikud ja kōiksugu nõunikud haaravad lennult kinni sinu aususest ja naiisusest, mürgitades noore elu enne, kui arugi saad. Seepärast on mul sellise otsuse üle isegi hea meel. Otsi mehistumiseks paremaid paiku. Küll meie Liisuga kuidagi toime tuleme.“

Nende sõnade kinnituseks noogutas tüdruk vennale ja nihutas end emale lähemale.

„Ainult seda pea meeles,“ jätkas lesk, „liigne kohusetunne ei tee kedagi õnnelikuks, vaid pūūab hoopiski lõksu, millest ei pääse elupāevade lõpuni. Kōige tāhtsam oled sina ise. Kui teenid raha, maksa kōigepealt endale, alles siis kostita teisi. Kui leiad armastust, āra pūhendu sellele jāāgitult, vaid jāta endale kas vōi vāike õhuaken, kust vārs-kendavad tuuled sisse puhuda saaksid. Kui kohtad ebaõnne, vōta aega mõelda nendele pāevadele, mil tundsid end õnnelikuna. Nii pūsid tugevana ja annad meile lootust jälle kohtuda.“

„Tānan tarkade nõuannete eest, aga ma tahaksin midagi olulisemat teada. Kas tāna pole siiski viimane aeg kergitada saladuskatet minu pāritolult?“ kōsis Toomas. „Ma ei ole ju Villemi poeg! Iga vanaeit siin kūlas sosistab peenarde vahel kūūrutades, et Villem pole minu isa.“

„Ei ole jah,“ kohmetus ema. „Ma sain paar kuud tagasi aru, et sellised kahtlused sind vaevavad, aga tahtsin kodu-
rahu säästa. Mōnikord teeb tōe rāākimine rohkem kurja kui vaikimine.“

„Kes mu pārisisa siis on? Elab ta meie kūlas?“

„Sinu isa on filoloogiprofessor. Viimati elas ta Tartus.“

„Aga minu isa?“ pāris hoolega ema juttu kuulunud Liisa.

Leena asetas kāe ümber tūtre õla: „Sinu papa on üks pāevapiltnik, kes kāis tosin aastat tagasi siinkandis looduse ilu pildistamas.“

„See pole vōimalik!“ oli noormees jahmunud. „Miks sa siis Villemiga abiellusid ja nii kaua koos elasid?“

„Sellepärast, et armusin sinu isasse ja jāin rasedaks. Sa ju tead, kuidas Āāremaal vallasemadesse suhtutakse. Neil nāri-takse hing seest vālja! Nii kaua nāritakse, kuni lāhed ja hūppad jōkke. Üksnes Villem vōttis mind sellises olukorras kaitsta ja toita. Tema ei saanud lapsi, kuid tallu oli tōōjōudu tarvis. [...] Suuremal osal meestest sellisteks katsumus-
teks nārvi ei jātukuks.“

„Aga pārisisa?“

„Ilmus ühel pāikesepaistelisel suvepāeval ootamatult rahvalaule üles kirjutama. Naabri-Karla korjas väsinud tudengi metsateelt vankrile ja sõidutas otse meie talu vāravasse, kuna kōik kūlas teadsid, et vanaema Anni on kibe lau-lumemm ning jutuvestja. Sellest hetkest jätkus mul silmi ainult Hendriku jaoks.“

„Ta nimi on siis Hendrik?“

„Tāpselt. Hendrik von Mānnidkuused, nagu ta end naljatades kutsus. Kōndis, klade kāes, pāevad lābi vanaema sabas ja kirjutab paberile enamuse sellest, mis too kokku patras vōi ūmises. Minust ta esialgu vālja ei teinud, kui, siis ehk niipalju, et seletas mõnel õhtul oma teadustōō pōhimōtteid. Tōtt õelda ei saanud ma siis aru, miks noor ilus mees tunde ja tunde vanamuti sabas jōlgub. Olin Anni peale isegi armukade, kuni ühel õhtul juhtus kōik korraga, lihtsalt ja kiiresti. Ma suudlesin tema hinge ja ei aimanudki, et sellest hetkest tulid minu ellu sina.“[...]

Margus Sanglepp

II

„Seda nähtust nimetatakse moeks. Kes on moekas, sellel on võimalus elus paremini läbi lüüa. Moekas mees saab paremaid naisi ja tasuvamaid töökohti.“

„Kas tõesti? Inimest välimuse järgi hinnata on ju väga pealiskaudne. Naabri-Karla ütles ikka, et sitt jääb sitaks, mäksi talle kas või hõbepaber ja kuldpael korraga ümber.“[...] Olles nüüd üksjagu enesekindlam, otsustas noorsand Künkaga lähemalt tutvuda. Ta kõndis mööda nõlva, nii et all-linna katused ja tornikesed jäid paremat kätt, Künka uhked ehitised aga vasakule poole. Nõnda sai ta korraga imetleda avarat linnavaadet ja vallutajate sajandeid tagasi rajatud hooneid, milles nüüd põlisrahva parimad järeltulijad oma elupäevi veetsid.[...]

Küngas kerkis paekivist müüride, tornide ja tihedate pärnaalvedega kõrgele punaste katuste kohale, joonelt sini-taevasse. Tartanjanil jäi ärevusest hing rinnus kinni. Töötatud paik, mille järele õhkasid naised ja igatsesid mehed, kõrgus otse tema ees! Siin vahutas riigi koorekiht ja kasvas eliit! Sellel mäel küpses väikese maa kõrgkultuur ja voolas ojadena laiali rahvamajadesse üle kogu riigi. Siin tehti seadusi ja võeti rahva nimel vastu otsuseid, millest pidi tulu tõusma igapähele. Vähemalt nii oli kirjas õpikutes, millest Toomas külakoolis tarkusi oli omandanud.

ÜLESANDED

1 Lugege I katkendit ja vastake küsimustele

- Kes on Toomase ja Liisu isa?
- Miks mehed ei abiellunud Leenaga?
- Miks Leena otsustas minna Villemile naiseks?
- Missugune mees oli Villem?

2 Lugege I katkendit ja leidke ema soovitusel pojale. Kirjutage need tabelisse. Lisage kommentaar, tooge näiteid elust.

Ema soovitusel	Minu kommentaar, näited elust
1.	
2.	
3.	
4.	

Margus Sanglepp

3 Vaadake raamatu illustratsiooni ja kirjeldage

- inimesi
- tegevust
- meeleolu

www.rahvaraamat.ee/book_images_94rr_R039187

4 Lugege II katkendit ja leidke iga tähe kohta Küngast iseloomustav sõna või assotsiatsioon. Kirjutage need tabelisse.

Küngas

A	B	C	D	E	F	G
H	I	J	K	L	M	N
O	P	Q	R	S	T	U
V	W	Õ	Ä	Ö	Ü	

5 Jutustage, milline on elu Künkal (missugused inimesed seal elavad, millega tegelevad, mis on nende inimeste elu mõte jne). Kasutage tabelis olevaid sõnu.

6 Kirjutage teose katkendile oma lõpp.
„Ilus oled, isamaa pealinn“, mõtles Toomas. Siin ristuvad korraka taevas, meri ja põrgu...

Mehis Heinsaar

HÄRRA PAULI KROONIKAD. PERIOODIKA, TALLINN, 2001. LK 29, 37, 104.

Tööleht nr 15

VÄLJAVÕTTEID HÄRRA PAULI AORAAMATUST. I

Kui ma oleksin Christoph Kolumbus, laiutaksin ma pidevalt käsi. Kõik mered on juba läbi sõidetud, kõik mandrid avastatud. Mis muud teha. Ja arvatavasti just seetõttu laiutaksin ma tunduvalt osavamini käsi kui teised, pööritsin silmi, teeksin jalgadega väga huvitavaid harjutusi ning ajaksin keele suust välja nii pikalt kui veel annab. Aeg-ajalt peatuks mu kõrval mõni juhuslik mööduja, jäädes mind imestunult, vahest koguni pahasena silmitsema. Aga mina ei teeks temast väljagi. Tõepoolest.

VÄLJAVÕTTEID HÄRRA PAULI AORAAMATUST. III

Kui ma oleksin Christoph Kolumbus, tutvaksin ma ühel kenal suvepäeval kolme silmapaistva kaunitariga. Alguses küsiks neilt kellaega, siis teeksin tagasihoidliku ettepaneku juua üks tassike teed. Kõik kolm tutvust toimuksid lühikeste vaheaegadega eri tänavanurkadel. Alguses kaunitarid muidugi keelduksid ettepanekust, aga kui ma ütlesin neile oma nime, jääksid nad kohe nõusse. Lepiksin nendega kokku kolm kohtamist ühel ja samal kellaajal kolmes eri kohvikus. Ega ilmuks siis ühelegi neist. Kuna juba mõni hetk hiljem kiirustaksin ma hoopis linnatagusele aasale, võtaksin pintsaku seljast, ja heidaksin selili ristikeina ja kumalaste sekka. Jäädes silmitsema helesinist taevast, mis meenutaks mulle läbisõitmata ookeane.

VEIDI PEALE MAAILMA LÕPPU

Kui kõik teised on läinud sinna, kuhu vaja, on härra Paul ikka veel siin. Õigemini on siin ta king, suu ja pahem silm.

Suu ümised mingit viit ja mõtiskleb, et mida kõike uus päev endaga ühes võib tuua. Pahem silm jälgib sel ajal ümbrust. Aga et ümbrust pole, siis jääb ta silmitsema kinga. Aga kinga ei ole.

„Pole kinga,” mõtiskleb silm.

Siis ajab suu end prunti ja silm küünitab kohe vaatama, kas vuntsid suu kohal on alles. On alles küll, aga pole enam silma, millega vadata.

„Paljud mis pole!” leiavad vuntsid.

Siis pole enam midagi.

RÄNDAJA ÖNN. VERB, TALLINN, 2007. LK 14, 20–21.

TEEKOND MAAILMA LÕPPU

/.../Austatud Naatan Vaeras!

Meil on edasi anda rõõmus uudis, et pärast pikemaid kaalumisi ja vaidlemisi oleme otsustanud oma laeva parandada just Sulle. See on laev, mis on ehitatud reisimiseks maailma lõppu. Olles kord säärase laevaga teele asunud, võid usna kindel olla, et see Sind kunagi ka päralt viib. Muidugi, teekond sinna on pikk, täis ohte ja takistusi, ning ebaõnne eest pole meist keegi kaitstud, kuid – eelkõige sõltub kõik Sinust enesest.

Laev ootab Sind ühel Piirumi luiteharjal Tähkuranna ja Häädemeeste vahel.

Head teed!

„(O)”

Naatan Vaeras töötas Tartus Karlova gümnaasiumis geograafia ja ajaloo õpetajana. Tööpäevad olid tal pikad ja tihedad: andes hommikupoolikuti koolis tunde, parandas ta pärastlõunati enese kabinetis või kodus õpilaste töid. Päevast päeva õpetas ta lastele uute maade ja merede ja linnade nimesid, rääkis lugusid maadeavastajatest ja nende ulguretkedest, kirjeldas erinevaid rahvaid ja keeli, loomaliike ning taimestikke. Alles õhtuti peale päevatööd sai ta mahti veidi rahulikumalt hinge tõmmata ja kõõgis pere seltsis õhtust süüa, klaasikese veini juua ning koos naise ja tütreaga möödunud päeva sündmusi läbi arutada.

Mehis Heinsaar

Kuid nüüd, peale laevaavastamise lugu, võttis see argipäevane rütm enesele uue kuju. Korraga ei tundnud Naatan enam erilist vajadust koos perega õhtustada ja juttu puhuda. Kui päevatöö lõppes, keetis ta enesele valmis hoopis ühe kange tee, läks sellega rõdule ning jäi loojangukuma silmitsedes millegi üle väga intensiivselt meelisklema. Vaikne ärevus ja meeldiv pinge tema hinges muutsid selle videvikuaja päeva kõige õnnestavamaks tunniks. Siis kujutas Naatan Vaeras enesele muheldes ette, et mõnel mehel on küll majad ja autod ja suvilad, aga temal seevastu on laev, see kummaline, sõidukõlbmatu ja iidne laev, mis teda ühe mereäärse künka otsas on ootamas. Kuid ühel päeval, jah, ühel päeval laseb ta selle laeva veel korda teha ning asub temaga teele. „Kogun veel mõned aastad kapitali,” uneles Naatan, „armastan veel mõned aastad oma naist ja panen tütre ülikooli. Siis aga kirjutan ühel sügisõhtul valmis hüvastijätukirja ning asun teele. Ilmtingimata asun teele.” [...]

ÜLESANDED

1 Jagunege kolmeks rühmaks.

I rühm

Kirjutage rühmaga fantaasiajutt „Kui mina oleksin Christoph Kolumbus”. Lugege läbi „Väljavõtteid härra Pauli aoraamatust. I”. Tooge välja erinevused, kirjutage need tabelisse. Lugege oma jutt kaaslastele ette ning tooge välja erinevused.

Mehis Heinsaar	Mina
Kui mina oleksin Christoph Kolumbus · laiutaksin käsi · ·	Kui mina oleksin Christoph Kolumbus · · ·

II rühm

Kirjutage rühmaga fantaasiajutt „Kui mina oleksin Christoph Kolumbus”. Lugege läbi „Väljavõtteid härra Pauli aoraamatust. III”. Tooge välja erinevused, kirjutage need tabelisse. Lugege oma jutt kaaslastele ette ning tooge välja erinevused.

Mehis Heinsaar	Mina
Kui mina oleksin Christoph Kolumbus · kohtuksin kaunitaridega · ·	Kui mina oleksin Christoph Kolumbus · · ·

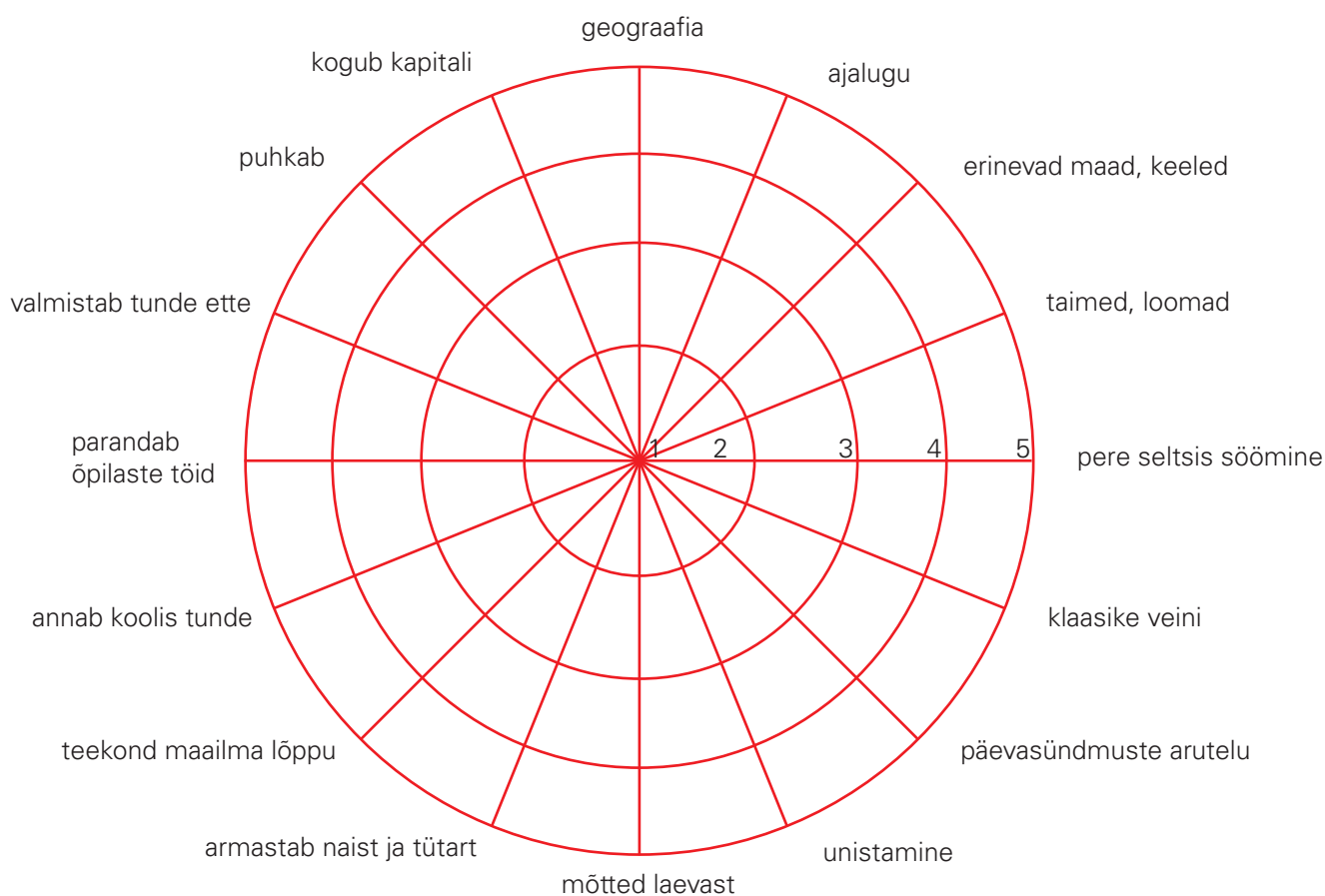
III rühm

Kirjutage rühmaga fantaasiajutt „Veidi peale maailma lõppu”. Lugege läbi „Veidi peale maailma lõppu”. Tooge välja erinevused, kirjutage need tabelisse. Lugege oma jutt kaaslastele ette ning tooge välja erinevused.

Mehis Heinsaar	Mina
Veidi peale maailma lõppu · kinga ei ole ·	Veidi peale maailma lõppu · ·

Mehis Heinsaar

- 2** Lugege läbi „Teekond maailma lõppu” kiri Naatanile. Kirjutage kirjale vastus.
- 3** Lugege läbi „Teekond maailma lõppu” ja täitke Naatani huvide/tegevuste kaart. Märkige ringil 5-pallilisele skaalale Naatani huvid/tegevused. Seejärel ühendage punktid. Värvige saadud skeem. Jutustage, missugune mees on Naatan Vaeras.

- 4** Küsitlege oma kooli üht õpetajat ja täitke tema huvide/tegevuste kaart. Võrrelge seda Naatani kaardiga.

- 5** Koostage enda huvide/tegevuste kaart ja tutvustage seda teistele.

- 6** Lugege läbi järgmised väited, mis on koostatud novelli „Teekond maailma lõppu” põhjal.

	SINA	MEHIS HEINSAAR
1) Teekond maailma lõppu nõuab väga suurt julgust.	_____	_____
2) Võimalus reisida maailma lõppu antakse vaid üks kord elus.	_____	_____
3) Talv toob enesega kaasa külmad ja üksluised ilmad.	_____	_____
4) Igas inimeses on ürginstinkte.	_____	_____
5) Inimene igatseb headuse ja igavese armastuse järele.	_____	_____

- Võrrelge oma arvamusi nende väidete kohta raamatu autori Mehis Heinsaare arvamustega.
- Pange rist tulpa SINA nende väidete kõrvale, millega nõustute. Põhjendage oma seisukohti näidete abil.
- Pange rist tulpa MEHIS HEINSAAR nende väidete kõrvale, millega autor sinu arvates nõustuks.

Peeter Sauter

VERE JOOKS. TUUM, TALLINN, 2006. LK 185–188.

Tööleht nr 16

NAISE LÕHN, RAHA LÕHN.

Uks läks lahti ja me mõlemad vaatasime ukse poole, sest uks avanes filmilikult aeglaselt ja uksest kedagi sisse ei tulnud.

See oli dramaatiline, ooperlik ja filmilik. Aga elu on tihti dramaatilisem kui draama, ooperlikum kui ooper ja filmilikum kui film, ainult me ei pane seda tähele, kuna oleme ise selle draama, ooperi või filmi sees.

Uks oli lahti. Ukse taga seisis ärimees.

Seisis, vaatas eikuhugi, sisse ei tulnud. Ootas.

Muidugi astus mu õpetaja nobedal sammul ukse juurde. Ta on hädine ja viisakas intelligent, ta ei ole žestimees.

Ta astus krapsakalt ukse juurde ega teadnud, kas ulatada kätt või mitte ja mida ja kuidas öelda. Mu õpetaja on oma alal väga kõva, aga selle mehe ees oli ta nagu poisike.

„Olge kena, astuge sisse,” pomises ta lõpuks.

Ärimees tuli. Üksi. Ma ei tea, kus kuli sel hetkel oli. Valvas ukse taga või ootas autos. Muidu oli kuli ärimehes vari, kord ees, kord taga.

Ärimees pidas pausi. Öhk oli korraka raske. Veider küll, midagi dramaatiliselt olukorra olemuses ju polnud, midagi polnud veel juhtunud, ometi oli öhk raske ja süda ka.

Ärimehes läheduses liikus aeg alati teise kiirusega. Aeglasemalt. Sest ta oli kogu aeg teravdatud tähelepanu seisundis. Aeg venis ja lausete vahel olid pikad pausid. Ta rääkis tihti lihtlausetega ja suutis asju ajada ka ühesilbiliste lausetega. Nagu nüüdki.

Muide, ma tajusin kohe, et võib ette tulla ka olukordi, kus aeg tema juuresolekul liigub teistsuguse kiirusega. Hüplikult nagu multifilm või malbelt nagu muusikapala või metsiku kiirendusega. Siis liigub midagi kiiresti ka ruumis. Rusikas või kuul.

Ärimees ei osutanud mu poole ei käe ega peaga ja ei vaadanud õpetaja suunas, kui ta küsis: „Tema?” vene keeles ja ühesilbiliselt.

„Tema jah. Peeter on üks paremaid, keda meil sisekujunduses võtta on, ja võibolla kõige parem Eestis üleüldse.”

Õpetaja kiitis mind ja mul oli ebamugav. „Viimastel aastatel teeb ta palju eratellimusi ja ma ei tea, et keegi ei oleks rahule jäänud. Muidugi, tal on oma käekiri. Ta valdab kõike, aga kõige paremini teeb seda, mis on südame järele, sellist minimalistlikku sisekujundust või kuidas ma teile ütlen...” Õpetaja takerdus oma venekeelses jutus. Ärimees lasi õpetajal natuke aega takerdunud olekus ebamugavust tunda ja küsis siis: „Ta teab?”

„Ei, ma just pidingi. Peeter, vaata ... härra ...” õpetaja vaatas vilksti ärimehes poole ja ma ei saanud aru, kas õpetaja ei teadnud ka ise ärimehes nime või otsis kinnitust, et ta võib mulle ärimehes nime öelda. Kui see oli nii, siis igatahes seda kinnitust ei saanud.

Ärimees seisis nagu enne, vaatas endiselt eikuhugi, ei liigutanud kulmugi ja õpetaja jätkas:

„Härra vajab kedagi, kes sisustaks uue korteri. Seal on praegu ainult paljad seinad. Aga seda peab tegema, peab tegema ...” Õpetaja tuletas meelde, mida ärimees talle varem oli öelnud „...seda peab tegema ilusti ja kiiresti.”

„Aga mis on ilusti ja kiiresti?” küsisin ettevaatlikult vahele. Ja nüüd ärimees reageeris. Ta kergitas kulmu, vaatas minu poole, muigas ja laiutas käsi.

„Ma peaksin teile näitama, mis on minu meelest ilusti, ja kui see peaks sobima, siis räägiksime sellest, mis on teie meelest kiiresti ..., ja siis sellest, mis see maksab,” tulistasin ma kiiresti.

Muie ei lahkunud ärimehes näolt. Ma arvan, muie tuli sellest, et ma meeldisin talle. Võibolla sellepärast, et asusin kohe tihedalt asja kallale.

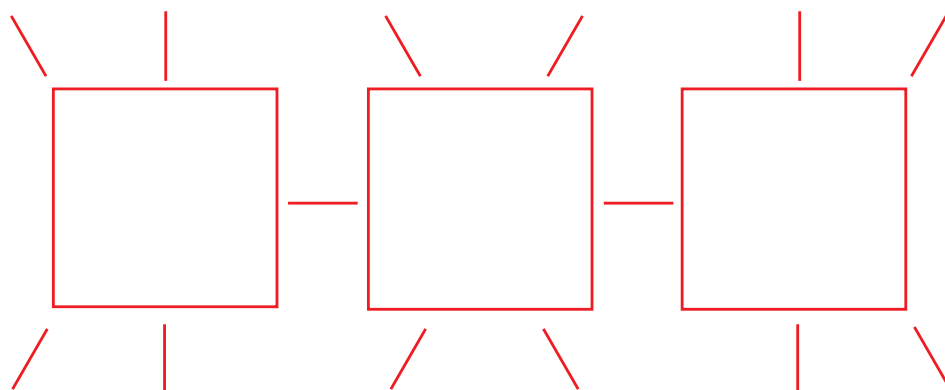
„Ja-jah,” ütles ta, justkui ise muule mõeldes. „Läheme siis.” Vaikselt, kergelt.

Ta rääkis, nagu esitanuks minimalistlikku muusikapala, ja liikus, nagu esitanuks minimalistlikku balletti. Ta sõnad ja liigutused joonistusid öhku väljapeetult ja täpselt. Ma nägi riivamisi ta silmi ja arvasin, et teadsin üht asja, mis nende silmade sees oli. Nendele silmadele oli kunagi haiget tehtud, aga need silmad ei olnud läinud haigettegemisest katki, nendesse oli tulnud trots, jõud, halastamatus ja võibolla ka völlahuumor. Kas nendesse mahtus veel ka armastust ja headust kõige prostamas mõttes või kamraadlikkust, seda ma mõelda ei osanud.

Aga üht asja teadsin ma kohe veel. Kui ma nüüd temaga kaasa lähen, siis hiljem kõrvale astuda, kui ma peaksin tahtma kõrvale astuda, on väga raske.

ÜLESANDED

- 1 Lugege tekstikatkendit. Kuidas on omavahel seotud Peeter, õpetaja ja äriees?
Paigutage tegelased sobivalt skeemi. Leidke tekstist neid iseloomustavaid väljendeid ning kirjutage skeemi.

- 2 Pange lugemismulje põhjal kirja mõtted, mis teile huvi pakkusid. Kommenteerige väljakirjutisi.

Muljed	Minu kommentaar	Kaaslaste kommentaar
Huvipakkuv mõte		
Pani mõtlema		
Tekitas küsimusi		

Peeter Sauter

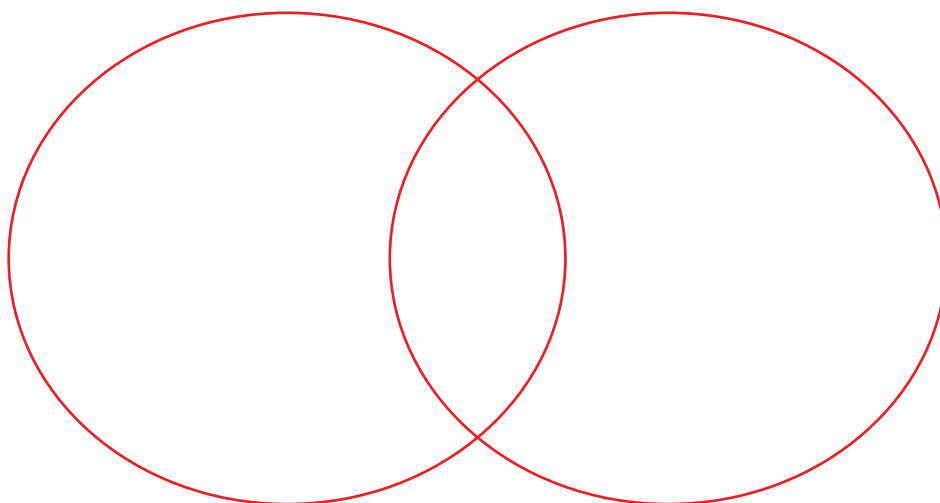
3 Leidke loetud tekstikatkendist filmilikud detailid. Kommenteerige neid enda pilgu läbi.

Filmilikud detailid (läbi Peetri maailmanägemise)	Kuidas näete ja mõistate neid momente Teie?

4 Milliste omadustega on tekstis autori kujutatud ärimees ja milline peaks ta teie arvates olema? Mis on neis ühine? Täitke diagramm.

Teksti ärimees

Ärimehe omadused Teie arvates

Ühised omadused

Peeter Sauter

- 5 Valige neljandast ülesandest 5–6 omadust, mis teie arvates on äri­ga tegeleva inimese puhul olulised. Moodustage sarnaste valikute põhjal rühmad. Arutage rühmas läbi ja pange kirja valikuid toetavad mõtted. Põhjendage kaaslastele oma rühma valikud.
- 6 Kirjutage arutlus „Tänapäeva ärimaailmas peab olema julm, egoistlik ja omakasupüüdlik“

Siiri Laidla

PÄRNAÕIETEE. CANOPUS, TALLINN 2006. LK 25–27, 40–41.

Tööleht nr 17

See oli alanud juba viiendas klassis. Praegu poleks keegi osanud arvata, et Taimigi võis kunagi ülekaaluline olla. Kuid nii see oli. Taimi ema arvas, et laps kasvab ajapikku paksusest välja ega võtnud tütre liigsete kilode vastu midagi ette. Kehalise kasvatuses tunnid olid Taimile tõeliseks katsumuseks, liiati kui tuli kõrgust hüpata või rööbaspuudel turnida. Taimi potsatas sealt alla nagu toores pontšik. Staadioniringi jooks, mille kõhnad klassiõed mängeldes läbi lippasid, tekitas temas lausa surmatunde – silme ees võttis mustaks ja hing kippus rinnus kinni jääma, lisaks alatise viimaseksjääja mõru nukrus.

Koolipidudel oli tavaline, et Taimi istus saalinurgas ja ootas tulutult oma „printsit“. Kui ta siis ükskord julguse kokku võttis ja tütarlaste valiku ajal üht kooli kenamat poissi tantsima kutsus, vaatas too tüdrukule nagu kärnkonnale põlgusega otsa ja ütles, et tema rasvamaoga ei tantsi. Sel hetkel käis Taimil peas mingi próks.

Järgmisest päevast alustas ta dieeti, süües nädala jooksul ainult värsket kurki. Pääsemaks ema ebasoovitavast tähelepanust, kes rammusatest roogadest lugu pidas ja lasteaiast jätkuvalt souste-suppe koju tassis, püüdis Taimi toitu taskusse peidetud kilekotti poetada, aga kui söömine osutus ema silma all vältimatuks, hakkas ta vannitoas oksendamas käima. Et oma tegevust varjata, lasi tüdruk vee pahinal voolama, jõi kruusitäie sooja vett sisse ja ajas näpud kurku. Kergendus- ja samas alandustunne olid selle toiminguga juures tema alalised kaaslased.

Igatahes hakkaski kaal üpris nobedasti langema. Oli päevi, kus Taimi menüü koosnes vaid ühest õunast. Piima kui „jubetuma rasvaleotise“ kallas ta kraanikausist alla, leib tundus oma kaloririkkusega suisa vaenlasena, rääkimata lihakraamist või maiustustest. Tuli ette ka kiusatusi. Taimile meenus, kuidas ta oli köögilaul keedetud muna nähes pidanud enesega ränka siseheitlust: süüa või mitte süüa. Tahte jõud võitis. [---]

Taimi oli juba kaotanud poole oma kaalust. Enam ei saanud ükski poiss teda rasvamaoks nimetada. Samasse perioodi jäi ka ema haigus ja surm. Kellelgi polnud mahti Taimiga toimunud muutusi tähele panna. Küllap arvati, et ta kõhnub ema pärast muretsemise tõttu. Viimaks ei püsinud Taimi enam jalul ja varises koolis kokku. Haiglas pandi talle tõsine diagnoos – anorexia nervosa – ja tema seisund tunnistati raskeks. Tervenemine, sealhulgas ka tema edaspidine järglaste saamise võime, muutus küsitavaks.

Aegamööda tuli Taimi mustast august siiski välja. Siinses koolis tema lugu ei teatud, sest Taimi vahetas pärast ravi lõppu ka kooli – vanas koolis tuletas kõik olnud meelde. Praegu oli ta sale ja sarmikas neiu, kuid kunagi öeldud põlastavad sõnad olid temasse sööbinud nagu tint kuivatuspaberisse. Seda sai sealt eemaldada ainult plekki välja löigates. Kuid kuidas eemaldada mõtlematust kurjusest söövitatud plekke inimese hingest? Kes oleks nii osav hingekirurg? Teada on vaid üks imeravitseja – AEG. Küllap tema ravib kord Taimigi hingehaavad, kui appi tuleb imerohi ARMASTUS.

Taimi pidas ennast ikka kohmakaks ja kui just mitte inetuks, siis ammugi mitte ka ilusaks. Ta juurdles mõnikord iseenda üle ja leidis, et kõigele paneb aluse ikkagi lapsepõlv... Anderseni muinasjutt inetust pardipojast polnud sugugi pelgalt väljamõeldis, vaid elust enesest maha kirjutatud. Taimi polnud veel oma luigestaatuses teadlik.

[---] Taimil polnud südamesõbrannasid. Ühe asja oli tüdruk juba algkoolieas selgeks õppinud: kui tahad, et su saladused avalikuks saaksid, räägi nendest sõbrannale. Kunagi oli ta kõrvetada saanud ja ühest korrast piisas. Samas oli Taimi enda peale vahel lausa vihane: miks ei võiks ta ometi lahtisema iseloomuga olla, usaldavam ja avatum? Just praegu oleks olnud nii väga vaja mõne sõbrantsiga lobiseda, Meelisest rääkida, oma tundeid, lootusi ja kahtlusi jagada. Enesemuutmise kunsti kohta oli ta küll raamatutest lugenud, kuid seal pakutu tundus nagu enese salgamisena või hülgamisena. Öeldakse: ole see, kes oled. Kuid samas antakse nõu, kuidas ennast muuta. Mis siis on õige?

Aeg-ajalt pani Taimi oma vastakaid mõtteid kaustikusse kirja, kuigi talle tundus päevikupidamine vanamoodne ja riskantne, sest alati püsis oht, et päevik satub valede silmade lugeda. Nagu juhtus Kasuema raamatus (see oli üks ta lemmikraamatuid).

Oma heledate ja tumedate hetkede luulerütmi seadmises tundis ta aga tõeliselt mõnu. Neid luuletusi ei olnud mitte keegi näinud. Need olid nagu Taimi salalapsed, keda kuri pilk võinuks ära kaetada. Samas – kui kirjandusõpetaja Pilv tema kirjanditest katkendeid klassile ette luges, polnud tal selle vastu midagi. Enamik klaasikaaslast hakkas alati soiguma ja protestima õpetaja sellise mooduse vastu, kuigi tööde arutelu olnuks väga vajalik ja õpetlik. Õieti tundis Taimi, et kui ta üldse kellelegi oma luuletusi näidata söandab, siis ainult kirjandusõpetajale. Sel naisel polnud küll klassis autoriteeti, kuid ega ta erilisel selle nimel ka pingutanud – ju pidas ta olulisemaks muid

omadusi. Mõnikord näis Taimile, et õpetaja Pilv muutub keset tundi päriselt pilveks ja hõljub emakeelest tüdinud rahutu seltskonna juurest taevasse teiste pilvede õhulisse kaissu, jättes endast klassi vaid korpulentse korraldusi jagava keha. Taimi oleks soovinud temaga vahel kaasa lennata... Näiteks õpetaja Tera ei suutnud Taimi kuidagimoodi hõljumas kujutleda. Tema võis ilmasambana maas püsides tohutuid raskusi kanda ja võib-olla ka tules karastuda, kuid lennata... Aga Taimi ise: Taimi Tõevere. Kas veri, mis püüdleb tõe poole? Mis oli tänases Meelisega koosoldud hetkede kogumis tõde, mis muinasjutt?

Taimi ohkas. Ta keeras raadio vaikselt mängima ja pani vee keema. Kruusitais pärnaõieteed oli praegu parim, millele ta suutis mõelda. „Tantsin sinuga taevas, mis võiks olla ilusam...“ tões Hendrik Sal-Saller talle eriomasel venival moel. Mis tantsud seisavad ees Meelisega? Taimi ei oskagi ju tantsida.

ÜLESANDED

1 Vastake küsimustele

Mis on teile antud katkendi juures tuttav; seostub teie elu ja maailmaga, ka teie sõprade/ tuttavate maailmaga?

Millised küsimused teil antud teemaga tekkisid?

2 Mõttestage lahti järgmised väited. Selgitage, mida arvavad teie kaaslased.

Taimi on	Minu selgitus ja arvamus väite kohta	Kaaslaste arvamus
kannatanud alandusi liigse kehakaalu pärast		
näljutanud end kokkuvõtteks		
tulnud välja mustast august		
sirgunud inetust pardi- pojast kauniks luigeks		
liiga kinnise iseloomuga		
aeg-ajalt pidanud päevikut ning kirjutanud ka luuletusi		
romantiline tütarlaps		

Siiri Laidla

3 Kirjutage iga tsitaadi kõrvale oma kommentaar. Paluge kaaslasel kommenteerida tsitaate, seejärel tutvustage talle enda omi.

Tsitaat	Minu kommentaar
„Taimi ema arvas, et laps kasvab ajapikku paksusest välja ega võtnud tütre liigsete kilode vastu midagi ette.“	
„Et oma tegevust varjata, lasi tüdruk vee pahinal voolama, jõi kruusitäie sooja vett sisse ja ajas näpud kurku. Kergendus- ja samas alandustunne olid selle toimingu juures tema alalised kaaslased.“	
Haiglas pandi talle tõsine diagnoos – anorexia nervosa – ja tema seisund tunnistati raskeks. Tervenemine, sealhulgas ka edaspidine järglaste saamise võime, muutus küsitavaks.“	
„Siinses koolis tema lugu ei teatud, sest Taimi vahetas pärast ravi lõppu ka kooli – vanas koolis tuletas kõik olnut meelde.“	
„Samas oli Taimi enda peale vahel lausa vihane: miks ei võiks ta ometi lahtisema iseloomuga olla, usaldavam ja avatum.“	
„Aeg-ajalt pani Taimi oma vastakaid mõtteid kaustikusse kirja, kuigi talle tundus päevikupidamine vanamoodne ja riskantne, sest alati püsis oht, et päevik satub valede silmade lugeda.“	

4 Võrrelge ja järeldage

Milliseid viise kasutas Taimi kõhnumisel?	Kuidas oleks tervislik kaalu langetada?
Järeldus:	

5 Kirjutage katkend Taimi päevikust.

6 Kirjutage kiri Taimile.

Urmas Vadi

UNETUTE RALLI. TUUM, TALLINN, 2002. LK 83–84.

Tööleht nr 18

See juhtus sügaval vene ajal, mil piirid läände olid raudselt kinni. Vaid mõni agaram oli näinud Soomet ja Ida-Saksamaad. Eriti kanged mehed olid aga ära käinud Budapestis, maitsnud seal imeodavaid Ungari veine ja kuumi mustlastüdrukuid. Sedavõrd üllatavam oli, et ühel suvel ilmus Kanepi poe ette maailma-kuulus rändur Tanel Niklasson. Ta pead ehtis uhke päikesevärvides sombreero, mis meie lameda taeva all tekitas rõõmsat elevust. Jalas olid tal juba päevi näinud põdranahksed lapi saapad, mille ninad upitasid otse taevasse. Ta oli läbi seilanud enamiku meresid ja ookeane, olnud kõva lööma- ja kepimees ning tema enese jutu järgi voolas tema soontes viikingite verd. Polnud kohta, kuhu Niklassoni jalg poleks astunud; Siberi ürgmetsad oli ta risti-põiki läbi kõndinud; Alpides jäänud lumetuisu kätte, kus külmus ära tema vasak kõrv, nii et vasakust kõrvast ta mitte kõige vähematki ei kuulnud. See-eest oli tal aga tohutu anne rääkida oma elust selliseid lugusid, mida mõni teine oma kõige himuramates ja hullunud unedeski näha ei oska. Imekiirelt õppis Niklasson ära eesti keele ja juba nädala pärast rääkis ta peaaegu ilma aktsendita. Ikka istus ta Kanepi poe ees trepil, jalg üle teise, sombreero kuklas, ja hullutas poisikesi oma seiklusjuttudega. Ka täiskasvanud inimesed pidasid tema juttudest väga lugu, aga ei tahtnud seda alguses otse välja näidata. Seepärast läksid nad poodi, ostsid paki suitsu või piima, olgugi et kodus on kolm lüpsilehma, ning jäid kuni hilisõhtuni teda kuulama.

[---] Õige pea sai Kanepis kõigile selgeks, et Tanel Niklasson, see kuulus maailmarändur on küla kõige targem ja nupukam mees. Isegi raamatukoguhoidja Maila Rästasest targem, kes suurest igavusest on kõik Kanepi raamatukogu raamatud kaanest kaaneni läbi lugenud. Aga Niklassoni tarkus pole mitte raamatutarkus! Mees on ise käinud ja näinud ning peab nüüd hakkama Kanepi kolhoosi esimeheks.

Ühel varahommikul ilmuski poe ette suur hulk rahvast ja Niklassoni äratas pasunakoor. Niklassoni ametisseõnnistamisel voolas eeter, vein ja puskar ojadena. Niklasson kuhjati üle pärgade ja kiiduavaldustega. Uhked kingad ja pealinnast tellitud ülikond pandi talle selga ja Niklasson oli nüüd härra mis härra. Kogu külal oli kindel teadmine, et asjad hakkavad nüüdsest ülesmäge minema. Niklasson toob kolhoosi Gruusiast kodustatud mägiveiseid, kes on poole suuremad kui meie eesti pullid, see-eest söövad aga mitu korda vähem ning üleüldse pole nendega mingit tüli. Niklassoni arvutuste kohaselt saab ka meie kliimas arbuuse ja meloneid kasvatada. Terve päev joodi ja tantsiti, sellist pöörast pidu poldud nähtud sealkandi pulmadeski mitte. Järgmisel päeval oli Niklasson kadunud.

Öösel ärkas Niklasson selle peale, et ta suu kuivas ja pea lõhkus nagu loom. Ta oli riietes magama jäänud ja kui ta nüüd ennast vaatas, ei tundnud ta end ära! Ja see tekitas temas kohutavat hirmu. Ta rebis lipsu kaelast, kiskus püksid jalast ja korraga tabas teda mingisugune eriskummaline selguse hetk, mis niitis Niklassoni jalust ja talle sai selgeks, et pole ta mingi maailmarändur, pole kunagi olnudki. Mitte kordagi polnud ta Lõuna-Eestist kaugemale saanud. Kõik kauged maad mõtles ta vaid välja. Ja kui ta mõtles, tundis ta, justnagu oleks ta olnudki seal: ujunud haigest kubisevas vees, roninud kõrgele mäkke, olnud pealpool pilvi ning tundnud eri maa naiste hellusi. Kui aga oli õige aeg tegutseda, rebida lahti laida lakauks, kus neid suviti magasid ja teda ootasid, et Tanel tuleks ja teeks mehetegusid, lõi Niklasson verest välja, kord kukkus isegi redelilt alla. Kui ta oli jõudnud sellise kohutava äratundmiseni, et ta pole midagi teinud ja ta koosnebki vaid tühjast lobast, ajas ta end põrandalt püsti, võttis naela otsast sombreero, vanad viledaks kulunud püksid, ajas jalga oma lapi saapad ning astus kääksuvast aiaväravast välja. Tanel Niklasson oli nüüd reisuks valmis.

Peale Niklassoni kadumist oli küla kaks nädalat sügavas leinas. Naised käisid ringi nutetud silmadega, mehed olid päevast päeva maani täis, ei tahtnud isegi tööd teha. Paljud arvasid, et nii targa ja kauni jutuga meest poleks tohtinud ilmaski esimeheks panna. Pikapeale sai Tanel Niklassonist ilus ja õilis legend.

Aga ühel suvel oli ta jälle tagasi. Tuuled ja päike olid ta naha pruuniks ja kortsuliseks parkinud, tema saapatallad olid läbi kulunud. Ta istus jälle poe ees trepil ja vestis oma lugusid. Aga nüüd olid need üsna viletsad lood. Polnud nendes uljust, seiklusi ega pimedat kirge, polnud seal õieti midagi. Vähesed vaid kuulasid teda. Ja seda kah ainult viisakuse pärast vanade aegade mälestuseks.

Ju oli Niklasson tõesti midagi näinud.

Urmas Vadi

ÜLESANDED

1 Mõtestage lahti väited tabelis. Selgitage välja, mida arvavad sama väite kohta kaaslased.

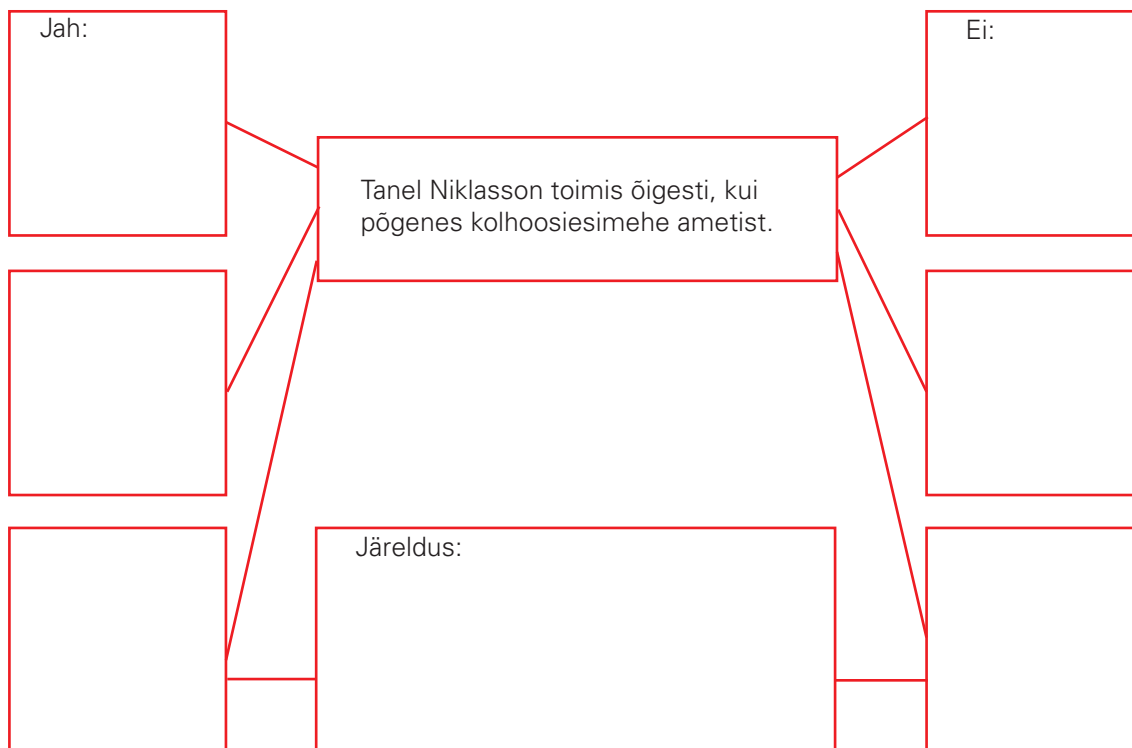
Niklasson	Minu arvamus	Kaaslaste lisandusi
mõjus oma eriskummalise välimusega		
avaldas muljet kui palju reisinud inimene		
võlus kuulajaid põnevate lugudega oma läbielamistest		
oli luiskaja, kel õnnestus jätta endast targa ja nupuka inimese mulje		

2 Täitke tabel. Missugused olid Niklassoni valikuvõimalused, kui talle pakuti kolhoosiesimehe ametit?

1. võimalus
2. võimalus
3. võimalus

3 Kirjutage Tanel Niklassoni lühieseloomustus. Millised jooned muudavad tegelase sümpaatseks, millised mitte? Võrrelge iseloomustusi kaaslastega.

4 Koostage skeem väite kohta, toestage oma seisukohta näidetega tekstist, jõudke järelduseni.

5 Valige üks väide. Põhjendage oma arvamust. Ärge unustage väite nelja astet (väide, teiepoolne selgitus, toetav näide tekstist, teie järeldus).

Väide 1	Tanel Niklasson oli õnnetu inimene ja hädavares.
Väide 2	Tanel Niklasson tõi inimeste ellu rohkem värve ja tundeid.
Selgitus	
Toetav näide tekstist	
Järeldus	

6 Kirjutage arutlus ühe väite põhjal. Arutluses kasutage poolt- ja vastuargumente.

- Tanel Niklasson elas oma väljamõeldud maailmas.
- Tanel Niklasson tekitas oma väljamõeldistega inimestes igatsusi.

Diana Leesalu

KAKS GRAMMI HÄMARUSENI. VERB, TALLINN, 2005. LK 20–22.

Tööleht nr 19

I

Mul oli õnnelik lapsepõlv. Kõik kaheksateist aastat. Üks rahulikumaid lapsepõlvi, mida ma üldse ette oskan kujutada.

Aga mu õnnelik lapsepõlv sai otsa täpselt sellel päeval, kui ma sain kaheksateistkümnenda aastaseks. Usu või mitte, aga just nii see oli. Öeldakse ju küll, et inimene saab täisealiseks just sellel sünnipäeval, kuid nähtavasti ma lootsin veel mõneks ajaks ema ja vanaema seelikusabasse tolnema jääda. Aga mul ei lastud. Just täpselt oma kaheksateistkümnendal sünnipäeval pidin ma mürtsuga täiskasvanuks saama. Ja kui sa veel teaksid, kui suur see mürts oli.

Mul on raske sellest päevast rääkida. Mul on raske sellele päevale mõeldagi. Ma hakkan värisema iga kord, kui see mulle kas või juhuslikult meenub. Lisaks sünnipäevale oli see ka minu keskkooli lõpupäev. Ma olin enam-vähem kenasti hakkama saanud kõigi kaheteistkümnenda klassiga ning sellel päeval pidin kätte saama kauaoodatud lõputunnistuse. Üks rõõmsamaid päevi inimese elus, mõtled sa, jah? Ma mõtlesin sellel hommikul ka nii. Käisin juuksuris ja panin selga ekstra mulle ömmeldud kleidi. See oli ilus. Kleit, ma mõtlen. Ja ega mul endalgi selle kleidi sees suurt midagi viga polnud. Olin rahulolev. Liiga rahulolev, kui tagantjärele mõelda.

Mina läksin koolimajja juba tund aega enne aktust. Teised pidid hiljem järele tulema. Kõik mu sugulased, kellega ma suhtlesin. Neid ei olnud palju. Ainult vanaema, Andres, ema, Eret, Henrik, Alex, Karol ja Karel. Ma ei mäleta, kas ma olen juba varem Karolit ja Karelit maininud. Noh igatahes on nad minu poolvennad. Minu ema ja Andrese lapsed. Kaksikud. Viis aastat vanad ja sarnased nagu kaks tilka vett. Mina neil sellel ajal eriti vahet ei teinud. Aga eks ma olin neid ikka üsna harva näinud kah.

Kogu mu aktus läks kenasti. Marssisin koos teiste lõpetajatega uhkelt aulasse. Lasti hümnid ja peeti kõnesid. See oli kena ja meeldejääv. Märkasid saalis suure rahvahulga sees oma õde Eretit. Ta naeratas ja tegi mulle silma. Ma tundsin, et ei saa olla midagi paremat, kui saada samal päeval nii sünnipäeva- kui lõpukingituse ning näha suure rahvahulga sees oma õde naeratamas ja silma tegemas. See oli üks õnnelikumaid hommikuid minu elus. Aga siis ma ju veel ei teadnud, et ees ootab üks õnnetumaid õhtuid.

Aktus sai läbi ja kätte jõudis õnnitlemise aeg. Rahvahulk oli suur ja läks tükk aega, enne kui ma mõnda omastest märkasin. Eret oligi esimene, kes mulle lille ulatas. Või õigemini terve kimbu lilli. Need olid piibelehed. Minu lemmiklilled. Ja Eret teadis seda. Ta käis kindlasti eelmisel päeval neid minu jaoks korjamas. Ma võiksin selle peale kihla vedada.

Järgmisena andsid mulle lilli Karol ja Karel. Või oli see vastupidi? Ma ei mäleta. Ja ma ei mäleta ka, mis lilli nad mulle kinkisid, sest ma mõtlesin parasjagu, et kui vahvad väikevennad mul ikkagi on. Nad on tõepoolest vapustavalt armsad põngerjad. Oleks sa neid seal näinud. Kaks täiesti sarnast tillukest ülikonda, kaks täiesti sarnast punast kivilipsu, kaks täiesti sarnast nunnut näolappi. Nad nägid lihtsalt vapustavad välja.

Ja siis jõudis kätte Alexi kord. Ta ulatas mulle väikese tulipunase roosi ja suudles mind õrnalt paremale põsele.

Oh sa poiss, kus mul võttis jalust nõrgaks. Ma tundsin veel tükk aega põletavat jälge oma põsel.

Vaatasin ringi, et leida ema ja vanaema. Neid ei olnud kusagil näha. Ka Henrikust polnud jälgegi. Aga noh, rahvast oli ka üsna palju. Ma uskusin, et nad ei olnud mind veel lihtsalt üles leidnud.

Eret muidugi närvises. „Äkki ei läinud neil auto käima? Kurat küll, ma olen sada korda Andresele öelnud, et visaku see logu prügimäele. Aga ega tema ei kuula. Nüüd on see siis käes. Jäid kõik oma tütre lõpupeost ilma. Lihtsalt kohutav.”

Mul ei olnud aega Ereti hädaldamist kuulata. Ma pidin pildi peale minema.

II

„Selles autos oli neli inimest. Kaks naist ja kaks meest,” kostis hääl torust. „Selle autoga juhtus väga tõsine õnnetus. Esmasel vaatlemisel tundub, et pidurid ütlesid üles. Auto sõitis vastu tänavavalgusti posti.”

Mu süda jättis neli lööki järjest vahele. Ma tundsin, et ei suuda enam hingata. Mu käed hakkasid värisema.

„Kus nad siis on? Kas te viisite nad haiglasse? Kas kiirabi tuli ikka õigeaegselt? Kurat, ma olen kuulnud küll

Diana Leesalu

nendest kiirabidest. Nad ei tule kunagi kohe, kui neid kutsutakse.”

„Kiirabi jõudis kohale paari minutiga, aga tal ei olnud seal enam midagi teha. Meil võttis tükk aega, enne kui me inimesed autost välja saime. Auto oli tugevasti muljutud. Me pidime nad sealt välja löikama. Me tegime kõik, mis oli meie võimuses, kuid sellest ei olnud kasu. Millestki ei olnud kasu. Nad kõik olid hetkega surma saanud. Kõik neli. Mul on väga kahju.”

ÜLESANDED

- 1 Lugege I katkendit lõikude kaupa ja ennustage, mis juhtub edasi. Märkige tabelisse ennustus, põhjendus ennustuse kohta. Pärast põhjenduste arutelu täitke tabel katkendis toimunu kohta.

Katkend	Ennustus	Põhjendus, miks nii ennustasite	Tekstikatkendis toimunu
1. Mul oli õnnelik lapsepõlv... Aga siis ma ju veel ei teadnud, et ees ootab üks õnnetumaid õhtuid.			
2. Aktus sai läbi ja kätte jõudis õnnitlemise aeg. ... Ma uskusin, et nad ei olnud mind veel lihtsalt üles leidnud.			
3. Eret muidugi närvitses.			

- 2 Kirjutage, mis juhtus tütarlaps Leleti perega. Lugege klassis lõpud ette. Võrrelge autori tekstiga (II tekstikatkend).

- 3 Kirjeldage peategelase Leleti tundeid ja mõtteid. Leidke need katkendist I. Lisage kommentaare, millised tunded, mõtted on teile tuttavad, millistes olukordades olete neid tundnud.

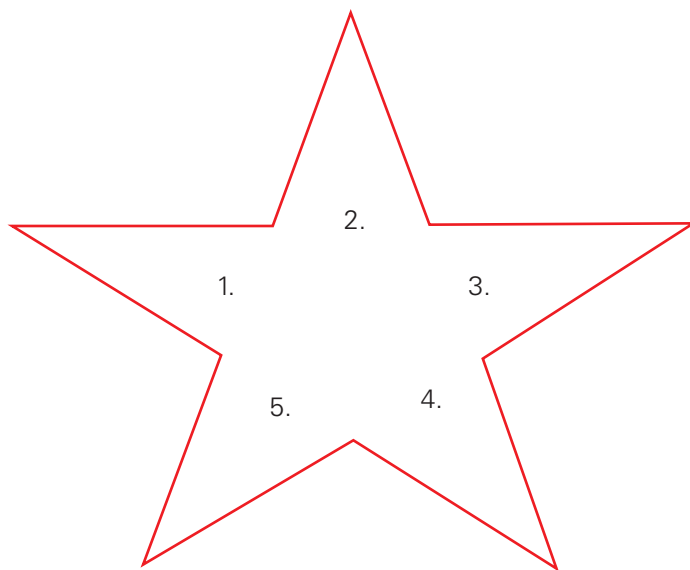
Leleti tunded/mõtted	Mis neid põhjustas?	Teie mõtted/tunded

Diana Leesalu

4

Koostage jututäht.

1. Kes? (Tegelased)
2. Millal? (Tegevusaeg)
3. Kus? (Tegevuspaik)
4. Mis juhtus? (Sündmused)
5. Kuidas lõppes?

5

Kirjutage katkend Leleti õe Ereti päevikust. Kirjeldage lõpupeo sündmusi ja meeleolu.

Jaan Tangsoo

2003. HANEJAHT. LK 7–8, 14–15, 18–19, 30–31, 57–58, 71, 98.
Tööleht nr 20

ISA

Paps ei võta aega maha isegi nädalalõppudel. Kui ta juhtubki mõnikord kodus olema, siis tuhlab oma paberites ja arvutis nagu segane. Ise ütleb ta kogu selle hulluse kohta, et ta olevat ennast pühendanud tööle. Kuradile! Kui seda, mida tema teeb, nimetada tööks, siis on töö üks vihkamisväärne asi. Luuser olla on sada korda ehedam värk. Too ei jookse vähemalt nina tatine peas vahetpidamata ringi, luuseril on aega enda ja ka teiste jaoks.

Vahel harva, kui ta leiabki mõne vaba hetke, ei malda ta ka kodus istuda, kas või selleks, et minuga paar sõna juttu puhuda, vaid siis põrutab ta jahile.

Kõige vördjalikum on asja juures see, et jaht ei paku talle absoluutselt mingisugust pinget. Tal pole selle vastu vähimatki huvi, enne minekut viriseb ja soiub nagu mõni kolhoosnik, kes ei suuda leppida, et kusagilt pole enam võimalik midagi varastada. Kui ma temalt ükskord pärisin, mille kuradi pärast ta sinna siis üldse läheb, kui ta sellest kaifi ei saa, vaatas ta mind nagu lollakat ja ütles, et ma ei saavat selle maailma asjadest mitte midagi aru.

Põdrajaht ja sellele järgnev põdramaksa praadimine lumises metsas olevat investering tulevikku. Neid tutvusi ja siidemeid, mis sõlmitakse säherduse toimingute juures, ei saavat osta mingisuguse raha eest. Neid saavat sõlmida ainult metsas, nii et käia koos mõne pankuriga jahil olevat kõige kindlam viis vajaduse korral sellest pangast laenu saada. Aga kui ma siis tema käest küsisin, millal ta minuga viimati lumises metsas käis, läksid ta silmad punni, nagu oleksin ma selle küsimusega segast pannud.

„Misjaoks ma peaksin seda tegema, kui see mitte midagi ei anna?“

Nojah, ma saan temast täiesti aru. Vähemalt niipalju, kui ühest põrunust on võimalik aru saada. Tema jaoks peab absoluutselt iga asi ja iga toiming midagi andma ning seejuures midagi käegakatsutavat või vastasel juhul on tegemist täieliku mõttetusega.

Mõnikord on mul ainult tunne, et kogu see rühmamine, enda päevast päeva, nädalast nädalasse, kuust kuusse ja aastast aastasse vahetpidamata rakkeseapanek kannab variserikkuse pitsert, et kõik on vaid üks hea põhjendus, jooksmaks iseenda eest lõputut amokki, mida ta nimetab ettevõtlikkuseks.

PIIA

Paljude pilkade arust peab mees olema jäletumalt karm kutt, kes sülitab kõigile suhu, ja kes seda ei ole, selle kohta öeldakse, et ta on nohik või teab mis veel. Päris kõigiga see muidugi nii pole, aga paljudega nende seast, kellega kas või natukenegi möllu annab teha.

Kõige hullem on, et pahatihti ei saa plikadega kõnelda asjadest, millest sa võib-olla tahaksid. Rääkima peab sellest, millest on parasjagu kombeks rääkida, suhtuma peab ka asjadesse nii, nagu on parasjagu kombeks, kõik su sõnad peavad olema kusagilt kurat teab kust laenatud ja kes selle mänguga kaasa ei lippa, selle kohta öeldakse, et ta on lapsesuu.

Piiaga polnud seda tsirkust tarvis. Temaga sain olla niisugune, nagu olen tegelikult, ja seepärast ma ütlen: me saime rääkida peaaegu kõigest. Tundsin end temaga vabana, mitte mingisuguse külateatri näitlejana, kel on laval kogu aeg junn jahe, et kas tekst on ikka korralikult pähe tuubitud või mitte. Kui on, on hea, kui mitte, siis lendab kogu näidend vastu taevast.

Ma ei tea, kuidas arvavad teised inimesed, aga minu arust on see meie tobeda maailma üks vahvamaid asju, kui oled leidnud inimese, kellega saada rääkida kõigest. Selleks peab muidugi klapp olema ning meil oli see kohe kindlasti. Minu meelest.

REET

Olin Reedaga semminud just enne Piiat ja alguses oli kõik täpselt niisamuti nagu hiljem Piiagagi – me klappisime omavahel, saime kõigest rääkida ja ühesõnaga: me sobisime. Vähemalt siis tundus mulle sedasi. Praegu tagasi vaadata mõistan muidugi, et asi polnud teps sinnapoolegi, aga siis, mõne kuu eest, ei saanud ma sellest lihtsalt aru.

Jaani Tangsoo

Semmisime jupp aega, peaaegu kuu, ja kõik oli tibens-tobens, kuid siis tuli Tallinnas Alice Cooperi kontsert ning sealmaalt oli kõigel rist peal. Niipea kui seal ära käisime, tegin veel Reedale pileti välja ja puha, ei tahtnud ta mind enam tundagi, tegi isegi vastu tulles niisuguse näo, nagu oleksin ma jumalast võõras inimene. Kui helistasin, pani toru ära. Kui ma temalt viimaks küsisin, milles asi, oli vastus selline:

„Ega ma sinult midagi muud peale Cooperi kontserdi pileti ei tahtnudki. Kuidas sa nii loll oled, et sellest ise aru ei saa?“

Pärast, kui ma meie suhete üle järele mõtlesin, hakkasin asju pisut teistsuguselt nägema kui seni. Muidugi olin talle lüpsilehm. Olnuks ma väheke terasema mõtlemisega, saanuksin sellest algusest peale aru, aga ei. Temaga moosides olin raskelt armunud ja kergeusklikkust täis nagu ma ei tea kes ja eks nii ta mind siis ära kasutaski. Kuni selle neetud kontserdini välja.

PILLE

Olen oma silmaga näinud, kuidas ta tõmbas ühele vennikesele, kes hakkas teda käperdama, jalaga sihukese matsu kõri alla, et mehel oli pilt mitmeks minutiks taskus. See oli igavest vahva ega lähe mul vist elu lõpuni meelest: miniseelikus ja piltilus, kusjuures kõige toredamini vormitud kehaga näkk, kes siia planeedile iial sündinud, tõstab jalga, nii et püksikud välguvad, ja vend lendab kiljudes läbi õhu vastu seinale ning vajub hunnikusse nagu kirjamark.

Täiesti arusaadav, et pärast niisugust asja sai temast kõigi noorte meeste silmis paugupealt linnakese Nokia ning mitte ainult noorte seas. Isegi vanad, kakskümmend või kolmkümmend aastat kinni istunud retsid, kes muidu peavad naisterahvaid jalamattideks, tõmbuvad teda nähes trimmi ja ütlevad „austus ja lugupidamine“.

Mõni pedagoog või arst peab säherduse respekti saavutamiseks kümme-viisteist aastat rügama, tema aga sai selle kätte üheainsa jalahoobiga. [---]

Aga kui mõelda, kust mina Pille tunnen või kuidas me lähima hakkasime, siis selle koha pealt on mälus täielik auk. Vahel on nii: tuleb tänaval mõni vana hea semu vastu, ent pärast, kui tahad meenutada, kust ma teda tunnen, kus me esimene kord kohtusime, siis... kurat seda enam teab. Tegelikult on nii kõigi asjadega. Ma näiteks tean, et maa käib ümber päikese, aga kui hakkasin endalt pärima, millal ja kust ma seda esimest korda teada sain, siis tutkit. Lihtsalt ei mäleta. Ja vaat täpselt niisamuti on ka inimestega, vähemalt mõnikord.

Tõenäoliselt kusagil seltskonnas, mõnel sünnipäeval, kohvikus või baaris või... Tõttõelda pole sel tähtsus.

Ühest ilusast päevast oli lihtsalt selge, et ta on mu ammune tuttav, keda trehvates saab alati juttu ajada, ja nii ka nüüd.

Kohe kui ta mind nägi, viipas ta käega ja seda märgates võtsingi suuna temale. Peale tema ei oleks ma tahtnud ühtki teist inimest näha, aga temaga oli teisiti. Ei oskagi seda imelikku värki seletada, mida ma tema vastu tundsin: mulle meeldis, kuidas ta endast noorematesse kuttidesse suhtus, ja noorem olin ma temast küll tublisti.

Ta on vähemalt kakskümmend viis või õigupoolest ma ei tea seniajani, kui vana ta täpise pealt on, aga umbes sinna kanti. Ja ta ei käitu nooremate kuttidega üleolevalt nagu temavanused näkid tavaliselt, umbes nõnda, et oh mis te nüüd, ega ma siis ometi mingi poisikesega nagu omataolisega kõnelema hakka.

DAN

Läksin Dani poole, ise teel endamisi mõeldes, kuidas temaga rääkida, aga ta võttis mind vastu, nagu oleks mind juba oodanud. Sain aru, et Pille oli sõna pidanud ja talle tõepoolest helistanud. Muidugi oli, selge see. [---]

Ja vaat nüüd juhtus niisugune värk, millele ma pole seniajani seletust leidnud. Miks see juhtus, kuis nii läks – mine võta kinni. Lugu on selles, et olin läinud Dani juurde kindla kavatsusega võtta ainult üks doos, arvates, et sellest piisab mulle maa ja ilm, ning siis teen asjale lõpu, ent ometi... Ometi oli mul Dani juurest lahkudes taskus kaks pakikest valget pulbrit ning ma ei teadnud ise ka, kuidas sai võimalik olla, et sedasi läks.

Ajasime nimelt Daniga juttu ja ta suutis mulle selgeks teha, et kui inimene on juba nädal otsa ennast süstinud, siis paugupealt järele jätta polegi ehk mõistlik. Võivad tekkida kõiksugused komplikatsioonid, tervis võib

Jaan Tangsoo

sandiks minna ja nii edasi. Siis andis ta mulle soovitus: võtku ma täna õhtuks üks portsjon ja las teine jääb tagavaraks. Näiteks kui ülehommene või üleülehomme läheb olemine sedavõrd viletsaks, et teisiti enam ei saa. Et teine ports jääks peaparanduseks või umbes nii.

„Või pole sul kahe portsu jaoks raha?“

Vaat selle pisut iroonilises toonis esitatud küsimusega ta mind viluks löigi, õieti küll kallutas ta mind just nagu narrides sinna poole, et võtaksin vastu säherduse otsuse, nagu tema soovis.

„Muidugi on mul raha, milles küsimus? Davai kaks.“

TUMPS

Kümme minutit hiljem koputasin juba tema uksele, kilekott näpu vahel ning kilekotis vanamehe autotolmuimeja.

„Sa, poiss, oled hull!“ Säherdune oli Tumpsi reaktsioon, kui teatasin talle oma soovi, et tahan tolmuimeja eest ühe soti saada.

„Kõige rohkem võid selle eest pudeliraha saada, see tähendab kahekümne viieka, aga sina... sina...“

Vanamees lausa kees õiglasest raevust, et olin teda nii narri sooviga majast välja söandanud meelitada.

„Aga see maksab poes sada viiskümmend,“ oli ainus, mida osakasin talle öelda.

Seepeale hakkas Tumps kätega vehkima, nagu oleks ta herilastega kimpus.

„Kui sa sotti tahad saada, jumbu,“ seletas ta mulle nagu väikesele lapsele, „pead tooma asja, mille hind on poes vähemalt tonn. Suhe on üks kümnele, saada aru?“

Püüdsin veel päästa, mis päästa annab.

„No kurat, igaüks annaks mulle selle eest soti...“

Kaugemale ma ei jõudnud, sest sõnad löigati suust.

„Vaata siis minegi kõigi nende igäuhtede juurde, mida sa siia kaitsetut pensionäri tuled mõnitama?“ [---]

Kümne minuti pärast olin Tumpsi juures tagasi. Jalgrattaga. Selle eest sain temalt kaheksasada, nii et kui rehkendada suhet, mis tolele nürule sobib, eks arvutage siis ise, kui palju mu maastikujalgratas tegelikult maksis.

VANAISA

Nii imelik kui see ka pole, oli kõigi nende vaevuste ajal mu kõige suurem tugi vanaisa. Ta ei saanud küll midagi teha, mind aidata ega mult peavalusid ära võtta, aga ta oli alati läheduses. On kuratlikult hea tunne, kui tead, et sul on alati keegi elav hing käepärast ning veel niisugune, kellega saad juttu ajada ja puha.

Hakkasin vanaisa vastu tasapisi austust tundma. Tõtt-öelda olen seda alati tundnud, sest ta lihtsalt on niisugune mees, kelle juuresolek pakub kindlust, ent nüüd kui ma temaga esimest korda elus sain nii palju juttu ajada ja koos olla, see austus üha kasvas.

Kõige põhjus näib olevat selles, et tal oli minu jaoks aega. Tal pole kunagi kiiret nagu papsil, kes muudkui tuiskab mööda maailma ringi ja jookseb iseenda eest amokki. Vanaisal on alati aega, kusjuures tal on aega ka minuga kõnelda. Temaga saab rääkida igasugustest huvitavatest asjadest ja mida rohkem me sedasi lävisime ja jutustasime, seda suuremaks mu austus tema vastu kasvas.

Võin täie veendumusega öelda, et niisugust lugupidamist nagu oma vanaisa vastu, pole ma tundnud terves oma elus vist mitte ühegi inimese vastu.

Võib-olla on asi selles, et ta on eestiaegne mees. Ma mõtlen päris eesti aega, mitte selle praegust, meie poliitiliste tarkpeade lakku täis peaga joonistatud karikatuuri.

Olen elus mõne säherduse vanamehega kokku puutunud ja nad jäävad mulle vist elu lõpuni meelde. Just need vanad, päris eestiaegsed mehed, kes mõjuvad tänapäeval vahel härrasmehelikkuse pilkepildina, sest trend nõuab eelkõige matsiksolemist, aga keda nähes tekib hinge veider tunne, mida oleks ehk õige nimetada kadeduseks.

Nende üle võib küll naerda, ent ometi on neis midagi, mida meis ei ole, ja sellele mõeldes hakkab nagu väheke häbi. Öelda nende kohta, et nad oleksid minu jaoks sümbolid, oleks ehk liig, kuid kuhugi sinna poole asi kisub.

Jaani Tangsoo

ÜLESANDED

- 1) Moodustage seitse rühma. Iga rühm töötab erineva romaani katkendiga.
- 2) Lugege läbi väited, mis on koostatud romaani "Hanejaht" katkendi (1–7) põhjal.
- 3) Võrrelge oma arvamusi nende väidete kohta romaani peategelase arvamustega.
- 4) Pange rist tulpa SINA nende väidete kõrvale, millega nõustute. Olge valmis toetama oma seisukohti näidete abil.
- 5) Pange rist tulpa PEATEGELANE nende väidete kõrvale, millega peategelane teie arvates nõustuks. Olge valmis toetama peategelase seisukohta näidetega tekstist.
- 6) Pange väited tähtsuse järjekorda, alustades sellest, millega te kõige rohkem nõus olete.
- 7) Tutvustage klassile oma rühma töö tulemusi.

ISA

SINA	PEATEGELANE	
_____	_____	1) Kui inimene soovib elus midagi saavutada, siis peab ta kogu oma aja tööle pühendama.
_____	_____	2) Mõne huvialaga tasub tegelda ka siis, kui see sulle huvi ei paku.
_____	_____	3) Lapsed on ühiskonna tähtsaim vara.
_____	_____	4) Käsi peseb kätt.
_____	_____	5) Tänapäeva maailmas käib kõik tutvuste kaudu.

PIIA

SINA	PEATEGELANE	
_____	_____	1) Populaarsus nõuab enda minast äraütlemist.
_____	_____	2) Neiud erinevad noormeestest märgatavalt.
_____	_____	3) Kunagi ei maksa teistega avameelne olla.
_____	_____	4) Selleks, et kellelegi meeldida, tuleb moes olevate asjadega kursis olla.
_____	_____	5) Inimese sisemaailm on tähtsam, kui tema välimus.

REET

SINA	PEATEGELANE	
_____	_____	1) Kui inimesed omavahel sobivad, siis suudavad nad kõik oma probleemid ära lahendada.
_____	_____	2) Suhe ühe inimesega ei mõjuta suhet teise inimesega.
_____	_____	3) Kõige tähtsam on meelelahutus.
_____	_____	4) Raha valitseb maailma.
_____	_____	5) Kui inimene on armastuse paeltes, ei märka ta oma väljavalitu puudusi.

PILLE

SINA	PEATEGELANE	
_____	_____	1) Terves kehas terve vaim.
_____	_____	2) Iga inimene peab oskama enda eest seista.
_____	_____	3) Ilu päästab maailma.
_____	_____	4) Piirid eri vanuses inimeste vahel on ületamatud.
_____	_____	5) Inimesel on raske saavutada lugupidamist enda vastu.

Jaan Tangsoo

DAN

SINA	PEATEGELANE	
_____	_____	1) Kõik inimesed on mõjutatavad.
_____	_____	2) Anna uhkus siia, ma annan sulle labidatäie sõnnikut.
_____	_____	3) Inimesed järgivad alati oma otsuseid.
_____	_____	4) Nälg ajab hundi külasse.
_____	_____	5) Iga inimene suudab sõltuvusest lahti saada.

TUMPS

SINA	PEATEGELANE	
_____	_____	1) Häda ajab härja kaevu.
_____	_____	2) Pensionäridel on raske elu.
_____	_____	3) Igaüks ajab vaid oma kasu taga.
_____	_____	4) Mõnes olukorras pole rahal üldse väärtust.
_____	_____	5) Ahnus teeb inimese kurjaks.

VANAISA

SINA	PEATEGELANE	
_____	_____	1) Tugev inimene oskab abi otsida.
_____	_____	2) Vana ja noor on võimelised ühise keele leidma.
_____	_____	3) Usaldust saab osta.
_____	_____	4) Aeg on raha.
_____	_____	5) Pool sajandit tagasi elanud inimesed olid väarikamad kui tänapäeva-inimesed.

2 Leidke vasted.

Kuidas mõjutasid teised romaani tegelased peategelase käekäiku?

Isa	Oli ja jäi tõeliseks sõbraks, sest temaga ei pidanud teesklema.
Piia	Toetas raskel hetkel, tõi tagasi usu inimestesse, sest tal oli aega ja tahtmist peategelasega suhelda.
Reet	Pakkus narkootikume ja soodustas sõltuvusse langemist, sest tundus algul usaldusväärne, sõbralik ja igati meeldiv ja hakkaja inimene.
Pille	Mõjutas negatiivselt suhet kalli ja usaldusväärse inimesega.
Dan	Õpetas oma eeskujuga mitte usaldama inimesi, pani tundma üksildasena.
Vanaisa	Varustas narkootikumidega.

3 Jätkake ülesandes 1 valitud tegelase põhjal.

TEGELASE ANALÜÜSI SKEEM

1. Mida tegelane teeb?

4. Kuidas mõjutab antud tegelane peategelase käekäiku, kuidas peategelane muutub?

2. Mida tegelane ütleb, mõtleb või tunneb?

3. Mida peategelane temast arvab?

Kokkuvõte:

Katrin Reimus

HALDJATANTS. TÄNAPÄEV, TALLINN, 2003. LK 59–62.

Tööleht nr 21

TÜLIKAD EMAD JA HULKUVAD EMAD

Pärast seda vahejuhtumit sulgus Argo veel enam endasse. Ta ei suhelnud õieti kellegagi, vahetundides kadus kuhugi ära, tundides istus pea õlgade vahel ning vastas, kui just teda küsiti. Triinu ja minu vastu tundis ta ilmselt kerget sümpaatiat, aga sedagi võis välja lugeda pigem pilkudest kui millestki otsesemast.

*

Esimene lumi tuli juba oktoobri lõpus. Vantsisin koolist kodu poole, koolikott tundus õlal maru raske. Hommikul olid teed-tänavad kuivad olnud, seepärast olin ilmataadi peale turris, kui pidin oma kingadega ootamatult märjas lõrtsis solberdama. Mõtlesin koduteel sellele, et järgmiseks päevaks olid kallid pedagoogid lausa südametunnistusega meeletu hunniku õppida andnud, ning arutlesin, kas ema saadab mind veel kõigele lisaks Jannut ära tooma või ei.

Selja tagant lähenesid pikad lirtsuvad sammud. Argo oli mulle järele jõudnud. Ta ei öelnud midagi, lihtsalt seadis minuga kohakuti tulles oma sammud minu omadega ühte takti. Kui vaikimine hakkas närvidele käima, ütlesin:

„Ma ei teadnudki, et sa siin kandis elad.”

„Jaa, juba peaaegu kaks kuud. Ma elan vanaema juures. See tähendab, et sinu kõrvalmajas. Sa pole mind vaid märganud.”

Võpatasin. Selle aja jooksul oli ema kindlasti jõudnud ennast mitmeski mõttes näidata. Ja kui tädi Helgi oli Argo vanaema, siis pidi poiss meie perest nangunii juba kõike teadma.

Jäin seisma ja vaatasin Argole pinevalt otsa.

„Sa siis tead?”

„Mida?” küsis poiss nagu meelega mind kiusata tahtes.

„Seda, et mu ema...”

„Tean küll. Ja siis? Emasid on igasuguseid. Sinu oma on vähemalt olemas.”

Mida see pidi tähendama? Ons Argo ema surnud? Ma ei julgenud küsida. Märkisin selle asemel valusa ironiaga:

„Mõnikord on rohkem probleemiks, et ta kohal on. Tal kohe õnnestub kõik ära rikkuda.”

„Minu oma on juba neli kuud kadunud. Pidavat kusagil Lõuna-Eestis ringi hulkuma. Ma enam ei tahagi teda näha, vanaema juures on elu natukenegi normi läinud.”

See ülestunnistus lõi mu tummaks. Mul oli Argost hirmus kahju, aga paistis, et ta ei talu hästi kaastunnet ja selle väljanäitamine oleks kõik ära rikkunud. Poiss oli oma emast rääkides nii ükskõikse häälega olnud, et kindlasti ei oodanud ta minult mingit naiselikku ahhetamist. Otsustasin seepärast jutu vähem ohtlikesse vetesse tüürida ning küsisin, kas ta ei saaks mul aidata mata kodutööd teha.

„Teene teene vastu,” muheles Argo ja arvas, et võiksime vahetust teha ning mina saaksin talle inglise keele tõlkimisel appi minna.

*

Ema oli nõus Jannu ise ära tooma, kui ütlesin, et lähen klassivenna juurde õppima.

Argo nägi kodus hoopis teistsugune välja kui koolis. Koolis kandis ta alati kulunud pintsakut ning viigipükse, mis mõlemad läikisid pikaajsest kasutamisest kuigipalju ning olid ta kiitsaka kogu ümber üpris lohmakad. Kodus oli Argol seljas tumeroheline T-särk ning teksapüksid, mis sobisid talle kenasti. Pidin poisile peaaegu ütleva, et ta võiks ka oma kooliimagot muuta, kuid sain pidama. Mis see õigupoolest minu asi on.

Meil oli Argoga päris tõine õhtupoolik ning eneselegi ootamatult avastasin, et Argos on kõvasti õpetaja soont. Ma sain tema rahulikust seletamisest palju paremini aru kui tunnis. Võib-olla tuli see ka sellest, et siin ei olnud kedagi teist segamas. Peale tädi Helgi, kes tõi meile vahepeal sidruniga teed ega unustanud mainimast, et nii tore on vaadata, kui noored inimesed asju tõsiselt võtavad. Küllap tal oli hea meel sellegi üle, et Argol hakkab uues kohas mõnigi tuttav tekkima.

Olime ka inglise keele tõlkega ühel pool, kui Argo kahe teelonksu vahel äkitselt pomises:

„Kas sa ikka tead, kui palju sa Svenile meeldid?”

Katrin Reimus

Punastasin ja tundsin, et nüüd, siin ja Argoga ei tahaks ma seda teemat arutama hakata. Aga uudishimu oli suurem kui piinlikkustunne.

„Kust sa seda võtad?”

„See pole muidugi minu asi, aga reedel kehka riietusruumis ütles Sven Jürgenile, et kui ta veel Kristiinat torgib, läheb tal õige pahasti.”

„Mis siis?” tegin ükskõikset nägu, endal süda sees rõõmust hüplemas.

„Sa peaksid Sveni rohkem tundma kui mina, aga minu arust pole ta kakleja vend. Nii et kui ta midagi sellist ütleb, on tal ilmselt tõsi taga.”

Täis hämmeldust ukerdasin selleks ajaks juba täiesti ära sulanud lume asemel laiutavate lompide vahel kodu poole. Mul oli siiski lootust! Sven hoolis minust tööpoolest, isegi mu ema ei tähendanud midagi. Ja Argost oli kena seda märgata ning mulle öelda. Muidu maga veel lolli peaga oma elu ilusaimad asjad maha.

Võib-olla tõesti saab meist Sveniga veel kunagi asja.

ÜLESANDED

1

Lugege tekstikatkendit. Iseloomustage Argot tütarlapse (peategelase) pilgu läbi.

Argo	
Iseloom	
Välimus	
Ellusuhtumine	
Midagi erilist	

2

Kuidas muutusid tekstikatkendis tütarlapse emotsioonid? Täitke tabel.

	Emotsioon	Põhjus (tekstist)	Kommentaar
Tekstikatkendi alguses			
Tekstikatkendi lõpus			

3

Kas Argo on tüüpiline tänapäeva koolipoiss?

- o Täitke koos pinginaabriga skeem. Leidke tekstist toetavaid näiteid.
- o Töötage edasi neljaliikmelistes rühmades. Täiendage skeemi rühmaliikmete näidetega.
- o Tehke koos järeldus.

Katrin Reimus

Jah	← KAS ARGO ON TÜÜPILINE TÄNAPÄEVA KOOLIPOISS? →	Ei
Järeldus:		

4 Iseloomustage Argot erinevate õpilaste vaatepunktist. Täitke tabel.

Edukad õpilased, kes pole konfliktised.	
Klassi liidrid, kes ei arvesta teistega.	
Neutraalsed õpilased, kes ei avalda oma seisukohti häälekalt.	
Nn pugejad, nende hulgas on erineva õppeedukusega õpilasi.	

5 Moodustage neljaliikmelised rühmad erinevate õpilasarühmade järgi (vt ülesanne 3). Täiendage oma rühma vaatepunkte. Viige läbi arutelu „Missugune on Argo ja milline on tema positsioon klassis?” Kaitske oma seisukohti.

6 Leidke tekstikatkendist huvipakkuvaid probleeme. Tooge katkendist näiteid oma mõtete kinnituseks.

Probleem	Probleemi tekkepõhjus	Probleemi tagajärg	Probleemi lahendusvõimalus

Mare Sabolotny

KIRJAKLAMBRITEST VÖÖ. TÄNAPÄEV, TALLINN, 2007. LK 167–171.

Tööleht nr 22

See koht oli ideaalne. Šokeeriv, kuid lihtne. Ja kui kuskil nurgas pesitsebki üksik videokaamera, ei jõua ikkagi keegi teda peatada.

Parkmaja katuselt alla vaadates ei tundunud kõrgus õudne. Enam ei karda ta surma. Lõplikult ei olnud ta oma saatuse üle veel otsustanud, viimasel ajal oli olnud üldse raske otsustada. Aga see tundus kõige lihtsam tee. Kati oli terve elu surmast unistanud, miks mitte unelm täide viia? Need viimased meetrid, mis olid möödunud kahtlevalt jalgu lohistades, ei olnud märk, et ta tahaks edasi elada... Seda ta endale ütles.

Lõpuks ometi saab ta lasta end vabaks, lennata vabana nagu lind, mitte ühtegi muret – vabadus. Kõige parem tunne maailmas, mida saab saavutada vaid ühel viisil.

Õige oli... õige oli tulla end tapma. Enesetapp on mõrv, kuid see on tema valik... kuid Kati oli tuntud valede otsuste tegijana ja ta teadis seda väga hästi. *Mis on õige, mis vale?*

On sel vabert?

„Kes tahakski igavesti elada?” pomises Kati, tundes sügaval südamepõhjas veidi kahetsust. Alla vaadates tuli pisar silma. Vaadanud tagasi oma elule, mõistis ta, et ei olnud midagi saavutanud.

Ta ei olnud kunagi milleski parim olnud, pigem kehvamate seas. Oli aeglane õppija ja kehva füüsisega. Ta ei olnud kunagi midagi võitnud, trofeeriulit ega diplomitekausta tal polnud.

Ka armastuses ei olnud tal vedanud. Miski läks alati viltu. Enne Juhanit oli ta olnud mitu aastat armunud paralleelklassivenda. Kati ei julgenud poisiga rääkida, kuid pidi teda iga päev nägema, taluma teravaid nooli, mis ta südame läbistasid. Lõpuks oli poiss nende koolist ära läinud ning Kati oli saanud ta unustada, saamata teada, kas poiss oleks ta tunnete vastu vastanud.

Juhaniga oli tüdruk kõik ära rikkunud juba esimesest sekundist. Ta ei osanud poissi armastada. Isegi tobe interneti armukalkulaator ütles, et neil ei tule midagi välja. Maailm töötas nende vastu, kuid siiski ei suutnud keegi neid peatada, ainult saboteerida.

Armastus oli nende vahel lõkkele lõõnud, nad mõlemad tahtsid seda, kuid mingil julmal põhjusel ei olnud nad kokku loodud. Saatus ei lubanud seda.

Kas tulevik oleks helgem? *Vaevalt.*

Raske oli uskuda saatusesse... Kati pidas end ebaõnnestujaks. Ta pidi surema enne, kui jõuab häid inimesi liiga palju piinata. Ka looja tegi vigu.

Kati oli nagu kolmemõõtmeline pusle, mille tükid moodustasid ajutiselt ebastabiilse kuju, mis vastupanule vaatamata pidi lagunema.

„Sõbrad, pere ja Juhan,” sosistas Kati. Need inimesed jäävad temast maha. Kati oli kindel, et kunagi saavad nad sellest üle. Kersti kasvab suureks ja teab Kati vigu mitte korrata. Sõbrad muutuvad omavahel lähedasemaks. Juhan elab edasi ja armub uuesti. Nad ei olnud kokku loodud. Kati ja Juhan olid kaks absoluutselt erinevat inimest, kuid ometigi nad armusid. *Vastandid tõmbuvad?! Võib-olla, aga vastandid ei jää kokku.*

Enesetapp teeb teistele väga haiget. Lihtsam on end tappa, kui sul ei ole lähedasi, paljudel depressioonis inimestel pole jaksu teistele mõelda. Kati mõtles, Kati hoolis, kuid vahel tundus olevat kergem põgeneda. Ta oli alati kõige eest põgenenud, miks mitte seegi kord, siis juba kõige kaugemale – surmani?

Miks ka mitte, kui kõik on läbi, siis ma ju ei hooli? Siis pole mind olemas, et hoolida.

Võrrandile HIV = AIDS = SURM ei olnud leitud otsest tõestust. *Äkki on tõsi, et saan elada täisväärtuslikku elu?*

Aga Eestimaa kliimas, kus nõrga tervisega Kati igal talvel mõne viiruse üles korjas, ei ole kerge elada HIV-positiivsena. Eriti sellisena, kes ei julge ravimeid võtta ega arstigi juurde minna.

Ta isa võis olla pettunud, kuid Kati oli ometi ta lihane tütar. John ei kannaks ta peale kogu elu vimma. Ta vanemad võisid olla pettunud, kuid oleksid talle andestanud, mingi aja pärast kindlasti.

Võib-olla peaks proovima? Põgenemine oleks argpükslik... Ja kui tõesti midagi välja ei tule ja asjad lähevad vaid hullemaks, võin alati oma piinad lõpetada. Nõme oleks jätta üritamata.

Kati kõhkles. Ta oli alati arvanud, et tahab surra, et ei kuulu siia maailma... Ei! Ta oli eluaeg arvanud, et sureb varem kui teised, see ei tähendanud argpükslikku enesetappu. „Mida ma tahan?” küsis ta endalt valju häälega. Ta polnud oma elu jooksul sellele küsimusele vastust leidnud.

Tüdruk oli oma unistuse täitumisele lähedal, kuid ei suutnud... ei suutnud liigutada jalga vaid mõni sentimeeter

Mare Sabolotny

ettepoole, et sügistuul ta siit maailmast ära kannaks. Keha oli kange ega tahtnud edasi liikuda.

Kas kahtlen, sest ei taha surma, või kahtlen, sest kardan, et katse ebaõnnestub ja teist ei tule?

Kati vaatas alla, pisar kukkus alla asfaldile, see pidi mõnekümne sekundi pärast juhtuma ka temaga. Ta ohkas raskelt, jõudu ei jätkunud.

Pean proovima, ma ei saa asju nii jätta! Ma pean proovima...

Tüdruku näole tekkis rahulolev naeratus ning kõrgusekartus tuli tagasi. Kati turtsatas kergendusest hullumeelselt naerda. Tundus uskumatu, et ta oli nii kaugele jõudnud. Ta keerar ümber ja valmistus kiiruga lahkuma, sellise triki eest oleks võinud trahvi saada. Kujutades ette vanemate reaktsiooni, oleks Kati eelistanud surma enesetapukatsega vahele jäämisele.

Oavarrest kallava vihma all oli katus märg ja libe, Katil oli raskusi tasakaalu hoidmisega.

Raske oli eluga pääseda sealt, kuhu ta oli roninud. Tüdruk haaras madalast metalliast, mis ääristas katust, ja tahtis sellest üle astuda. Kõrgusekartus pani ta värisema ja pea hakkas ringi käima. Kati ei teadnudki, kas nutta või naerda, raske oli aru saada, kumb oli suurem, kas olukorra iroonia või surmahirm. Ta astus aia esimesele astmele, et ettevaatlikult üle ronida. Kuid teist jalga tõstes takerdus ta ketsipaela ja kukkus... Tüdrukul õnnestus ühe käega katuseäärest kinni haarata. Kati hakkas nutma, ükski jõud ei tahtnud teda siia maailma. Iga elatud päev lükkas teda aina lähemale surmale. Et saaks kiiremini lahti sellest nuhtlusest, mille nimi on Kati.

Nõrk ja valust värisev käsi ei jaksanud enam tüdrukut hoida. See libises lahti ning Kati kukkus kuuekorruselise parkimismaja katuselt alla. Viimane kiljatus ja näoga vastu asfaldi. Ta ei surnud silmapilkselt, oli elus veel mõne sekundi, et tunda kohutavat valu ja näha Kerstit endast vaid paari meetri kaugusel.

Selline oli Kati Parki lühike elu.

Kersti oli kõndinud närviliselt kaubanduskeskuse ees juba kümme minutit, Kati oli jälle hiljaks jäänud. Ta pööras vihaselt ümber ning nägi midagi, mis tõmbas ta pea mõtetest tühjaks, aja seisma ja hinge kinni. Hetkeks seiskus tüdruku organismis kõik ja esimest korda sai ta tunda tõelist tuimust, tunnet, mis tekib, kui inimene on nii haiget saanud, et miski ei tee enam valu.

Selle tobeda laimirohelise jaki oleks ta iga kell ära tundnud... tüdruku süda kukkus Kati laiba kõrvale ning isegi mitu kuud hiljem arvas Kersti, et sinna see ka jäi.

Kati verise ja veidi lõmastunud keha juurde jooksis aina rohkem inimesi, kes teda jälkuse ja kurbusega vahtisid.

Saabusid politsei ja kiirabi. Siis ka Kati kokkuvarisemise äärel vanemad.

Mõnel maal saab enesetapu eest trahvi. Õnneks mitte Eestis, sest see surm nägi kangesti enesetapu moodi välja. Ja vastupidist ei saa keegi tõestada

ÜLESANDED

1 Lugege tekst läbi ja analüüsige Katit.

Miks Kati satub keerulisse olukorda?

Kuidas Kati muutub?

Kati ja tema probleemid

Mida Kati teeb/ütleb?

Mida sina Katist arvad?

Mare Sabolotny

2 Jagunege rühmadeks. Täitke tabel individuaalselt! Seostage loetu oma senise kogemusega, arutlege selle üle, mis tekitas antud teksti juures küsimusi, mis oli uudne ja mis tuli tuttav ette. Täiendage tabelit rühmakaaslaste mõtetega.

Mis on sulle tuttav?	Mis on sulle antud teksti juures tuttav ja mis seostub sinu elu või maailmaga, ka sinu sõprade/tuttavate maailmaga? * * * * *
Milliseid teemasid käsitletakse?	Millised teemad tunduvad sulle antud teksti juures olulised? * * * *
Millised küsimused sul tekkisid?	Millised küsimused sul antud teemaga seoses tekkisid, milliseid uudseid perspektiive tekst sinu jaoks avas? * * * * *

3 Arutage rühmas. Mida teeksite, kui teie klassis oleks poiss/tüdruk, kes on sattunud sellisse keerulisse olukorda. Kuidas teda aidata, leidke lahendusi. Pange oma mõtted kirja ja tutvustage oma lahendusi teistele rühmadele.

4 Arutage rühmas. Mida teeksite, kui teie klassis oleks Kati öde Kersti, kes on sattunud sellisesse keerulisse olukorda. Kuidas teda aidata, leidke lahendusi. Pange oma mõtted kirja ja tutvustage oma lahendusi teistele rühmadele.

5 Arutage rühmas. Milliseid soovitusi anda Kersti vanematele, klassikaaslastele, Kati sõbrale Juhanile.

6 Lugege rühmas läbi artikkel „Mare Sabolotny auhinnatud romaan kaante vahel“ (Eesti Päevaleht, 07.07.07, www.epl.ee/artikkel/392309) ja koostage lühikokkuvõte ning tutvustage klassikaaslastele.

7 Lugege rühmas läbi artikkel „Eesti kirjandusmaailma taevas on süttimas ere täht: vaid 16aastane Mare Sabolotny“ (Eesti Päevalehe rubriik „Lugejalt lugejale“, 20.06.2007, www.epl.ee/sartikkel/1196).

8 Lugege rühmas läbi artikkel „Mare Sabolotny – peaaegu inimene“ (Postimees, 18.08.07, www.postimees.ee/180807/esileht/kultuur/277735.php) ja koostage lühikokkuvõte ning tutvustage klassikaaslastele.

9 Valige teema ja kirjutage kirjand.

- Tänapäeva noorte elu on alko-, narko-, HIV-i ja armastuse kokteil.
- Meie põlvkonna noored – kodutud hinged.
- Meie põlvkonna lugu.

Sass Henno

MINA OLIN SIIN. ESIMENE AREST. EESTI PÄEVALEHE
KIRJASTUS, 2005.
Tööleht nr 23

Poisid ei teadnud, et kahe öö eest oli maantee äärest metsast leitud Olari surnukeha. Ta oli püksi-rihmaga puu külge poodud. Niikaua kui kohtumediitsiini ekspertiisi tulemused polnud selgunud, ei teinud politsei leitud laiba kohta ka pressiavaldust. Seega said surmast teada ainult leidnud jahimehed, võssa kusele läinud teetöölised, metshaldjad ning mõned kohale läinud mendid, unustamata valges kitlis surnuarsti kuskil morgis. Kuidas Rass sellest teadma oleks pidanud, seletagu nüüd jumal. Käesolevaks hommikuks polnud ekspertiisiraport veel valminud. Ning millest see kõneleb, ei teadnud samuti keegi. Kuid kindel on, et ennetähtaegselt vabastatud meesvangi surmaeelse vägivaldse seksuaalvahekorra tunnustega surnukeha seotus selle pealtnäha ausate silmadega poisiga saab olema ilmselge.

Telefon helises, kui Rassi ajus tekkisid viimaste nädalate sündmuste põhjal järjest uued seosed. Ta taipas, et jaoskonnas avastatakse valede andmetega labaselt võltsitud passid.

Tema registreeritud elukohast, Säde korterist leitakse läbiotsimisel Aivole müüdnud neli grammi.

Heal juhul natuke vähem. See seostatakse otsemaid temaga. Talise nimi viiakse kindlasti probleemi-deta kokku bensiniijaama röövimisel maha jäetud valge Opel Vectraga, mis kusagil tasulises mendi-parklas mõlkis ninaga omanikku ootab. Ja Mõssal oli juba udutulede pärast toimik avatud. Kurat, see ei saa olla lõpp, mõtles Rass.

Telefon taskus helises jätkuvalt.

Talle meenus, et ta kooli serveri cache`ist avastatakse parkimistrahvi kvititungite printimiskäsk.

Kontonumber võltsitud kvititungil seostatakse kiiresti krediitkaardipettuste lainega. Nende telefonidest saadakse kätte kontaktid. Tellitakse kõneeristused. Saadetud sõnumid. Kõik leitakse üles. SKV. Ruslani garaaž. Ja nad lähevad kinni. Seda kõike on piisavalt, et teda kinni panna. Seda kõike on rohkem kui piisavalt. Grupiviisiliste riisumiste organiseerija, linna üks käibekamaid diilereid, tulevane kirurg ja maailmapäästja tundis, kuidas ta surema hakkab. Aeglaselt. Telefon tiris endiselt.

Ekraanil vilkus nimi.

„Ma armastan sind,“ ütles Rass esimese asjana kõnele vastates, ja oli kuulda, kuidas ta neurootilise kiirusega telefoni sosistas: Sa oled mulle kõige olulisem... Kuula mind... Ma tulen tagasi. Oota...

Isegi kui ma lähen kinni, ma tulen sinu juurde tagasi!

Üks korravalvuritest andis viiepega teisele märku.

„Marmastan sin...“ ütles Rass telefoni, kuid tal ei lastud enam lauset lõpetada.

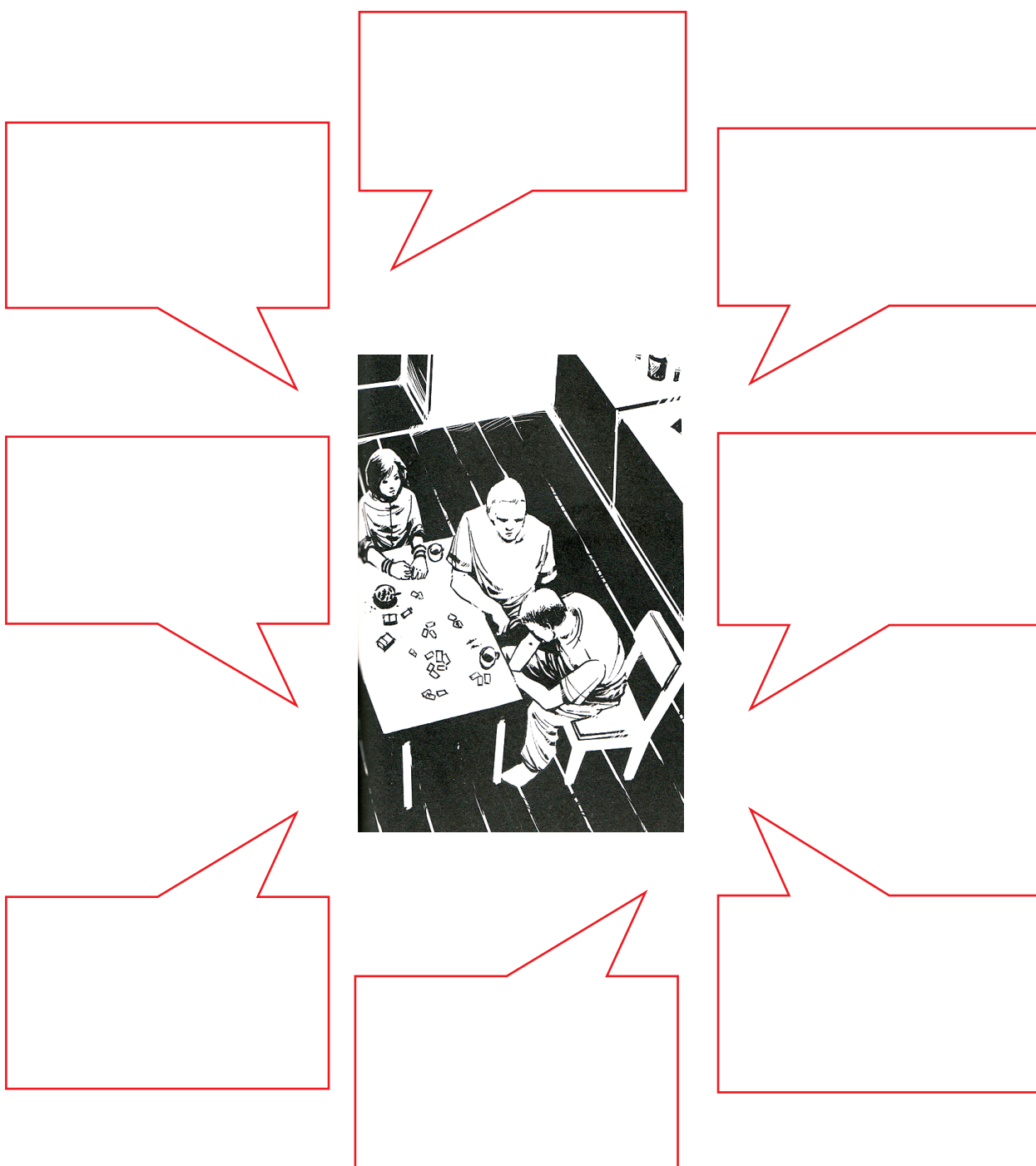
Telefon kukkus põrandale ja hetke pärast tundis ta rindkere läbivat teravat valu, kui üks mentidest ta näoga seina poole lükkas. Ta ei saanud arugi, kui ruttu ta mõlemad käed selja taha väänati ja käerauad ümber randmete kinni klõpsatasid. Seda tunnet pole võimalik unustada. Esimesest korrast jääb alati meelde, kuidas sa hakkad tundma oma pulsilööke sellel randmetesse soonival metallil.

Värava ees ootas vilkurite sähvides politseivärvides buss. Keegi sõpradest ei rääkinud sõnagi. Bussi-uks löödi pauguga kinni.

Sass Henno

ÜLESANDED

- 1 Lugege tekst läbi. Vaadake pilti ning kirjutage mulli sisse tegelaste nimed ja nende omavaheline vestlus. Esitage noorte omavaheline vestlus dialoogi vormis. (Illustratsioon Sass Henno, 2004. Mina olin siin. Esimene arest.)

The illustration shows three individuals in a prison cell setting. One person is seated at a table, while two others stand behind them. The table is cluttered with various items, including what appears to be a small stove or heater. The cell walls are dark and feature barred windows. Surrounding the central illustration are eight empty red speech bubbles, arranged in a circular pattern, intended for students to write dialogue between the characters.

Sass Henno

- 2 Lugege tekst läbi. Vaadake pilti ning kirjutage muli sisse tegelaste nimed ja nende omavaheline vestlus. Esitage poiste omavaheline vestlus ning vestlus politseinikuga dialoogi vormis. (Illustratsioon Sass Henno, 2004. Mina olin siin. Esimene arest.)

The illustration shows a police officer in uniform on the left, facing three young men on the right. They are in a dark, enclosed space, possibly a train car, with a window in the background. The scene is lit from the side, creating strong shadows. The illustration is surrounded by eight empty red speech bubble outlines for student input.

Sass Henno

- 3 Lugege tekst läbi. Vaadake pilti ning kirjutage mulli sisse tegelaste nimed ja nende omavaheline vestlus. Esitage telefonivestlus dialoogi vormis. (Illustratsioon Sass Henno, 2004. Mina olin siin. Esimene arest.)

The central illustration is a black and white comic strip with six panels. The top-left panel shows a woman talking on a mobile phone. The top-right panel shows a woman sitting at a desk, looking thoughtful. The middle-left panel shows a woman talking on a mobile phone. The middle-right panel shows a man sitting at a desk, looking thoughtful. The bottom-left panel shows a man sitting at a desk, looking thoughtful. The bottom-right panel shows a man and a woman sitting at a desk, looking thoughtful. Surrounding the comic are eight empty red speech bubbles of various shapes and sizes, intended for students to write dialogue between the characters.

4 Lugege teksti ja täitke tabel (leidke tekstist ja kirjutage ka oma arvamus).

Millised probleemid/mured on tegelastel?	Kuidas nad käituvad?	Kuidas probleemidest välja tulla / kas on võimalik neid inimesi aidata / mida oleks võinud teisiti teha?

5 Avage Internetis kodulehekülg www.minaolinsiin.ee ja leidke vastused küsimustele.

- Milline inimene on Sass Henno?
- Mida on teised tema kohta öelnud?
- Mida saate raamatu illustraatori kohta teada?

Millised meediaväljaanded ja mida on raamatu kohta avaldanud?

Jan Kaus

TEMA. TUUM, TALLINN, 2007. LK 138–143.

Tööleht nr 24

Mirjam rääkis sõprusest. Ta pidas sõprust oluliseks. Võib-olla just sellepärast, et tal oli probleeme mõningate sõnadega. Ma mäletan, kuidas ta mulle seletas, et talle ei meeldi kasutada sellist sõna nagu „armastus“. Me jalutasime sügiseses pargis, üsna lähedal möllas meri. „Armastus“ oli Mirjami jaoks liiga väsinud sõna. Väsitatud sõna. Oimetu sõna.

„Kui keegi ütleb „armastus“, siis kerkivad mulle kohe silme ette enamasti kohutavad pildid. Üks hullem kui teine. Ükski nendest piltidest pole aga seotud minu ettekujutusega sõna „armastus“ sisust. Näiteks sobib „armastus“ mingi seksipoe vaateaknale. Eriti hästi sobib teda kasutada seebidraamas. Sõna „armastus“ sobib naisteajakirjadesse, see kõlab peaaegu nagu „armatsema“. See sobib mõne higist leemendava õhtujuhi suhu. Kuidas hea seksiga meest endasse armuma panna. Just, just,“ läks ta põlema, „sõna „armastus“ tähendab paljude jaoks vist sama mis „armumine“.“

„Kust sa seda tead?“ küsisin.

„Ma ei teagi, mul on selline tunne. See pole muuseas meeldiv tunne. Võib-olla ma eksin rängalt. Sel juhul vabandan sinu ja kõigi teiste solvatute ees.“

„Joon naudinguga sinu irooniamahla!“

Mirjam muigas, poolkuu vasakus suunurgas kummus nagu õõnsus maailma pehmeimas padjas. See oli üks neist lugematutest kordadest, mil ma ei saanud täpselt aru, mille peale ta muigas.

„Igatahes, kui ma peaksin, siis ma kasutaksin „armastuse“ asemel mõnda teist sõna.“

„On's see nii tähtis?“

„Sellise sõna korral on. Sa ei ütle ju „ma armastan sind“ väga tihti. Või ütled?“ Nüüd sain poolkuu petlikust pehmusest aru. Nägin kuu tagumist külge.

„Millist sõna sa siis kasutaksid?“

„Ma ei tea. Võib-olla „sõprust“?“

„Jääme sõpradeks, Mirjam.“

„Väga teravmeelne. Aga ma saan aru, mida sa silmas pead. Jah, ka see sõna on raske nagu sulgedest kaalupomm. Ning sa ei saa ise sinna midagi parata, sina pole seda raskeks muutnud, eks?“ Tilluke hetk vaikust. „Võib-olla siis „lähedus“?“

„Kuidas see siis kõlaks? „Ma lähestan sind“? Kõlab nagu „ma jälestan sind“.“

„Ah, ära nori, ma ei viitsi enam, olen tõesti rumal, suur tänu, mu padišahh!“

Mirjamil oli palju sõpru. Või täpsemalt: palju lähedasi. [---]

Kõige lähedasema lähedase nimi oli – on Annabella. Me hüüdsime teda Aa-beeks. Mirjam ja Aa-bee tundsid teineteist juba lasteaiast saati. Märgasid kindlasti kõrvuti voodeid ja sõid samast taldrikust jahtunud piimasuppi. Üllatus, üllatus, koolis istusid nad alates esimesest klassist ühes pingis. Siis juhtus õnnetu äpardus, ning Aa-bee vanemad kolisid Tartusse. Nad elasid seal kaheksa või üheksa aastat. Seejärel – üllatuste üllatus! – Aa-bee vanemad lahutasid ning ema kolis koos tütrega Tallinnasse tagasi. Ema töötas koogipoes, seetõttu ümbritses Aa-beed alati mingi magus aura. Ning ehk just tänu faktile, et Aa-bee juurdepääs kookidele oli tavakodanikest mitu kilo kergem, muutus ta just puberteedi paiku üsna matsakaks. Ei, mitte paksuks. Mitte et mul midagi paksude vastu oleks. [---] Aa-bee oli näitekirjanik. Päril edukas muide. Pidevalt võib ajalehtedest lugeda, et Annabella Uus käis jälle seal ja seal. Itaalias ja korra koguni New Yorgis endas. Aga ta näidendid on millegipärast eriti populaarsed just Venemaal. Võib-olla tuleb see sellest, et ta rändas väga palju seal ringi. Mina ei uskunud pooli tema jutte, need olid sama absurdsed nagu Venemaa ise. Selliste seikluste juures annaks tavaline inimene otsad. Aga kui Aa-bee oma seiklusi isegi välja mõtleb, siis peab tunnistama, et tal on hea fantaasia. Ning vene keel on tal muidugi briljantselt suus. Mirjam rääkis, kuidas nad ükskord öise Moskva tänaval kõndisid ja eesti keeles lobisesid. Üsna valjult muide. Korraga tõukas keegi Aa-bee pikali. Mirjam nägi, kuidas mingi poiss leekis keset tänavat, Aa-bee käekott tugevalt kaenlas. Aa-bee virutas turunaise kombel kontsad jalast ja pistis oma peentes sukkades – ta teenis tollal, paar aastat tagasi juba päris korralikke honorare – kutile järele kappama. Hoolimata oma kogukusest oli Aa-bee hea jooksja, ta sai kuti kätte, andis talle paar korda lahtise käega ja hakkas valimatult vene keeles ropendama ja söimama. Kutt olla lasknud kotist lahti, vaadanud Aa-beed üllatunult ja öelnud: „A ja nje znal, što tó svoja!“

Ma mäletan, kuidas Aa-bee rääkis ühel peol loo reisirongist, mis kusagil Omski ja Novosibirski vahel äkki

Jan Kaus

seisma jäi. Keset soist taigat. Seisis tunni, seisis paar. Vagunisajaatja kehitas õlgu ja ütles, et peab rahu säilitama. Järgmisel hommikul oli rahutus juba nii suureks kasvanud, et Aa-bee läks paari mehega asja lähemalt uurima. Selgus, et osa vaguneid olid kadunud. Samuti liiprid. Vähemalt osa nendest.

„Mis siis sai?“ küsis keegi.

„Ma olen elus,“ vastas Aa-bee kuivalt. Jah, tema juba mõistis teatrit. Isegi mingil suvalisel joomingul mõnes Lasnamäe köögis. Ta lavastas isegi puhkehetkedel. Kuigi ta polnud lavastaja, vaid näitekirjanik.

Ma ei salli teatrit. Teater on üks... igavene teater. Suurem osa teatrist kujutab endast palagani, tsirkuse silmakirjalikumat varianti. Jalaga-otse-tagumikku poosetavam, sofistikeeritum, ohtrasõnalisem vorm. Okei, Shakespeare oskas ilusasti kõnelda, aga selleks pole mul vaja teatrisse koperdada, mul on kodus üks päris kena ingliskeelne kogutud teoste köide, mõnikümmend kilo raske, vajaduse korral loen seda. Teine osa kaasaegsest teatrist tundub olevat keskendunud teatri enda probleemidele, või on see lihtsalt väga tõsine, surmavalt surmtõsine, parimal juhul teatri ja kõige muugi suhtes oi kui irooniline, halvimal juhul arusaamatu. Kui ma ei taha mitte mütsigi aru saada, loen ma mõnda vana filosoofi, mõnda kulupead, kellel on aju asemel labürint. Mitte ei lähe teatrisse, kus mehed räägivad kõmisevate häälega ja naised tõmbavad sigareid pitsidest. 40aastane kortsuv naine peab kujutama armunud tütarlast, paks ja tujutu albiinohüljes raevutsevat Othellot. Vabal ajal poseerivad näitlejad klatšiveergudel ja loevad kähisevate häälega reklaame. Samas tarbib osa neist alkoholi lausa kunstiliste ambitsioonidega. Ka tavalises draamas naeravad inimesed laval, nagu nad oleksid ooperistaarid. Teater on võlts ja ta võltsib elu saamatult. Film tekitab vähemalt tõelisuse illusiooni, sest tihtipeale toimuvad filmi sündmused ka tänavatel, metsades, merel, mitte nende papist kujutiste taustal. Mirjam polnud – pole – minuga nõus. Ta leiab, et teater paneb üheaegselt elu nii unustama kui ka meelde tuletama. Ta viib argielust välja ja tuletab heal juhul meelde sellesama argielu olemust. Mis argielu, ütlen ma seepeale.

ÜLESANDED

- 1 Täitke teeviit teksti lugemise eel ja ajal. Kui olete väitega nõus või vaidlete, põhjendage oma mõtet. Leidke, mida arvas autor iga väite kohta.

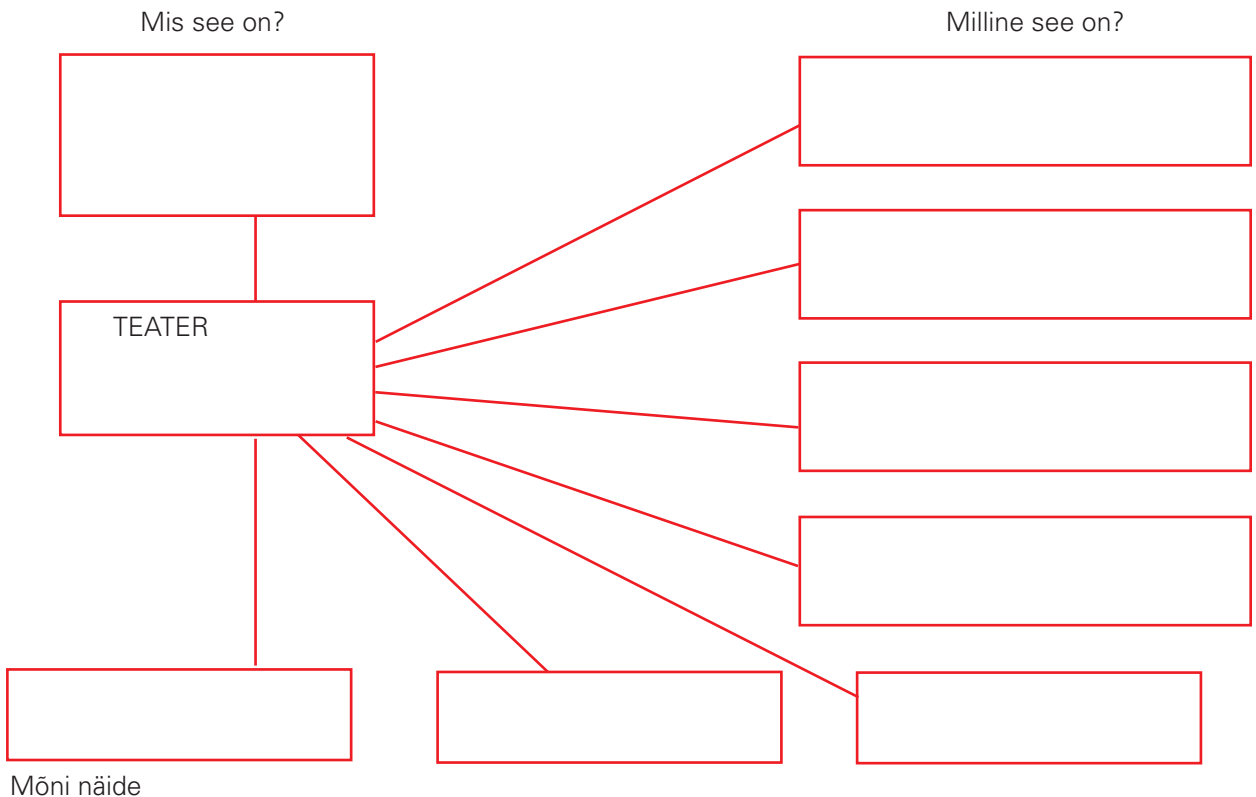
Väide	Minu arvamus	Autori arvamus
Sõprus ja armastus on kaks eri mõistet.		
Lapsepõlvesõprus võib püsima jääda kogu eluks.		
Hea fantaasia on oluline eeldus kirjanikuks saamisel.		
Teater võltsib elu ja teeb seda saamatult.		

Jan Kaus

2 Avatud mikrofoni. Avaldage katkendi kohta oma arvamust ning seejärel täitke tabel. Uurige, mida mõtlevad teised.

Mis mulle meeldis? Miks?	Mis mulle ei meeldinud? Miks?	Mida arvavad teised? Miks?

3 Minu definitsioon. Koostage oma definitsioon teatri kohta.

4 Mida arvate järgmistest mõtetest? Lisage oma kommentaarid.

1) „Teater on üks...igavene teater. Suurem osa teatrist kujutab endast palagani, tsirkuse silmakirjalikumat varianti.“

Minu arvamus:

2) „Okei, Shakespeare oskas ilusasti kõnelda, aga selleks pole vaja mul teatrisse koperdada, mul on kodus üks päris kena ingliskeelne kogutud teoste köide, mõnikümmend kilo raske, vajaduse korral loen seda.“

Minu arvamus:

3) „Mitte ei lähe teatrisse, kus mehed räägivad kõmisevate häältega ja naised tõmbavad sigareid pitsidest. 40aastane kortsuv naine peab kujutama armunud tütarlast, paks ja tujutu albiinohüljes raevutsevat Othellot.“

Minu arvamus:

4) „Vabal ajal poseerivad näitlejad klatsiveergudel ja loevad kähisevate häältega reklaame.“

Minu arvamus:

5) „Teater on võlts ja ta võltsib elu saamatult. Film tekitab vähemalt tõelisuse illusiooni, sest tihti-peale toimuvad filmi sündmused ka tänavatel, metsades, merel, mitte nende papist kujutiste taustal.“

Minu arvamus:

Jan Kaus

5 Pange kirja midagi, mis teile tekstis huvi pakkus, mille üle hakkasite mõtlema, mis tekitas küsimusi. Jagage oma arvamust kaaslastega ning lisage nende mõtteid.

Muljed	Minu kommentaar	Kaaslaste kommentaar
Huvipakkuv		
Pani mõtlema		
Tekitas küsimusi		

6 Koostage näitekirjanik Annabella Uusi CV. Võrrelge seda kaaslaste omadega.

CURRICULUM VITAE

Nimi:.....

Sünniaeg:.....

Elukoht:.....

Haridus:.....

Töökäik:.....

Muu info (huvid, keeled, muud oskused, perekonnaseis):.....

.....

.....

.....

Kaur Kender

KUIDAS SAADA ISAKS. HILANA, 2003. LK 62–65.

Tööleht nr 25

Looduslikult näeb Horvaatia välja nagu riik, mis sünniks siis, kui keegi võtaks Itaalia ja paaritaks seda Eestiga. Aadria mere rannik on nii ilus, kui Euroopas üldse võimalik. Mäed võrratute vaadetega, meri, liivarand. Ida-Horvaatia on aga tasane ja igav nagu Kesk-Eesti Paide ümbruses. Opatijast Varaždini on üle 400 kilomeetri. Ford Mondeoga aga läks sõit nii lihtsalt, et Kaareni arvates poleks ka 800 kilomeetrit probleem olnud. Nad olid vara sõitma hakanud ning jõudsid kohale täpselt õigel ajal. Rong, mis pidi Katja Ungarisse viima, pidi saabuma mõne minuti pärast. Katja ja Kaaren seisid pisikese Cakoveci linna raudteejaamas (see oli järgmine peatus Varaždinist ja viimane enne Ungarit) ja Katja tõstis auto pakiruumist kotti asju, mida ta tahtis kaasa võtta. Ricki magas autos. Kaks Horvaatia politseinikku, kes olid neid raudteejaama saabumisest peale kahtlustades jõllitanud, astusid lähemale. Katja kummardus kottide kohale ja ei näinud neid, kuid ta nägi, kuidas Kaareni käed värisema hakkasid.

„Mendid?“ sosistas ta.

„Jah,“ ütles Kaaren ja kummardus ka.

„Dokumendid,“ ütles lühem vuntsidega politseinik.

Katja ajas end sirgu ja võttis auto katusel vedelevast käekotist oma punase passi. Lühikese politseiniku põsed tuksatasid põlgusest, kui ta nägi Vene Föderatsiooni vappi, ta sirutas teise kätte Kaareni poole ja lasi sõrmedega kannatamatult nipsu. Kaaren vaatas talle otsa ja libistas kätte püksitaskusse, ise mõeldes: palun, Ricki, ära ärka üles, nad ei näe sind praegu! Teine, pikem ja vanem politseinik seisis jalad harkis ja mõõtis pilguga Ford Mondeo Ungari registreerimismärgi ümbermõõtu. Lühike politseinik oli pööranud oma pilgu Katja passile, mida ta ühe kätte sõrmede vahel hoides lehitses, ta vasak käsi oli välja sirutatud, sõrmed nipsusid ja Kaaren pistis talle oma passi pihku. Sinine Eesti pass oleks politseinikku nagu häirinud, ta keeraski passi siia-sinna, kallutas pead, kuid siis rahunes. Ta andis mõlemad passid Kaarenile kohe tagasi ja küsis: „Ungari?“

„Tema Ungari,“ ütles Kaaren, „mina turist Opatija!“ Politseinikud noogutasid ja pikem ajas pöidla püsti. Katja oli jälle pakkima hakanud, ning kuna Kaareni idiootselt naeratav nägu ei tekitanud enam võimudele mingeid kahtlustusi, lonkisid nad minema.

„Nad kuulsid, et me räägime vene keeles,“ ütles Katja.

„Arvad?“ küsis Kaaren.

„Kindel,“ noogutas Katja, „venelasi vihkavad nad siin veel rohkem kui serblasi. Ja serblasi vihkavad nad üle kõige. Ma tean perekonda, kus ema on serblane. Ema rahvust varjatakse laste eest, nagu oleks tegemist pidalitõvega.“

Siinkohal ma täpsustan. Sul ei ole horvaadi või serblasega juttu ajades mitte mingit võimalust vahet teha, kummaga on tegu. Serbohorvaadi keel, nagu nimigi ütleb, on neil ühine. Horvaadid on katoliiklased ja kirjutavad ladina tähtedega, serblased on õigeusku ja kirjutavad kirillitsas. Inimesed on ikka hullud küll. Nende lugupeetud ja austatud usud on variatsioonid ühe ja sama ristiusu teemadel. Mõlemate tähestikud on kreeka tähestiku derivaadid. Kuid ikka on vaja vahet teha. See on nii lootusetult hullumeelne, et selle mittetunnistamine on juba teise astme hullus. Kuidas, küsid sa? Vaata: kui juba eestlased ja venelased on väga lähedased, umbes sama lähedased nagu õde ja vend (on ju venelased suuresti soome-ugrilased, kes juhtumisi räägivad slaavi keelt), siis serblased ja horvaadid on nagu ühe munaraku kaksikud. Aga hulluse mittetunnistamine ongi vist hulluse olemuses. Ricki ärkas autos oma toolil rahutu vääksuga just siis, kui rong jaamas kolinal peatus. Kaaren võttis ta sülle.

„Mine,“ ütles Kaaren vaid huuli liigutades Katjale. Ricki haigutas magusalt. Katja heitis meeletu pilgu Rickile ja Kaarenile, haaras siis maast kotti ja jooksis vaikselt nurga taha. Ricki tegi viiksu. Ta oli märganud autos oma palli. Kaaren pani Ricki maha ja andis talle palli. Ricki virutas jalaga ja pall veeres hooga nurga taha. Just sinna, kuhu oli jooksnud Katja. Kaaren sööstis pallile järele. Hetkega oli ta tagasi ja viskas palli Rickile. Koos jooksid nad palli järele, kuni rong liikuma hakkas. Kaaren küll proovis mõnes aknas näha Katja nägu, kuid ei näinud. Ricki hõivas kogu ta tähelepanu. Alles siis, kui rong oli kadunud ja kõik oli vaikseks jäänud, tuli talle korraga meelde, et Haugas oli käskinud tal lasta Katjal kirjutada paberi, mis kinnitaks, et ta on lapsega koos ema tahtel ja nõusolekul. Ta oli küll juba mitu kuud Rickile isa eest olnud. Kuid „nagu“ ametlikult ei loe. Kaaren vaatas Rickit, kes uhkerdas palliga ja proovis mõelda... kuid sellest ei tulnud midagi välja, sest pall veeres auto

Kaur Kender

alla, Ricki ajas huuled torru ja hakkas nuttu tihkuma. Kaaren ronis auto alla, päästis palli, tõstis Ricki koos palliga autosse ja istus rooli taha. Olukord oli liigagi selge. Ta oli võõral maal lapsega, kellega teda ei sidunud mitte ükski dokument ning kelle ametlik isa oli ta politseisse andnud. Kaaren käivitas mootori ja üritas mõtteid koguda. Aga mida ei ole, seda ei kogu. Kui Katja ei oleks viimast tundi enne ärasõitu Kaareni instrueerimisele pühendanud, oleks Kaaren ilmselt just praegu hulluks läinud. Just sellel kohal, kus seda endale kõige vähem lubada sai. Kuid Katja oli pinget tajunud, ta oli ilmselt taibanud, et Kaaren on sel hetkel rohkem mures kui tema, ning oli seetõttu varustanud Kaareni täpsete juhtnööridega edasiseks eluks. Nüüd ilmusid need korraldused ükshaaval Kaareni lumivalgele teadvusekangale.

ÜLESANDED

- 1) Täitke tabel ilma eelnevalt teksti lugemata. Kirjutage tabelisse, mida teate vene, horvaatia, eesti, serbia rahvast. Tooge välja nii positiivsed kui ka negatiivsed teadmised.
- 2) Mis on nende rahvaste vahel erinevat, ühist?
- 3) Lugege romaani katkendit ja võrrelge horvaatide ja serblaste suhteid eestlaste ja venelaste suhetega.

vene		horvaatia	
-	+	-	+
-	+	-	+
eesti		serbia	

- 2) 1) Lugege läbi romaani katkend.
- 2) Tutvuge diskussioonivõrguga. Töötage paaris. Leidke argumente diskussioonivõrgu mõlemale poolele võrdselt. Toetuge tekstile.
- 3) Moodustage neljaliikmeline rühm, täiendage tabelit. Tehke koos järeldus.
- 4) Esitage oma rühmas tehtud järeldused kogu klassile. Rääkige ka lahkavamustest, mis rühmaarutluse käigus tekkisid. Esitluse aeg on 3 minutit.
- 5) Kirjutage oma arvamus "Kas piirid eri rahvuste vahel on ületamatud?"

DISKUSSIONIVÕRK

	Põhjendused	
	Jah	Ei
	Kas piirid eri rahvuste vahel on ületamatud?	
	Järeldused:	

3 1) Valige üks roll.

KATJA KAAREN RICKI VUNTSIDEGA HORVAATIA POLITSEINIK

Teil tuleb kirjutada valitud tegelase lugu mina-vormis. Selleks täitke järgnevad tööülesanded.

2) Töötage ühes rühmas nende õpilastega, kes on valinud sama rolli. Arutlege rühmas rolli üle, kasutades mõtlemiseks järgmisi küsimusi:

- Milline on minu poolt valitud rolli arvamus toimuva kohta?
- Miks ma valisin selle rolli?
- Milliseid teksti lõike pean tähelepanelikult uurima, et oma rolli kohta rohkem teada saada?
- Millele pean selle rolli puhul erilist tähelepanu pöörama?
- Millised võiksid olla selle rolli emotsioonid?
- Kas minu roll sunnib mind olema millegi poolt või millegi vastu?
- Kuidas kindel olla, et see, mida ma oma rollis ütlen, on õige?

Kaur Kender

3) Täitke tabel.

ROLLI DEFINEERIMISE MAATRIKS		
Isiksus – Kes ma olen ja millised on minu iseloomuomadused?	Suhtumine – Millised on minu tunded, tõekspidamised, mõtted, probleemid?	Informatsioon – Mida ma tean sellist, mida mul on oma kirjutises vaja kajastada?

4) Kirjutage valitud tegelase lugu enne kohtumist politseinikuga või vastavalt Katja ja Kaareniga.

Ketlin Priilinn

MAARJAMÄE KÄGU. TÄNAPÄEV, TALLINN, 2007. LK 7–10, LK 99–101.

Tööleht nr 26

4. OKTOOBER 2005

Täitsa lõpp, mis täna juhtus! See on lihtsalt uskumatu lugu, aga selleks, et asjast selgemat pilti anda, alustan päris algusest.

Nimelt tegin eile õhtul oma plaani teoks ja panin Internetti üles tutvumiskuulutuse. See kõlas nii:

17-a tagasihoidlik Tallinna neiu soovib tutvuda 18–25-aastaste kenade ja sõbralike noormeestega püsisuhte eesmärgil. Seiklejatel palun mitte tülitada!

Viimase lause lisasin seetõttu, et igasugu mõttetud tüübid meilima ei hakkaks. No sellised rullnoka tüüpi, kellel on tüdrukut vaid üheks õhtuks vaja. Saatsin kuulutuse ära ja jäin ootama. Umbes iga mõne minuti tagant kiikasin jälle oma postkasti ning pettusin, nähes seda tühjana. Mõtlesin juba, et äkki ei viitsigi keegi mu igavale kuulutusele vastata. Siis aga oli järsku mu postkastis tervelt kaks uut meili! Esimene neist oli väga lühike ja sisaldas kahte lauset: „Olen 20-aastane noormees Tallinnast. Äkki saadad mulle oma pildi, siis kirjutan järgmine kord pikemalt.“

Kustutasin selle kirja ära. Eri tropp ikka! Ise endast midagi kirjutada ei viitsi, aga mina peaksin talle silmapilk oma pildi saatma! Unistagu edasi.

Teine kiri köitis mind kohe.

Tere, neiu!

Tore, et leidub veel asjalikke tüdruke, kes ei karda püsivat suhet. Ka mina olen juba ammu otsinud seda ainsat ja õiget. Ei teagi, miks pole teda veel leidnud. Ilmselt olen ma liiga valiv. Tahaksin, et minu tüdruk oleks armas, heatahtlik ja lihtne. Mitte mõni ülesmukitud ajudeta beib nagu suurem osa tänapäeva neidusid. Ei, ma ei ütle seda sugugi paha pärast, minu maitse on teistsugune. Otsin neidu armastamiseks, mitte sõprade ees eputamiseks või lihtsalt panemiseks. Ma pole veel kaotanud lootust, et selline tore neiu on kusagil olemas. Tean vaid seda, et kusagilt klubist ma teda ei leia.

Õigus, peaksin ju ennast ka veidi kirjeldama. Olen 19-aastane, 185 cm pikk, tumedate juuste ja hallide silmadega tavaline pois. Kui otsustad mu kirjale vastata, saadan järgmine kord ka foto. Õpin kunstiteadust ja töötan poole kohaga ühes muuseumis. Hobidest? Meeldib maalida lugeda, armastan väga loomi. Kodus on mul Labradori retriiver, keda pean väga heaks sõbraks ja kaaslaseks.

Kui suutsin millegagi huvi äratada ja teistest kirjasaatjatest ehk erineda, siis kirjuta kindlasti! Ehk sobime?

Martin

Olin kirja lugemisest esialgu suisa šokeeritud. See oli nii siiras, nii lahe... Püüdsin seda kutti endale ette kujutada, aga ei osanudki öieti. Ma pole kunagi boheemlike tüüpidega kokku puutunud. Ega ta ometi ole üks pikkade rasvaste juuste ja põlvini kampsuniga lauskunstiinimestest, keda olen mõnikord tänaval räuskamas näinud? Loode-tavasti mitte! Muidu tundus jutt igati asjalik, et ta ei vali endale tüdrukut välimuse järgi jms. Siis oleks ehk minu-suguselgi pisut lootust! Kirjutasin kohe vastu ka.

Tere, Martin!

Aitäh torele kirja eest! Minu meelest oleme üsna sarnased, sest ka mina otsin noormeest, kellega luua tõsine ja kindel püsisuhe. Tahaksin kedagi armastada ja hoida ning olla ka ise armastatud. Seni pole mul õnnestunud niisugust inimest leida.

Niisiis, nimeks on mul Marja-Liis ja vanust 17 aastat. Kuid seda sa juba tead. Ma ei ole eriti pikka kasvu (165 cm), kaalu ei oska öelda. Olen keskmise kehaehitusega, mitte paks ega peenike. Juuksed on hästi pikad ja tumedad, silmad tumepruunid. Mulle meeldib ujuda, lugeda, kinos käia, rokkmuusikat kuulata... Ka mina armastan loomi ning basset hound Tuks on mu elus väga tähtsal kohal. Käin koolis, praegu 11. klassis. Kolisime perega Tallinnasse alles aasta eest ning õigupoolest pole ma siin veel kuigi hästi kohanenud. Tunnen end siin pisut üksildasena. Võib-olla saaks millalgi kokku ja võtaks midagi põnevat ette?

Vastust ootama jäädes

Marja-Liis

Ketlin Priilinn

Ma loodan nii väga, et ta ei pea seda kirja liiga pealetükkivaks! Tahtsin olla võimalikult aus ja rääkida nii, nagu asjad tegelikult on. Seepärast tegingi juttu kokkusaamisest. Ise ka imestan, kuidas ma julgesin poissi välja kutsuda. Ent anonüümselt ja arvuti kaudu pole selles midagi rasket.

Nüüd kardan ainult seda, et äkki ma ei meeldi talle päriselus. Kirjutasin ju, et ei ole paks ega peenike, kuid vähemalt mu enda arvates kisub asi pigem paksu poole.

Ja mida kohtamisele selga panna? Kraapisin natukese aja eest kõik oma hilbud kapist välja ning vaatasin kriitilise pilguga üle. Ega seal õieti midagi normaalset olnud, aga üks avar must sametpluus oli suht ok ning kirjud alt laienevad velvetpüksid samuti. Võib-olla panengi need.

Täna öösel ei tule mul vist und ka, mõtlen kogu aeg Martini peale. Milline ta küll on ja mida ta mulle järgmisena kirjutab? Olen nii põnevil!

[--] Vaatasin just, et kaustik hakkab kohe-kohe täis saama. Kui palju olen ma kuu aja jooksul kirjutanud! Täitsa uskumatu. Lehitsesin ja lugesin natuke algusest ja olin ausalt öeldes üsna šokeeritud neist mõtetest, mida olin kirja pannud. Milline mõttetu vingumine ja hala! Kas ma olin tõesti selline pirtsutav pubekas, kes ei osanud millestki rõõmu tunda? Küllap vist. Igatahes täitsa häbi hakkas.

[--] Aga jah, ma ei oskagi öelda, mis mind selle lühikese ajaga nii palju on muutnud...

Tegelikult ma tean! See on Martin. Tänu temale olen ma esimest korda elus tõeliselt õnnelik ja suudan endasse uskuda. Veel nädal tagasi ma ei suutnud. Siis uskusin kindlalt, et Martin on mu maha jätnud, ning olin täiesti veendunud, et ma polegi kellegi armastust väärt.

Kui selgus, et olin ise oma rumalusest täiesti olematust asjast probleemi tekitanud ja seetõttu kallimast äärepealt ilma jäänud, hakkasin ma ennast ja kõiki teisi vaatama hoopis teise pilguga. Õudne asi, kui ma pole modelli kehaehitusega kaunitar – Martin armastab mind just sellisena, nagu ma olen! Ja praegu on mul tunne, et suudan ka ise seda teha.

Peeglitse vaadates ei vahi mulle enam vastu pörsanäoga peletis, kellena ennast varasemast ajast mäletan, vaid täiesti tavaline rõõsameelne plika. Mis sest, et olen väheke trullakam, kui mulle meeldiks, palju hullem oleks Maarja kombel iga kommi või koogitükikest nähes ruiata, kuidas mina seda küll endale lubada ei saa.

Mõtlesin täna, et võiks hakata koos Martiniga kusagil trennis käima. Kindlasti aitab korrapärane trenn kaotada nii mõnegi üleliigse kilo ja igasugusest dieedist on see ka tunduvalt tervislikum. Rääkisin sellest temaga ennist ka telefonitsi ja ta tundus olevat väga huvitatud. Ütles, et käis paar aastat tagasi ka jõusaalis, aga tookord jäi see kuidagi iseenesest soiku, sest üksi olevat olnud igav käia. Seepärast oli tal väga hea meel, et mina olin valmis kampa lööma.

Küsisin ühtlasi Martini käest veel, kas olen tema arvates muutunud. Ta ei saanud esialgu hästi aru, mida ma mõtlen, aga kui olin talle oma mõtteid selgitanud, ohkas ta sügavalt.

„Jumal tänatud, et sa saad lõpuks ometi ise ka aru, et ilu ei seisne ainult beibeliku välimuse tagaajamises,“ ütles ta. „Kuigi ma olen sulle seda algusest peale üritanud selgeks teha! Maailm oleks väga igav, kui kõik tüdrukud oleksid nagu ühe vitsaga löödud: blondeeritud, kõhnad nagu hernekepid ja paksu meigikihi all! Ma ei saagi aru, miks sa varem arvasid, et kõigile poistele pakuvad huvi ainult sellised tibid? Nii palju kui on kutte, on ka erinevaid maitseid, ja mina ei tunne kedagi, kellele meeldiks megabeibed.“

Kinnitasin talle, et küllap olin lihtsalt rumal. Selle peale naeris Martin sõbralikult.

ÜLESANDED

1

Mida väärtustavad partneri otsingul vastassugupoole juures Marja-Liis ja Martin? Mida väärtustate teie?

Ketlin Priilinn

Tegelane	Mida väärtustab?	Miks?
Marja-Liis		
Martin		
Mina		

2 Täitke tabel. Kui olete väitega nõus või vaidlete vastu, põhjendage oma mõtet. Leidke tekstist Marja-Liisi ja Martini arvamusi väidete kohta.

Väide	Minu arvamus	Marja-Liisi või Martini arvamus
Noormehed valivad endale sageli tüdruku vaid välimuse järgi.		
Pimekohtingule minna on alati veidi kõhe.		
Paljud tüdrukud muudavad väljanägemise pärast muretsedes oma elu masendavaks.		
On noormehi, kes on veendunud, et tütarlapse ilu ei seisne ainult beibeliku ilu tagaajamises.		

3 Jätkake sündmustikku. Mida arvate, kuidas möödub Marja-Liisi ja Martini esimene kohtamine?
4 Analüüsige Marja-Liisi. Võrrelge, milline ta oli katkendi algul ja milline lõpus.

Marja-Liis	Teose algul	Teose lõpus

Ketlin Priilinn

5 Leidke probleemi põhjused, tagajärjed, lahendused.

<p>1. Probleemi olemus Sarnaselt Marja-Liisiga tekitavad tüdrukud tihti täiesti olematutest asjadest probleeme ning kannatavad hingevalu.</p>	<p>2. Probleemi põhjused</p>
<p>3. Probleemi tagajärjed</p>	<p>4. Probleemi lahendused</p>

6 Koostage kujuteldav intervjuu raamatu autoriga.

Kärt Hella

KASSANDRA. HOTGER, TALLINN, 2000. LK 18–23.

Tööleht nr 27

Kassandra oli märganud, et Mosest austati väga.

Teda kindlasti ka kadestati, kuid seda tehti varjatult ning Kassandra polnud veel kuulnud, et keegi oleks tema kohta avalikult midagi halba öelnud. Aeg-ajalt küll üks või teine mossitas, kui Moses temast linnas teretamata mööda vuhises, kuid talle andestati kergesti. Seda, et Moses kellelegi meelega oleks pahameelt valmistada tahtnud, ei peetud lihtsalt võimalikuks ja tõsiselt solvuda ei saanud tema peale keegi. Pigem tahtsid kõik olla tema sõbrad. Moses polnud välimusest mehelik ega jõuline, pigem kõhnavõitu ja vibalik. Ka tema näokuju ei vastanud tava-kohastele ilumallidele, aga sellel polnud vähemasti nendes ringkondades, kus tema liikus, suuremat tähtsust. Moses sarmikuse põhjuseks olid asjaolud, mis ei sõltunud tema välimusest ega riietusest, kuigi ka see oli alati puhas ja korralik ning suurematel moegurudelgi poleks teda vaadates olnud põhjust nina kirtsutada. Need asjaolud ei sõltunud ka elegantselt kaarjast kulmujoonest või iseäralikult peenest nina ja lõualuude ehitusest. Ta jättis oma natuke naeruviidukil silmadega sümpaatse mulje ning tal jätkus kõigi jaoks tähelepanu ja sõbralikke sõnu. Selle eest oldi talle tänulikud, kuigi mõni teine, kes samuti alalõpmata püüdis viisakas olla, kohtas ainuüksi tõrjuvat ja naeruvääristavat suhtumist. Piir, kus lõppes viisakus ja algas pealetükkivus, polnud päris selge, ja liiga lähedale tikkuvaid tüüpe ei sallinud keegi. Niisugune Moses loomulikult polnud. Temast peeti lugu, sest temast kiirgus soojust, sõbralikkust ja veel mingit iseäralikku lihtsat kõitvust, mida polnud lihtne seletada, kuid Moses oleks kindlasti võinud edukalt kandideerida mis tahes juhtivale kohale, ja mitte ainult oma erialal, päikesepoiss nagu ta oli.

Mosesel ligitõmmet ei väaranud miski, ka see, kui ta mõnikord linna südames paiknevas väikeses kunstiklubis ülemäära veini jooma juhtus ja ebatavaliselt ülemeelikusse tujju sattus. Siis võis tema lähedusse sattunu näha tema artistivõimeid, mida kogenud lavastaja oleks võinud mõnes teatritükis edukalt rakendada, ja avanes tema otse külluslik huumorisoos, nii et kõik, kes nendel tundidel tema seltskonnas viibisid – tema imepärane külgetõmme avaldus just siis erilise võimsusega –, said luksumiseni naerda.

Kord, kui Kassandra klubis Mosesel kõrvalt istus, oli tal tükk tegemist, et oma kohta säilitada, sest üks mees, naise meelest kaunis keskpärane luuletaja, tegi kõik, et teda Mosesel kõrvalt välja suruda ning ise seda paika hõivata. Kassandral oli võõrastav jälgida, kuidas mees Mosest silmadega õgib, Mosest puudutada, teda emmata, tema kätt hoida tahtis. Kassandra tundis oma eneseuhkust tookord pisut riivatuna, sest oleks olnud sootuks loomulikum, et mees hoopis temale külge oleks löönud. Aga teda ei pannud see kiibitseja üldse tähele!

Luuletajast võis aru saada, teda polnud õnnistatud säärase energiaga, mis Mosesel oli juba sünnist saadik olemas. Alateadlikult püüdis ta seda Moseselt endale ahmida. Moses on ju samuti inimene ja tal pole kohustust end lõpmatuseni välja jagada, oli Kassandra tookord kiivalt mõelnud. Kuid samahästi võis see etteheide tema enda kohta käia. Ka tema igatses aina aistida Mosesel lähedust, kuulda tema häält ja vaadata talle silma. [...] Silmad, millega ta Mosest vaatas, olid avanenud tema südames, otse tema vereringe keskel. Südame silmade ees liikusid hämarad ja kallid pildid, mille peategelane oli Moses, nii või teisiti tema. See oli mõnikord nauditav, kuid üldiselt ikkagi piinav.

Mosesel oli meeldiv, madal hääl ja kui kõneaine teda paelus, oskas ta oma hinnanguid hästi põhjendada, jäädes alati oma väljendustes pigem konservatiivseks ja rahuarbastavaks kui äärmuslikult radikaalseks või eriti originaalseks. Fanaatik või ülemääraste riskide otsija ta igatahes polnud. Kui just polnud tegemist kindlat seisukohavõttu nõudvate otsustega, kaldus ta eelistama kuldset keskteed, tuues põhjuseks ebapiisava asjatundmise või mõne muu kategoorilisust välistava puudujäägi.

Kassandra mälus elustus tagantjärele rohkem see, kuidas kõlas Mosesel hääl, mitte niivõrd ainek, millest ta rääkis. Kui Kassandra Mosesega kõneles, muutus temas alati midagi, mis nihutas piirid paigast, lõhkus vahemaa, mis tema ja selle ruumi vahele, mis teda ümbritses, tavaliselt jäi. Nemad Mosesega moodustasid osa suuremast elupildist, mille üksikud osad polnud sugugi nii määravad, kui oli tervik, kõigi asjaolude ja ruumipunktide koosmõju. Kõige olulisem tema ja Moses suhete juures ilmnis just niisuguse, neist mõlemast väljaspool asetseva vaatevinkli kaudu.

Moses oli kindlasti üks neist, kes äratas Kassandra seni varjul olnud võimeid, oli nagu prints, kelle suudlus teda tuhasta tõstis. Kassandral oli tihtipeale tunne, et kõneldes luges mees maha seda juttu, mis oli kusagil Kassandra pea sees juba enne kirjas, justkui oleks Moses talle otsa vaadates näinud tema laubal jooksvaid kirju, et need sealt

Kärt Hellerma

siis – nagu diktor monitori pealt – kõvasti ette kanda. Võis olla, et ilma Moseseta poleks ta oma mõtetest üldse teadagi saanud ja need oleksid tema laubalt kadunud, tulnud ja läinud, ilma et keegi kunagi neid tähele oleks pannud.

Muusikast rääkis Moses siiralt, kuid järeleandmisi tegemata, hinnates kaasvestlejat ka siis, kui see muusikast kaugel seisis, endaga pealtnäha alati võrdseks. Ta pidas igaüht peaaegu et professionaaliks ning ei solvanud partneri väarikust ka siis, kui see temast silmanähtavalt rumalam oli. Moses kõneles küll muusikast, kuid samal ajal analüüsis ka elu; võttis kriitiliselt läbi oma teoseid, pisendamata seejuures konkurentide voorusi, arutas nii enda kui teiste loomingu üldiseid omadusi, märkas seda, mida igaüks tähele ei pannud; või kui panigi, siis ei osanud sellele omistada mingisugust tähtsust.

Sellise hoiakuga teenis ta ära paljude, ka suurimate kahtlejate ja pisiasjade kallal norijate poolehoidu. Aeg-ajalt sattus ta vastu enese tahtmiste rolli, kus tal tuli lepitada üksteisega vaenujalal seisvaid isikuid ja leevendada arusaamatustest põhjustatud pingelisi olukordi. See polnud kerge ülesanne, kuid ta sai enamasti hakkama, sest juba tema isik mõjus rahustavalt, tema seltskonnas justkui ei sobinudki riidu kiskuda.

Mõnikord, kui ta midagi tähtsat tõestada püüdis, hakkas ta ägedalt žestikuleerima ja kätega ringiratast vehkima. Tema liigutused olid korrapärased ja sujuvad – seetõttu natuke naiselikudki – ning tema plastilisi randmeid ja pikki tundlikke sõrmi vaadates mõtles Cassandra sügava poolehoiduga, et ka temal pole Mosesega võlu eest iialgi pääsu.

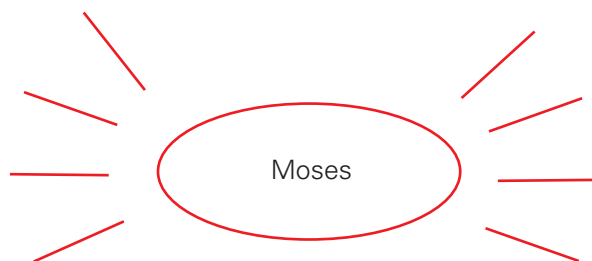
Vahel tajus Cassandra, et Moses kujutab endast ohtu tema iseseisvusele. See polnud kuigi lõbus teadmine. Moses pani teda mõtlema eneseohverdusele, mõtlema loobumisest, millest ta kunagi suuremat mõistnud polnud. See võis olla esimene arglik märk selle kohta, et ta on armastuseks üldse võimeline.

ÜLESANDED

1 Leidke katkendist Mosesele iseloomulik. Täitke tabel.

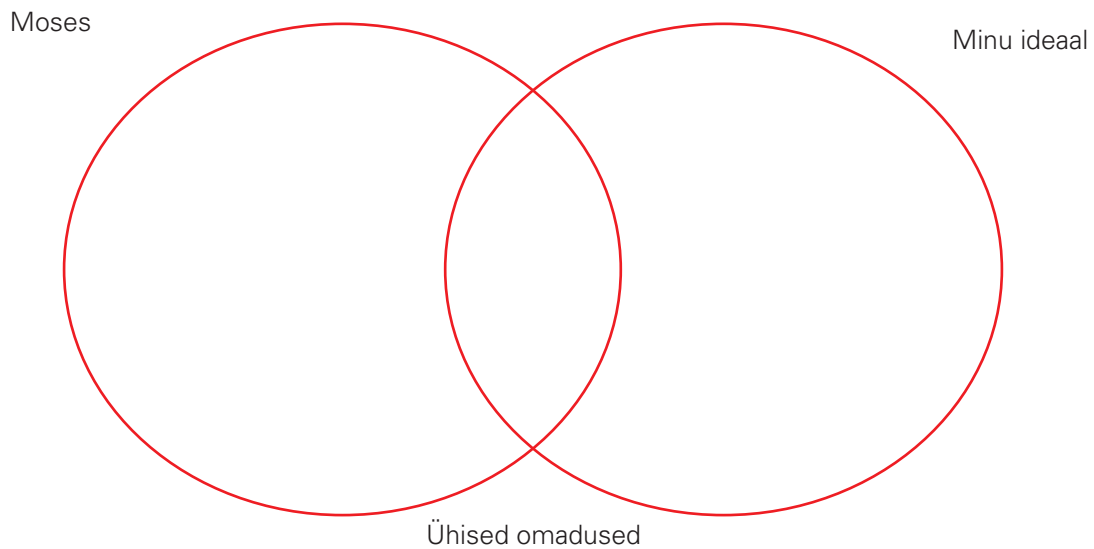
Põhilised iseloomujooned	
Välimus	
Ellusuhtumine	
Midagi erilist	

2 Millised on Mosesega rollid? Leidke katkendist toetavaid näiteid.

Kärt Hellerma

- 3 Leidke tekstist Moselese iseloomulikke jooni ning kirjutage need Venni diagrammi. Lisage juurde enda arvamus ideaalsest mehest/inimesest. Võrrelge saadud tulemust pinginaabriga.

- 4 Kas Moses on ideaal?

- o Täitke koos pinginaabriga tabel. Leidke tekstist toetavaid näiteid.
- o Moodustage seejärel neljaliikmeline rühm, täiendage tabelit.
- o Tehke koos järeldus

Jah	←	KAS MOSES ON IDEAAAL?	→	Ei
Järeldus:				

Kärt Hellema

- 5 Leidke tekstist Kassandrat iseloomustavaid mõtteid. Kandke need tabelisse. Kandke tabelisse klassikaaslase ja enda arvamusi.

Kassandra	Klassikaaslase arvamus	Minu arvamus

- 6 Kirjutage Mosese päevik

- 7 Kirjutage Kassandra päevik

LINDALT ARNOLDILE

[1990; MUSTAND]

Tervist, Arnold!

On möödunud terve elu Sind nägemata.

Sa tahtsid andmeid minu mamma sugupuu kohta. Ma ei tea täpselt mis aastal ta abiellus, aga arvatavasti 1907. a sest siis oli 23a. vana, kui mina sündisin 1911. a. Ema oli sündinud 1888. a.

Emal oli neli last, Linda, Jaan, Maimu ja Óilme. Linda s.t. mina abiellusin 1942.a. Nurga Väinoga. Võibolla Sa mäletad oli meie oma küla poiss, vallakirjutaja poeg. Tema mobiliseeriti 1944.a sakslaste poolt ja sai surma sama aasta sügisel Tartu lähistel. 1944. a. 21 jaan sündis temast mulle tütar Kadi, siis 1953 a. sügisel abiellusin Verner Aleviga. Sellest sündis 1954 tütar Aime.

Kadil sündis poeg 1965. aastal, nimega Hurmi, ja Aimel sündis pg 1979. aastal nimega Jaak.

Jaanil on kaks poega, 1944.a. sündinud Jaak, kes on siiani üksikuks jäänud ja 1963 aastal poeg Ott, kes on abielus ja kelle järglane on 1986a. sündinud poeg Jaanis.

Maimu abiellus 1943 aastal Villu Arega kes sai surma Väinoga samal ajal ja samas kohas.

Maimul lapsi ei ole, oli abielus ainult 10 kuud.

Óilme ei abiellunud, kuid temal sündis poeg 1955a. Urmas, kes on ka senini vallaline.

Elulugu on ju nii pikk, et teda ei jõua kirjutada. Mina töötasin karjakontrollassistendina 9 aastat ja zootehnikuna 12 aastat. Nüüd olen 79.a. vana. Jaanuaris oli minul infarkt ja kopsupõletik ja sellestsaadik pole minul enam tervis korras.

Saadan sulle perekonna pildi, milline on pildistatud 1989.a. jaanuaris.

MEENUTUSI ELUST

VERNER ALEV

[sügisel 1995 diktaadi järgi üles kirjutatud Kadi Pedo, detsembris 2001 üleskirjutust sisus ja vormis toimetanud Wimberg]

Sündisin 8. jaanuaril 1914. a. Järvamaal Kuksema vallas Kaaruka külas Tuigani talus. Peres oli neli last: tütar Elli ja pojad Jaan, Johannes, Verner.

Septembris 1920 läksin Kaaruka 3-klassilise kooli (praegune pritsukuur) esimesse klassi. Teisest klassist kuuendani käisin koolis Roosna-Allikul. Aastatel 1929-1931 õppisin edasi Vodja Põllutöökoolis, koolipraktika viisin läbi kodustel katselappidel. Koolis toimusid referaadiõhtud söödajuurvilja kasvatamise kohta. 1932-1934 olin kodustel töödel.

1934 läksin Esna jaamast Rakverre sõjaväkke. Teenisin Rakveres 2. suurtükiväe grupis noorteajal, hiljem Narvas tööpataljonis kuni aastani 1936.

1936-1944 olin kodus, isa talus tööl. 1941. a. juulis oli kodu juures haarang, taheti ära küüditada. Óunapuu Mart ja teised, kes eest ära jooksid, lasti maha. Meie Jukuga jooksime rukkisse ja Jõngu alla metsa, olime kaks nädalat metsavennad. Haarangust pääsesime. Saarepuust läksime metsa, olime Kautla metsas 200 mehega, meiega ühines veel lätlasti ja leedulasi. Tapsime lehma ära ja keetsime liha suures pajas, meie Jukuga olime kokad. Tuli uus haarang, hüppasime Jukuga üle kraavide, jõudsime koju tagasi.

Kuni 1941. aasta kevadeni olime kodus tööl, kuni 1944. a. mobiliseeriti suurtükiväelasena nõukogude sõjaväkke.

Mais 1945, kui sõda lõppes, osalesin lahingutes Kuramaal. Sain võidust rõõmu tunda.

1945. a. ostsin talu, võtsin pangast laenu 1 miljon ja 100 000 rubla. Taludest oli võetud vägisi hobuseid sõtta.

1946. a. mais moodustati kolhoosid, 4-5 pere baasil. Kolhoosi poolt saadetult käisin 1949-1951. a. Kehtna kõrge-
mas kodumajanduskoolis (Kehtna Kolhoosi Esimeeste Koolis). Praktikaeg oli Stalin-nimelises kolhoosis (hilisem Estonia kolhoos), kus kohtusin Lindaga. 1952 olime Tariuse juures korteris, 1953 tulime Lindaga siia, „Stalinliku

Wimberg

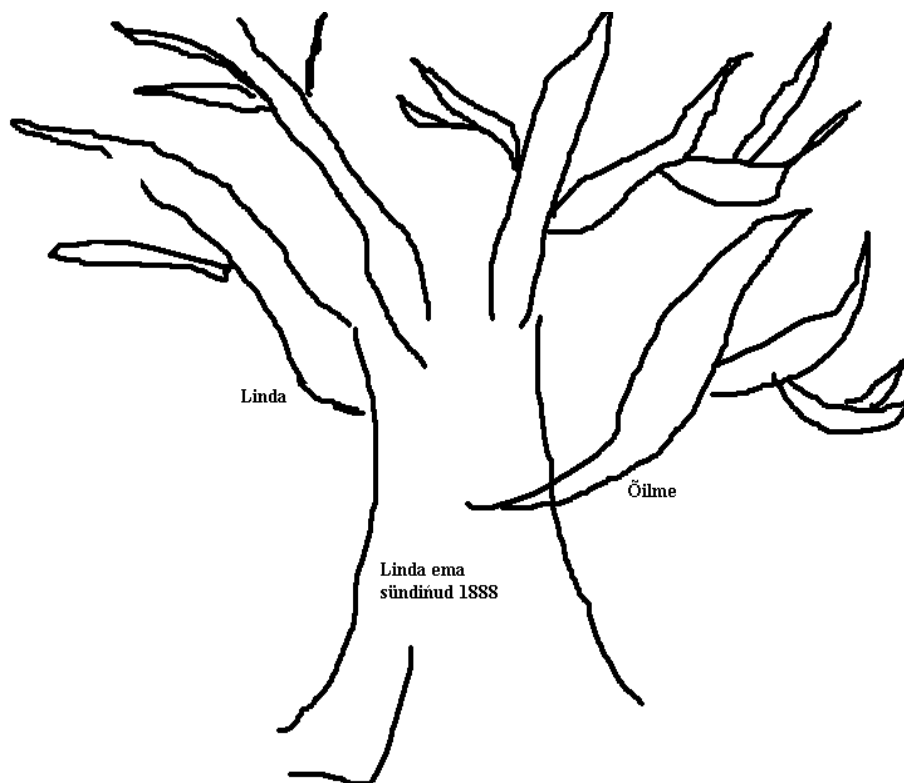
Tee" kolhoosi (hilisem Alliku sovhoos) tööle. Ugari Otto, Kaenali Jaan ja minu isa olid kolhoosi moodustamisel olnud esimesed pered.

1953-1955 töötasin kolhoosi esimehena, elades Roosna-Alliku lähedal Saare talus, 22. septembril 1953 abiellusin Lindaga. 24. juulil 1954 sündis tütar Aime. 1956-1959 elasime Roosna-Allikul poe taga saunas. 1957-1959 ehitasime Tuigani talu (kuhu jäi elama vend Juku) kõrvale uut maja, kuhu oktoobris 1959 sisse kolisime.

Pärast kolhoosi esimehe ametit olen, juba Alliku sovhoosi ajal, töötanud veel põllubrigadirina ja enne pensionile minekut laohoidjana. Pensionärina olen pikka aega olnud pensionäride klubi eestvedaja, organiseerinud pidusid, väljasõite ja ekskursioone. Harrastusteks on olnud aiandus ja oma põllul kartulisortide katsetamine.

ÜLESANDED

- 1 Lugege Linda kirja Arnoldile ja joonistage Linda sugupuu. Kujutage suguvõsa puuna.

- 2 Joonistage enda sugupuu.
- 3 Jutustage, kes ja missugused inimesed on Linda saadetud 1989. a. perekonna pildil.
- 4 Leidke mõni oma suguvõsa vana foto. Kirjeldage fotol olevaid inimesi, nende iseloomu, elukäiku, tegevusi.

5 Lugege „Meenutusi elust“ läbi ja koostage Verner Alevi CV. CURRICULUM VITAE

Nimi:

Sünniaeg:

Elukoht:

Rahvus:

Perekonnaseis:

Haridus:

Töökäik:

Keelteoskus:

Arvutikasutamisoskus:

Ühingutesse kuuluvus:

Huvid:

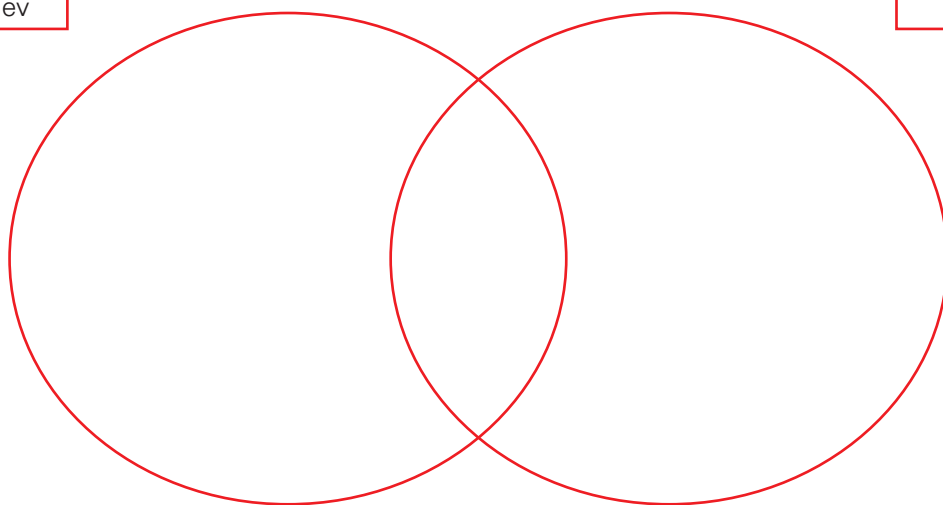
6 Koostage enda CV.

7 Küsitlege oma pere mehi (vanaisa/vanavanaisa, isa, vend või onu) ja pange kirja nende elulugu. Valige neist üks.

8 Võrrelge oma pere meeste elulugu Verner Alevi elulooga. Täitke Venni diagramm. Ringidesse kirjutage, mida ühist ja erinevat on nende eluloos.

Keskele kirjutage ühised jooned.

Verner Alev

9 Jutustage, mida järeldate võrdlusest.

Indrek Hargla

VABADUSE KÕRGEIM MÄÄR (PÄRNAORU KROONIKAD). VARRAK, TALLINN, 2003. LK 32–34.
Tööleht nr 29

„See maja,“ rääkis Zmai edasi, „on olnud väga ammustest aegadest targa maja. Enne mind elas siin Baugor, minu leidja ja õpetaja, ja enne teda kahesaja kümne aastaseks saanud Haldor. Mina olen saja kaheksakümne aastane, kuigi keegi seda ei tea. Keegi ei tea ka seda, kes selle maja ehitas. Iidsetest aegadest on nii seatud, et see on targa maja, ehitatud heale kohale, mitme vee- ja maapõuejõudude soone ristumispaika. Haldor istutaski need tammed ja pärnad, mis neid sooni märgivad... Siin on suur vägi. Aga mina, näed, pole oma eluajal siia järglast leidnud. Sina pole nõid, Blago, neid võimeid pole sulle antud. Aga sa tood siia elama Kandise...“

„Kandis kutsus mind enda juurde elama.“

„Sa tood siia majja Kandise,“ ei lasknud tark end segada. „Nii peab olema. Armasta ja hoiu teda, nii peab olema.“

„Ma armastan teda.“

„Ma tean. Kalla mulle veel üks kann mõdu!“

Blagomir täitis lähkrist kapa ja jõi ka ise mehise sõomu. Punakas vaht tilkus talle habemesse ja ta pühkis selle käekõndiga.

„Blago,“ jätkas Zmai, „ma tõesti ei taha praegu surra. Aga kui surra, siis puhta südamega... Ma ei saa Kandisele oma teadmisi edasi anda, sest veel pole nõiaveri temas pulbitsema hakanud. Võib-olla ei juhtu seda enne paarikümmend aastat. Ma tahan, et sa oleksid siis tema kõrval. Pärnaorust saab sinu küla, mõistad?“

„See on minu küla.“

„Veel mitte. Sa pead tema eest võitlema, kuid see kõik seisab veel ees. Me kõik ihkame siin vabadust, kuigi ei tea, mis see täpselt on või mida sellega peale hakata. Sina tead, sest ainsana meist oled sa vaba. Sa oled ise enese isand.“

„Ma ei tea, kes või mis ma olen, Zmai. Kui see on vabadus, siis ei saa ma ju võidelda selle eest, et kõik kaotaksid oma mälestused; ei mäletaks oma isa ja ema, naist ja lapsi, kohuseid ja kodu.“

„Ka mina ei mäleta oma vanemaid. Kandis sünnitab sulle lapsi. Minu tarest saab sinu kodu ja Pärnaoru vabadusest sinu kohus.“

„Mul võis ju naine olla. Ja lapsed.“

„Blago, kas sa tõesti tahad oma mälu tagasi?“

Mees jõi taas pika sõomu. Aeglaselt langetas ta kapa lauale. „Siis võin ma kaotada Kandise,“ ütles ta lihtsalt.

„Ja vabaduse?“

„Mis on vabadus, Zmai? Juba sa räägid, et mul on kohused Pärnaoru ees...“

„Sul on kohused oma vabaduse ees. Saad aru – see kõik on saatus – et sina siia juhtusid, et ma su elule ravitsesin, et kogu küla ravitses, et sa oled vaba kõigest, mis meid koormab ja kammitseb. Sa võid armastada naist, keda sa tahad ja tõepoolest võid armastada ning kes sindki armastab. Sulle on antud elus võimalus teist korda sündida, mäletada ainult seda, mis on maailmas muud peale selle, mis sulle kogu elu valu on teinud.“

„Sa tead minust midagi, mida ma isegi ei tea ega mäleta,“ ohkas Blagomir.

„Seda on üsna vähe. Kas tahad, ma räägin sulle sellest? Tahad? Seda pole palju ja mälu sa sellest tagasi ei saa; küll aga hingepiinu. Sa hakkad ihkama kättemaksu sellele, keda sa ei mäleta; soovid võidelda nendega, kes sulle selles elus pole kurja teinud. Sa tapaksid teadmisesest, et peaksid tapma, ja iial ei hakkaks sa tundma sellest kättemaksurõõmu. Jah, sa lähkaksid jahtima viirastusi ja lõpuks kaotaksid ka Kandise. Sulle tekiks kohustused mineviku ees ja enam poleks sa vaba, hingerahu igaveseks olematu, jälitaksid sa tabamatut.“

„Kes ma olen?“ küsis Blagomir.

„Sa oled Blagomir Pärnaoru külast. Ja ma ei tea, kes sa olid. Olen näinud vaid hämaraid katkeid sellest, mida tehti mehega, kes kunagi olid sina. Ainus tagasitee selle mehe juurde oleks saada kättemaksu, mineviku ja viirastuste orjaks. Iial ei saaks sa enam olla vaba. Tahad sa minna seda teed otsima?“

„Mina võin seda mitte otsida, kuid maailm on väike. Kunagi võib minevik leida mind.“

„Siis pead sa võitlema oleviku ja tuleviku eest! Vabaduse eest! Oma armastuse eest, sest minevik võtab sult Kandise.“

„Siis oli mul kunagi naine... eelmises elus?“

„Ma ei tea,“ peaaegu hüüdis Zmai ja hakkas kõhima. Hoo vaibudes küünitas ta piibu järele ja toppis selle täis kirsitubakat. Tõmmanud paar mahvi, kõhatas ta hääle puhtaks ja pühkis silmist suitsuga tõusnud pisarad. „Kuula

Indrek Hargla

mind,“ ütles ta siis kähiseval häälel. „Ma ei tahtnud seda kõike sulle rääkida, aga sa pead olema vaba mees. Vaba ka valikus, kas pöörduda tagasi minevikku ning jälitada varje või minna edasi vabaduse poole.“

„Kuidas saan ma olla selles valikus vaba, kui ma ei tea, mida mul valida on?“

„Kandis,“ ütles Zmai lihtsalt. „Ja kui sa pead armastuse asemel vabaduseks kättemaksu inimese eest, kes sellest iial rahuldust ei saa tunda, siis määrad end igavesele orjusele. Aga pea meeles – uus veri! Kui tuleb uus veri, võib kõik muutuda, sest veri mäletab. Nüüd tahan ma paar tundi magada, surra tuleb puhanud peaga. Mul on ees pikk tee.“ Blagomir polnudki üllatunud, kui Zmai surm toimus nii, nagu tark ennustanud oli. Kui Zmai oli tõesti nii vana, siis pidi ta surma tundma ja teadma juba sada aastat rohkem kui tavaline inimene. Jalutuskäik ojani, mille vältel kumbki mees ei kõnelenud sõnagi; hirv, mets, võitlus, sarved, tagasipöördumine ja keha, millest hing just lahkunud oli.

ÜLESANDED

- 1) Töötage paarides. Lugege läbi rollikaardid.
- 2) Paariline A moodustab küsimusi ja küsitleb paarilist B. Paariline B loeb läbi romaani katkendi ning vastab paarilise A küsimustele.

Paariline A

Kujutage ette, et küsitelite muistsel ajal elavat 180-aastast külatarka nimega Zmai, kes elab vee- ja maapõuejõudude soone ristumispaigas. Zmai teab, et järgmisel hommikul sureb ning sellepärast peab olulist vestlust tema poolt päästetud rüütliga.

Küsimus 1:

Küsimus 2:

Küsimus 3:

Küsimus 4:

Küsimus 5:

Paariline B

1) Lugege läbi romaani katkend.

2) Kujutage ette, et olete selle romaani kangelane. Vastake oma paarilise küsimustele, toetudes loetud tekstile.

Vastus 1:

Vastus 2:

Vastus 3:

Vastus 4:

Vastus 5:

- 3) Vahetage rollid. Paariline B moodustab küsimusi ja küsitleb paarilist A. Paariline A loeb läbi romaani katkendi ning vastab paarilise B küsimustele.

Paariline B

Kujutage ette, et küsitelite muistsel ajal elavat meest Blagomiri, kes on kaotanud mälu, elab teda päästnud külatarga majas ja on armunud küla kaunimasse naisesse. Blagomir vestleb oma eaka päästjaga tulevikust.

Küsimus 1:

Küsimus 2:

Küsimus 3:

Küsimus 4:

Küsimus 5:

Paariline A

1) Lugege läbi romaani katkend.

2) Kujutage ette, et olete selle romaani kangelane. Vastake oma paarilise küsimustele, toetudes loetud tekstile.

Vastus 1:

Vastus 2:

Vastus 3:

Vastus 4:

Vastus 5:

Indrek Hargla

- 2
- 1) Lugege läbi romaani katkend. Leidke tekstist magnetsõna (ehk sõnad, mis hoiavad enda küljes olulist teavet) ja kirjutage see kaardile (vt näidist).
 - 2) Tuletage meelde loetud katkendist olulisi detaile, mis on magnetsõnaga seotud. Kirjutage need detailid ümber magnetsõna.
 - 3) Otsustage paarilisega, millised on parimad magnetsõnad ja mis on parim magnetsõnaga seotud olulisem info.
 - 4) Moodustage kaardil oleva info põhjal üks-kaks lauset nii, et magnetsõna jääks lause(te) keskseks mõisteks. Kirjutage lause kaardi taha.
 - 5) Töötage jälle sama paarilisega. Kirjutage koostatud lausetest kokkuvõtte. Lauseid võib ka pisut muuta ning vajadusel ka teavet lisada.
 - 6) Kandke oma paarilisega töö tulemus klassile ette.

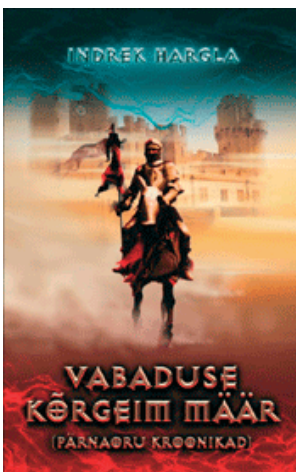
Näidis:

vee- ja maapõuejõud
sooned
iidsed ajad
maja
RISTUMISPAIK
puud
üleloomulikud võimed
teadmine

lidsetel aegadel ehitati nõidade ja tarkade maju vee- ja maapõuejõudude RISTUMISPAIKA, et ammutada sellisest kohast teadmisi ja suurendada üleloomulike võimeid. Nende kohtade tähistamiseks istutati sinna ka puid.

- 3
- Vaadake raamatu illustratsiooni ja kirjeldage, millest raamatus võib juttu olla:

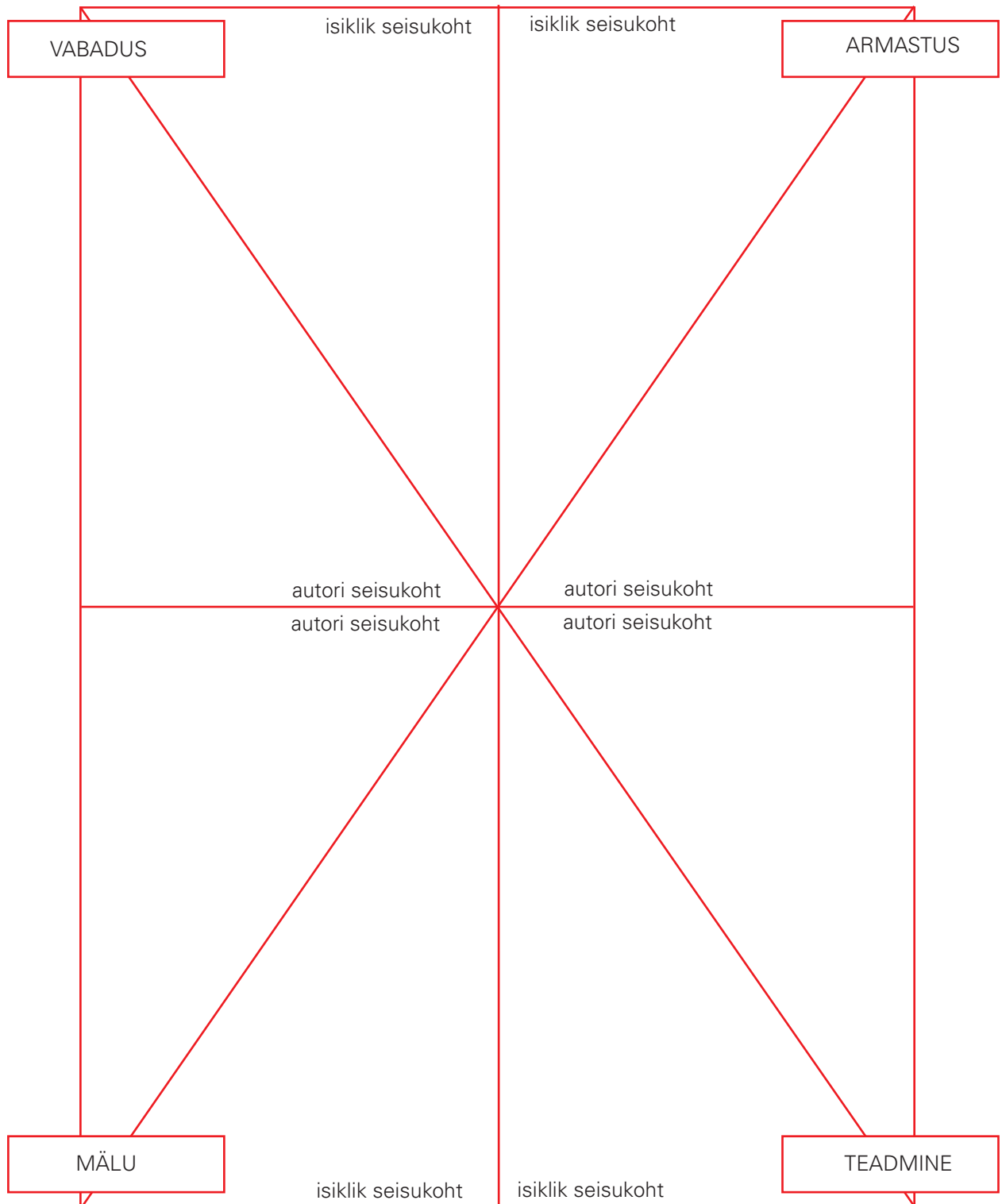

- žanr
- aeg
- koht
- tegelased
- peategelased
- tegevus
- meeleolu

<http://www.varrak.ee/books/16/?product=21736>

- 4
- 1) Romaani katkendis käsitleb autor selliseid olulisi mõisteid nagu VABADUS, ARMASTUS, MÄLU, TEADMINE. Arutlege rühmas, mida tähendavad teie jaoks need mõisted. Tooge ka näiteid. Teile olulised mõtted kirjutage tabelisse.
 - 2) Arutlege rühmas, kuidas käsitleb neid mõisteid katkendi autor. Tooge näiteid romaani katkendist. Arutluse käigus teile olulised mõtted kirjutage tabelisse.
 - 3) Diskuteerige, kuidas on need mõisted omavahel seotud. Kasutage täidetud tabelit.

Indrek Hargla

Veiko Belials

JUMALATE VANDENÕU. VARRAK, TALLINN, 2006. LK 21–24.

Tööleht nr 30

Kuidas see juhtus?“ uuris Carna. Ta oli pea mehe õlalt võtnud ja varjud mänglesid ta palgeil, kui ta tulle vaatas. „Gabise kirjelduse järgi oli neid tuhandeid, kes siia Hundile kogunesid. Nagu rändlinnud, ütleb ta. See juhtus sajandeid tagasi. Ja siis anti neile teada...”

„Nad surid ja ärkasid uuesti?“ päris tüdruk erutatult. „Ja see oli Avanemine?“

„Jah,“ sõnas Uber ja pani raamatu ära. Sedapuhku lõplikult.

„Aga miks see siis selle munga meelest ei õnnestunud?“ ei mõistnud Carna. „Praegu on see religioon ju vägagi levinud...”

„Neile anti teada. Ja koos teadmiseaga anti neile ka tõend – ese, mille abil sai tappa ja uuesti ellu äratada,“ mõtiskles Uber. „*Gabise arvates oli põhjus selles, et usku ei saa teada.*“ „Inimene pole nõus kunagi võtma teadmist usu pähe,“ ütleb ta. „*Selleks on ta liiga uhke.*“ Ma olen temaga selles osas nõus, kuid minu meelest polnud see peamine. Viga oli tõendis, selles esemes, millega võim surma ja ülestõusmise üle anti inimese kätte. See devalveeris usku, see devalveeris ka Kõrgemat Teadvust ja hävitas vajaduse tema järele.

Avanemine kukkus läbi. See mis praegu levinud on, on Uus Avanemine.“

„Te tahate öelda, et see... et ta proovis uuesti?“

„Kõrgem Teadvus? Jah.“ Uber kohendas tukke ja löke löi uuesti lõõmama. „Ta ootas sajandeid, et mälestus tuhmuks, et teadmine tõendite olemasolust jõuaks unustusse vajuda. Ja siis proovis ta uuesti. Proovis siinsamas Hundil. See oli Uus Avanemine. Ja seekord oli sellel edu. Uus religioon puhkes õide, rajati sadu kloostreid, palverändurite voorid ummistasid kõik liinid Hundile... Uus Avanemine on levinud kohutava kiirusega ja kinnitanud kanda peaaegu kõigis inimeste maailmades peale Koriandri...”

„Miks Koriander erand on?“ üllatus Carna.

Uber kehtas õlgu.

„Sest Koriander on igas mõttes erand. On peaaegu avalik saladus, et Koriander on osavate tehnikatürrannide poolt valitsetav orjanduslik planeet, ainus omataoline inimeste maailmade seas. Seda teavad kõik peale Koriandri elanike endi. Nende arvates on neil vedanud, et neid juhib surematu Mante, jumala enda väljavalitu, kes end aeg-ajalt teisest dimensioonist rahvale ilmutab ja ütleb, kuidas elada. Osav trikk, millega rahvast manipuleeritakse, muud ei midagi. Dimensioonikineetika. Pole siis imestada, et Uus Avanemine on Koriandril keelatud. Jõud, mis kontrollib elu ja surma; jõud, mille võimuses on lasta inimesel surma piiri ületada ja siis jälle tagasi pöörduda, võib surematu Mante troonilt tõugata, tema olemasolu mõttetuks muuta. Ja seda ei saa need, kes Koriandril tegelikult valitsevad, lasta juhtuda. Koriandril pole Uuest Avanemisest kuulnudki. Mungad, kes sinna lähevad, tapetakse; kogu sisse tulev info tsenseeritakse. Neil on nende Mante ja nad on õnnelikud. Või vähemalt arvavad, et on.“

Järgmisel päeval pöördus Carna selle jutuajamise juurde tagasi. Eelmisel õhtul olid nad veel pikalt vestelnud ning alles siis telki pugunud, kui löke oli lõplikult kustunud.

Päev oli pilvine. Rada kividel polnud peaaegu nähagi ning edasiliikumine edenes aina vaevalisemalt. Viimased jändrikud puud olid selja taha jäänud, isegi rohtu märkas silm aina harvem – mõni üksik tutt siin-seal kivi veeres. Ainult erivärvilised samblikud kividel imestasid nüüd troostitut ja üksildast maastikku. Õhk oli klaar ja läbipaistev nagu klaas.

Lõuna paiku hakkas sadama. See polnud äge ja tormlev valing, mis mõne minutiga raugneb, vaid tuim ja järjekindel sadu, mis võib kesta tunde, kui mitte päevi. Kõik muutus ühtlaselt halliks ning korruga polnud enam vähimatki orientiiri, mille järgi liikuda. Juba meetri kaugusel polnud enam näha midagi muud peale monotoonse veekaardina. Kuigi nende kummalised rüüd pakkusid vee eest päris head kaitset, tahtis Uber siiski laagrisse jääda. Oli hullumeelsus sellise ilmaga edasi minna.

Kui ta seda ka mungale ütles, vaatas vanamees teda sellise pilguga, et Uber võpatas. Munk ei tahtnud mingist peatusest kuulda. „Õhtuks oleme kohal!“ raius ta. „Siis puhake, palju tahate.“

Ta tahtis iga hinna eest nii ruttu kui võimalik kloostrisse tagasi jõuda. Paistis, et ta kartis Imest ilma jääda. „*Mis siis, kui vahepeal toimub Avanemine?*“ oli tema peamine argument. Kui Uber oli selle peale kostnud, et mis siis ikka, eks nad ootavad siis järgmist korda, oli vanamees talle peaaegu kallale läinud. Alles siis, kui Carna oli libastunud märjal samblikul ja pääsenud napilt lõhangusse kukkumisest, oli munk lõpuks nõustunud laagri üles lööma ja ootama ilma selgenemist.

Veiko Belials

Ta oli telgi üles pannud (Uber imestas seniajani, kuidas munk sellega paljal kaljul hakkama sai) ja nüüd konutasidki nad Carnaga oma telgi ukseavas ning vaatased, kuidas vesi langeb. Lõkketegemisele ei tasunud mõeldagi.

„Ma mõtlesin sellele Kõrgemale Teadvusele,“ sõnas Carna. „Mis te arvate, on see tõesti Jumal?“

„Kes teab?“ kratsis Uber kukalt. „Mõnede arvates on tegu Suure Tundmatuga...“

„Suure Tundmatuga?“

„Suur Tundmatu Rass, nii teda kutsutakse,“ noogutas Uber. „Rass, kelle jälgi on leitud peaaegu kõikidest universumi osadest. Ka Hundilt. Rass, kellest keegi midagi ei tea...“

Carna vaikis, mõeldes kuuldu üle järele.

„Te ütlesite, et inimesed seal Koriandril, et nad on õnnelikud. Või vähemalt arvavad, et on,“ muutis Carna ootamatult teemat ja pöördus eelmise õhtu vestluse juurde tagasi. „Kui nad arvavad, et on, siis nad ju ongi, kas pole?“

„Kuidas võtta“ ühmas Uber. „Mis on üldse õnn? Sajad filosoofid on selle üle vaieldud, ma ei usu, et minul sellele midagi lisada oleks...“

„Aga siiski,“ käis tüdruk peale. „Mis on teie arvates õnn?“

„Minu meelest on õnn eesmärgini jõudmine, mingi unistuse täitumine,“ arutles Uber. Talle olid need igaõhtused vestlused meeldima hakanud, nii et ta isegi ootas neid, kuigi ei mõistnud hästi, mida tüdruk neis leidis. Ta ise sai sel moel oma laiali kippuvaid mõtteid korrastada. Võib-olla tegi ka tüdruk sedasama? „Te ju ise ütlesite ka, et teil pole sihti, te pole õnnelik. Mitte et te oleksite õnnetu, ei, te lihtsalt pole õnnelik. Kui nüüd Koriandrist rääkida, siis jah, kahtlemata on nad omamoodi õnnelikud. Neil on oma väikesed soovid, oma eesmärgid, millede täitumine teeb nad õnnelikuks. Meie meelest võivad nad olla õnnetud ja laiemas plaanis nad seda ju ongi, sest nad ei taju tegelikku olukorda. Kuid just see, et nad seda ei taju, võimaldabki neil olla õnnelik, nii paradoksaalne kui see ka ei näi.“

„Teie arust on õnn siis soovide täitumine?“ kordas Carna mõtlikult.

„Päris nii lihtne see siiski ei ole,“ süvenes ka Uber ise oma mõttekäiku. „See seletus oleks nagu otsetee ühest punktist teise. Otseteed õnne juurde pole aga olemas. Tee õnne juurde on alati pikk ja kääneline. Ja raske. See on nagu see rada, mida mööda me praegu märke ronime – järsk, ohtlik, kohati libedavõitu. Meie eesmärk on tippu jõuda ja kui me sellega hakkama saame, oleme õnnelikud. Siis mingil hetkel avastame aga, et ainus tee edasi viib taas mäest alla, järgmise mäe jalamile. Ja nii aina edasi – uued mäed, uued tipud, uued eesmärgid... Pigem võiks siis öelda, et õnn ise ongi tee.“

ÜLESANDED

- 1 Lugege tabelist küsimusi. Arutlege paaris ja leidke kompromiss. (Lisavõimalus: Moodustage neljaliikmelised rühmad, arutlege ja leidke kompromiss. Seejärel moodustage kaheksaliikmelised rühmad, arutlege ja leidke kompromiss.)

Veiko Belials

Küsimus	Vastus	Põhjendus
Mis on sinu õnn?	1) 2) 3)	1) 2) 3)
Mis on sinu perekonna õnn?	1) 2) 3)	1) 2) 3)
Mis on sinu sõbra õnn?	1) 2) 3)	1) 2) 3)
Mis on sinu lemmiklooma õnn?	1) 2) 3)	1) 2) 3)
Mis on sinu kodulinna õnn?	1) 2) 3)	1) 2) 3)
Mis on sinu kodumaa õnn?	1) 2) 3)	1) 2) 3)
Mis on inimkonna õnn?	1) 2) 3)	1) 2) 3)

2 Moodustage klassis kaks suurt rühma, arutlege ja leidke kompromiss. Täitke ideekaart.

Veiko Belials

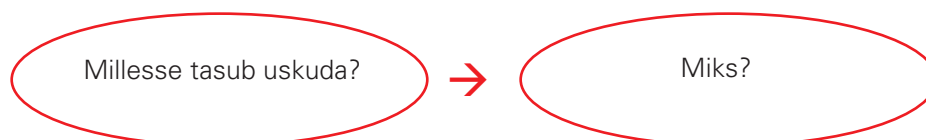
3 Lugege läbi romaani katkend ning täitke ideekaardid. Võrrelge eelnevalt täidetud ideekaardiga.

4 Täitke tabel. Kes või mis on?

Pärisnimi	Sinu arvamus	Tekstipõhine seletus
Avanemine		
Carna		
Gabis		
Hunt		
Koriander		
Kõrgem Teadvus		
Mante		
Suur Tundmatu		
Uber		
Uus Avanemine		

- 5
- 1) Leidke tekstist, millesse usuvad inimesed ja miks.
 - 2) Arutlege rühmades, millesse tasub uskuda ja miks.

- 6
- 1) Leidke tekstist kolm lauset, millega olete nõus. Põhjendage.
 - 2) Leidke tekstist kolm lauset, millega te ei nõustu. Põhjendage.

Elme Väljaste

KIUSATUS. TÄNAPÄEV, TALLINN, 2002. LK 42–44.

Tööleht nr 31

Järgmisel päeval Kuningate orgu minnes olid juba neljal mehel kolmnurksed rätid näo ees.

„Hea, et Tutanhamoni hauakamber on avastatud, muidu peetaks teid röövlijõuguks,” viskas giid ärapälenute üle nalja. Päike kuumas, aga Harry kurtis, et temal on külm. Läikivad silmad ja nohune nina andsid märku, et palavik tõuseb. Helena tundis esimest korda, et tal on tõsiselt hea meel mehe kangekaelsuse üle, kes ennast ealeski ei lubanud ravida. Kas sa tahad, ma masseerin su selga? – Ei taha! Tahaksid nohutilku? – Pole vaja!

Ei ole mul mingit kohustust siin Kuningate orus Harry kehtestatud reegleid muutma hakata!

Süda tal muidugi valutab. Ja kahju oli mehest. Tasahilju sokutas ta Harry seljakotti pabertaskurätikud ning purgi C-vitamiini.

Kõik selleks korra! Tuleb ka Merikest instrueerida, et ta liigselt ei päriks ega tunneks kaasa. Harry ei salli seda! Kummaline oli seista selles haudade orus. Ümberringi vaid kaljud ja kivi. Kui palju on siin veel avastamata hauadu? Helena püüdis pildistada nii palju kui jaksas. Ta unustas hoiatused ja tegi keelatud klõpsu Ramses VI hauakambri riski. Välgusähvatus peale tormas egiptlasest valvur Helena juurde, haaras fotoaparaadi ja kukkus karjuma. Helena seisis nõutult ja ehmunult. Kui nüüd fotokas ära võetakse, siis on kõik mokas. Helena otsis silmadega abi. Harry tuli ja tänitas: „Sulle ju öeldi, et hauakambri ei tohi pildistada. Aga sina ei kuula! Sina tegutsed ikka omapäi! Nüüd maksad kindla peale trahvi ja fotokast jääme kah ilma!”

„Ma unustasin. Ma tõesti unustasin, et siin pilti ei tohi teha,” vabandas Helena, kui giid karjumise peale appi tõttas. Nüüd karjusid giid ja valvur omavahel. Selline ongi nende komme. Kes kõvemini ja kauem karjub, see jääb peale ja on võitja.

Giid võitis seekord, Helena pääses trahvist ning sai fotoaparaadi tagasi. Tänutäheks kinkis ta korrahoidjale mõned pliiatsid. Valvur jäi kingiga rahule.

Pärast Kuningate orust lahkumist jäi tee äärde võike alabastritehas koos tillukese poega, mis oli tuubil täis sellest imelisest kivist valmistatud vaaraosid, püramiide, vaase, skarabeuse ja muid vidinaid.

Helena hoidis poekeses omaette. Ta oli Harry peale tõsiselt pahane. Selle asemel, et aidata, oli mees tänitanud ning talle inetult kraesse karanud.

Mitte kunagi ei kaitse ta mind, nagu üks tõeline mees peaks tegema. Vastupidi. Tegi mind veel teiste ees lolliks ja sõnakuulamatuks, nagu pahandust teinud lapse! Teised on sulle tähtsad. Teiste arvamus. Aga mina? Võõras noormees, egiptlasest giid tuli appi, aga oma mees? Oma mees oleks sinnasamasse vangi jätnud. Südamerahuga... Helena vaatas vaase, kui nägus tõmmu müügi mees tema kõrvale ilmus. Maani ulatuvas valges puuvillases särkis egiptlane oli Helenaga umbes ühealine. Mees võttis Helenal häbenemata piha ümbert kinni ning juhatas riuli juurde, kus olid ilusa kujuga, suured alabastervaasid.

Alustuseks kinkis müügi mees naisele väikese kivist skarabeuse ning seejärel hakkas seletama, kuidas vahet teha õige ja võltsalabastri vahel. Ta viis Helena koos vaasiga ukse juurde ja näitas, kuidas päevavalgus kivist läbi kumab. Seejärel pani ta küünla põlema ning vaas muutus tuleleegist kumavaks küünlajalaks. Helena vaatas vaasi, võõras vaatas Helenat. Vaatas pikalt kaugelt maalt tulnud turisti silmadesse. Võttis siis heledapäisel naisel uuesti piha ümbert kinni ning viis ta ukse juurde tagasi. Vaatas uuesti pikalt silma sisse ning sõnas, et ta polevat iial nii ilusaid (*so, beautiful*) siniseid silmi näinud. Vaasi hind kukkus iseenesest kaks ja pool korda. Helena tingis julgelt edasi. Sai hinna veel kolm korda väiksemaks ja otsustas, et selle raha eest võiks kauni mälestuseseme kaasa osta küll.

Harry oli jälginud neid silmanurgast. Helena pani seda tähele ja õrritas oma meest meelega. Ta lasi kohalikul end kiita, ümbert kinni võtta ning ümmardada.

Nähku mees, kuidas muud mehed teda tahavad!

Lõpuks lähenes Harry nende poole, rahakott käes.

„Kas ostame ära või?” küsis ta.

„Ma arvan küll,” vastas Helena napolisõnaliselt.

Egiptlane tõmbus tagasi, huultel küsimus: „On see mees sinu abikaasa?”

„Jah,” nentis Helena.

Egiptlane tuli lõunamaalase tulisusega otsejoones Harry juurde ning kukkus kauplema. Tema tahtvat seda naist, ise näpuga Helena suunas näidates, endale saada.

Elme Väljaste

ÜLESANDED

- 1 Kirjutage kokkuvõte (katkendit lugemata), kasutades kõiki sõnu ja sõnaühendeid samas järjekorras, nagu nad antud on. Seejärel lugege tekst läbi ja märkige linnukesega, mida olite oma ennustuskokkuvõttes õigesti ära arvanud.

Egiptus, Kuningate org, kuum päike, Helena ja Harry, Ramses VI hauakamber, fotoaparaat, kuri valvur, Harrys pettunud Helena, suveniiripood, nägus tõmmu müügimees, ootamatu ettepanek Harryle.

- 2 Selgitage järgmisi väiteid ning esitage oma arvamus. Leidke tekstist näiteid.

Väide	Minu selgitus ja arvamus	Näiteid tekstist
Harry on egoist.		
Helena on komplitseeritud hingeeluga naine.		
Müügimees on tüüpiline lõuna-maalane.		

- 3 Missugused kultuuridevahelised erinevused ilmnevad

- Ramses VI hauakambris,
- alabastritehase poes?

Milliste kultuuridevaheliste erinevustega olete oma elus kokku puutunud? Kuidas peaks neisse suhtuma?

Elme Väljaste

- 4 Lugege väidet ja kirjutage, kas olete sellega nõus või mitte. Esitage poolt- ja vastuargumente. Milline on teie järeldus?

JAH	Kõige parem puhkuse veetmise viis on reis Egiptusesse.	EI
	Minu järeldus:	

Kadri Kõusaar

VABA TÕUS. PEGASUS, TALLINN, 2004. LK 105–108.

Tööleht nr 32

Tundsin, et olin ajas kuidagi ETTE rännanud. Nägin oma last, oma tütart, ja pidin talle üles kirjutama kõik need mõtted, mida kollased sekundid kohale töid. Just nimelt paberile üles kirjutama, mitte trükkima.

„Mu kallis tütar,“ kirjutasin. Tundsin, kuidas pastakast kuumas paberile aeg ja ajatus.

„Praegu, kui ma seda kirja kirjutan, pole sind veel isegi olemas. Aga ma tean, et sa tuled. Ma tean, et sa tuled ja uisutad sel tumevalgel liuväljal, mis paistab otse mu aknasse, otse mu sisse.[...]

Loe seda, kullake, kohe kui vajalikuks pead. Ma peaks ikka olema väga rumal, kui ma paluksin sul seda lugeda mitte enne 18ndat eluaastat. Mis saab olla rumalamat, kui öelda kellelegi, keda armastad üle kõige: oota, vaat seda sa ei saa küll enne, kui oled kaheksateist? Kohe – jumala pärast, kõike tuleb teha kohe. Kas pole mu enda elugi selle näide, kui äkki võib kõik katkeda. Mitte homme pole sinu oma, vaid täna, mu arm.

Katsu endas arendada sõltuvust tegevuste vastu, mida on lihtne teostada ükskõik kus, kas või vangis. Näiteks joonistamine. See on teostatav peaaegu kõigis tingimustes.

Välgi sõltumist asjadest, mis on liialt kinni välistes oludes. Näiteks suitsetamine – sellest on alati mitu muret juures.

Joonistamine on ka sellepärast hea, et seda tehes... jääb aeg seisma. Joonista, mu tütar, kui vähegi suudad.

Kui sattud vanglasse – mis ju tegelikult pole mitte kunagi ega mitte kellegi puhul välistatud, ükskõik kas põhjusega või ilma – on sul üks tegevus juures. Joonista! Sama tõhusad on tants ja jooga. Pealegi võib ükskõik mis koht muutuda vanglaks...

Ent kõige lähedam asendustegevus (jah, sest kõik tegevused on asendustegevused, et me mõtleksime muust kui surm ja armastus): see on vaba tõusmine. Ära lendamine. Proovi kogu aeg olla ÜLE nendest asjadest, mida sa teed ja mida teised teevad. Ära võta kunagi midagi liiga tõsiselt. Mõttele, et see kõik on ajutine ja surma kontekstis on nagunii kõik sama tähtis, õigemini tähtsusetu.

Ilu... Tõesti, mõistus ja ilu on kaasa antud. Vaid iseloomu saame me ise kujundada, aga... Kui sa tahad ükskord last saada, palun sigita see nägusa mehega. See on kõigile kergem ja ohutum.

Kui sa oled abielus mehega, kes on muidu võluv ja tark, ent koledavõitu – palun korralda endale õigete päevade ajal kõrvalhüpe mõne kenama mehega. Sellega teed sa teene inimkonnale. Esiteks sa parandad oma võluva koledavõitu mehe suguvõsa geene. Teiseks: mida rohkem silmailu, seda parem. Kas pole?

Sinu isa on väga ilus ja delikaatne mees. Valisin ta välja just nende omaduste tõttu. Valisin välja... Jah, ma tundsin ta ära. Ma tundsin ära selle juhuse. Su isa laseb mul olla kurb ja laseb mul olla tüdruk.

Head elu, mu tütar. Arvesta, et nii palju sõltub juhusest, kuid sinust sõltub see, kas sa teatud juhust väärid või mitte. Kõik võib katkeda niisama äkki ja ootamatult kui alata.

LENDA, mu tütar, vähemalt oma unistustes lenda nii kõrgelt, kui tahad. Mine lahti. Ole lahti. Pea meeles, sa võid lennata nii kõrgelt, kui tahad.

Võid ja lendadki. Lase lahti oma metsikud hobused.

Peaasi, et su südametunnistus on puhas. Siis oled sa oma auras nii kindel, et suudad magada ka korteris, kus on toimunud topeltmõrv.

Kõige tähtsam on säilitada rahu, sest globaalses mõttes pole nagunii millelgi tähtsust. Elu läheb edasi... Loomulikult käigul.

RAHU.

Siiski on mul kahtlane tunne, et mind ei ole sinu kõrval see aeg, kui sa seda kirja loed. On puhas geenijuhus, kuidas sa välja oled kukkunud ja milline on su maitse. Kas sulle meeldib Schumanni „Vogel als Prophet“ või ei meeldi, sest... selliste asjade armastamist ei saa õppida. Aga hoolimata kõigest loodan, et me oleme sõbrad. Et me

Kadri Kõusaar

oleme sõbrad kas realselt või mälestustes. Et me pole pidanud teineteist sundarmastama, vaid et me oleme teineteist armastanud tõeliselt. Vahel on meil olnud silmis pisarad, aga enamasti oleme me naernud nagu tantsivad muusad helerohelise ja helesinise tooniga aasal, naernud natuke... nagu läbi udu, LÄBI AJA.

Lenda. Ära kasuta eufemisme. Ära küsi, kellega sa tahad veeta oma elu. Küsi, kellega sa tahad surra. Kui hinnaalandus on millelgi, mis sulle meeldib vähe, osta ikka seda, mis sulle meeldib palju. Seda, mis sulle meeldib palju, isegi võid võtta tasuta. Ära ole alanduse poolt.

Alandus... Mitte mingil juhul! Siiski – on olemas allumise ilu, aga selleks on soodumust vähestel headel hingedel.

Ära küsi, mida sa tahaks süüa.

Küsi, mida sa telliks siis, kui sa istuks elektritoolil.

Kas sa tead, mida sa telliks enne, kui hakkad lendama üle kõige kõrgemate katuste? Võib ju mõelda, et vahet pole, aga see lend on igati meeldivam, kui sul on suus hea maitse.

Mina tean, mida ma telliks. Vaniljejäätist vaarikatega. Vaniljekaunast jahvatatud ÕIGE vaniljega, mitte pulbri-vanilliiniga tehtud jäätist, jah, seda ma söön.

See ongi kogu mu tarkus. Seda pole just palju, aga see toimib, usu mind – see toimib. Igavest sinu, ema.“

Vaatasin – mu käekiri oli kalligraafiline, ilma ühegi paranduseta. Nojah, see kiri oli lihtsalt niivõrd siiras, niivõrd rahuga laetud.

ÜLESANDED

1 Vastake küsimustele. Võrrelge vastuseid kaaslaste omadega.

- Milliseid soovitusi eluks on vanemad andnud teile?
- Milliseid neist hindate kõige enam?
- Miks on tänapäeva noorte jaoks täiskasvanuks saamine raskem kui vanasti?
- Mida tähendab mõiste „hea elu“ teie jaoks?

2 Koostage küsimusi katkendi kohta. Intervjueerige kaaslasi, kirjutage ka oma vastus.

Küsimus	Teiste vastused	Minu vastus

Kõige huvitavam küsimus, mis esitati:	
Minu vastus:	

3 Missuguseid probleeme leiata tekstist järgnevatele märksõnadele tuginedes?

* joonistamine	* juhus
* suitsetamine	* kõrgelt lendamine
* vaba tõusmine	* südametunnistus
* mõistus ja ilu	* rahu
* iseloom	* alandus

4 Avaldage arvamust. Tooge kinnitavaid või ümberlökkavaid argumente.

Kirjaniku arvamus	Olen samal arvamusel, sest	Olen teisel arvamusel, sest
Kõike tuleb teha kohe.		
Proovi kogu aeg olla üle nendest asjadest, mida sa teed ja mida teised teevad. Ära võta kunagi midagi liiga tõsiselt.		
Tõesti, mõistus ja ilu on kaasa antud. Vaid iseloomu saame me ise kujundada.		
Arvesta, et nii palju sõltub juhusest, kuid sinust sõltub see, kas sa teatud juhust väärivad või mitte. Kõik võib katkeda niisama äkki ja ootamatult kui alata.		
Vähemalt oma unistustes lenda nii kõrgelt, kui tahad.		
Kõige tähtsam on säilitada rahu, sest globaalses mõttes pole nagunii millelgi tähtsust.		
Ära ole alanduse poolt.		

Kadri Kõusaar

- 5** Valige üks esitatud väidetest ning kirjutage arutlus. Arutluses esitage poolt- ja vastuargumente.
- a) Oma unistustes võid lennata nii kõrgelt, kui tahad.
 - b) Peaasi, et südametunnistus oleks puhas.
 - c) Mõistus ja ilu on meile kaasa antud, iseloomu saame ise kujundada.

Kerttu Rakke

KÜPSISEPARADIIS EHK KAKSTEIST KUUD. KADIKAS, 2007. LK 58–59.

Tööleht nr 33

See ei olnud enam lihtne hiirehirm, mis Cärolyni valdas. Kõik vähegi võikamad õudusfilmid tulid meelde. Ta pesi end kiiresti ja jooksis kodust välja. Liigagi kiiresti, sest bussipeatuses tuli tervelt kaheksa minutit oodata, enne kui buss tuli. Tee või suitsu enne kooli, nii närvi ajas. Ja üldse oli kehv olla. Sees keeras imelikult. No muidugi – viimati sõi ta ju korralikult eile koolis. Cärolyn muigas mõrult. Eile oli ta emale söömist meenutanud, aga ta ise... Cärolyn luges oma taskuraha üle. Kolmkümmend üks krooni ja 20 senti. Köva raha küll. Ja ta oli Klaarikale kahekümne viiega sees, juba mitu päeva. Mitte sellepärast, et tal poleks olnud tagasi anda, aga Klaarika jäi pärast rahalaenamist haigeks. Cärolyn lootis, et teda ei ole ka täna koolis. Mingi kuues meel ütles talle, et ema ei pruugi täna veel koju tullagi.

Kooliga oli Cärolynil üldiselt vedanud. Kuigi ta polnud kaugeltki nii aktiivne ja lärmakas nagu enamik klassikaaslast, ei kiusatud teda eriti. Ta ei toppinud end ka liigselt norijate silma alla. Cärolyn ei olnud inetu, tema riided polnud koolis valitsevate moesuundadega teravas vastuolus, ta hoidis rohkem omaette, ent kui oli vaja koos klassiga tundidest ära jalutada, läi kaasa – Cärolyn oli oma klassis niiöelda positiivselt neutraalne kuju. Ka tema hinded olid neutraalselt neljad, mõnede eranditega. Koolis käis ta korralikult, juba sellepärast et mitte silma torgata. Ja kui koolis pole probleeme, ei tunta seal ka huvi su koduse elu vastu.

Päev, mis oli alanud rõvedalt, läks samas tempos edasi. Loomulikult oli Klaarika koolis ja Cärolyn maksis talle võla ära. Kõik oleks olnud korras, aga sööklas oli maksakaste. Teine asi peale rottide, mida Cärolyn tõesti ei talunud.

Mis muud, kui puhvetist saiakesi. Aga ka puhvetis polnud asi toredam: tema ees seisev üheteistkümnendik ostis ära kolm viimast neljakroonist saia, alles jäid vaid seitsmekroonised. Kui taskus on kuus krooni ja 20 senti, siis... Cärolyn keeras otsa ringi ja saatis Aureliale messi: pätsa leiba!

Kui Aurelia sööklast tulles pusavarrukast kolm viilu leiba välja tõmbas, tulid Cärolynile pisarad kurku. Nagu mingi vaeslaps. Asja tegi kurvemaks mõte, et enne koduseid praekartuleid midagi süüa ei saa. Ja kodus on rott... Kui rõvedaks võib üks päev minna? Cärolyn sõi kaks leivaviilu ära ja pani kolmanda endale taskusse.

Loomulikult on nii, et kui usud, et enam hullemaks minna ei saa, siis saab ikka. Sai ka nüüd: ajalooõpetaja kutsus ta klassi ette vastama.

Kogu klass hakkas kahisema.

„Mis siis nüüd?” küsis Pähkel.

„Cärolyn on ju klassi ees vastamisest vabastatud,” ütles Aurelia.

„Ma tean, et ta oli eelmisel aastal. Aga sel aastal pole ma selle kohta ühtki tõendit näinud.”

Muidugi ta polnud näinud. Sel aastal seda tõendit polnudki. Cärolyn oli lihtsalt unustanud võtta, sest kõik õpetajad teadsid, et Cärolynil on probleeme esinemisega juba esimesest klassist saadik. Isegi siis (ja eriti siis), kui õpitu oli selge, ei tulnud klassi ees esinemisest midagi välja. Cärolyn seisis, otsis sõnu, millega oma juttu alustada, aga mitte ükski ei tundunud see kõige õigem. Parema meelega oli ta nõus „kahe” saada – peaasi, et tagasi istuma saaks!

Õnneks sai Cärolyni esimene klassijuhataja tema probleemist aru ja pärast konsulteerimist Ritaga („jah, ega ta ju lasteaias ei käinud, kogu aeg on ta meil alati häbelikult oma toas, kui külalised tulevad!”) lubas Cärolynil suuliselt vastata vahetunni ajal või siis, kui teised juba koju olid läinud.

Algklassides oli lihtne, piisas klassijuhataja ütlemisest aineõpetajatele ja Cärolyn sai näidata oma teadmisi kas kirjalikult või peale tundi, vaid kahekesi õpetajaga klassis olles. Ja kindlasti istudes. Seistes tuli asjale juba esinemise maik juurde, Cärolyni kurk hakkas kiputama ja põlved värisema. Tegelikult oli Cärolynil kohutavalt kahju, et ei suuda esineda – kadedalt vaatas ta, kuidas teised jõulupeol grimeeritult ja kostümeeritult laulsid ja tantsisid.

Viiendas klassis läks Cärolyn oma probleemiga koolipsühholoogi juurde: juba esimene kirjandustund oli näidanud, et esinemisprobleem pole kuhugi kadunud. Psühholoog rääkis pikalt nii tema kui tema esimese klassijuhatajaga, ja andis Cärolynile vabastuse klassi ees vastamisest. Järgmistel aastatel oli asi lihtsam: koolipsühholoog teadis tema probleemi ja andis paberit niisamagi. Milleks kottida tüdrukut, kellel hoolimata üleelusuurusest rambipalavikust olid teadmised okei? Ja kelle kirjalik väljendusviis aina arenes.

Üheksanda klassi alguses polnud Cärolyn viitsinud isegi psühholoogi juurde minna: kõik õpetajad ju teadsid, et tema vastab teisiti. Teadis ka Pähkel. Aga paberit selle kohta polnud.

„Tule, tule vastama,” naeratas Pähkel õelalt. „Ma ju näen iga päev, kuidas sa kõikide klassikaaslastega normaalselt vesteldud saad, kuidas sa siis äkki klassi ees vastata ei suuda? Need on ju needsamad inimesed! Ja mind sa ometi ei pea ju kartma!”

Cärolyn tõusis ettevaatlikult. Klass oli täiesti haudvaikne. Cärolyni hingamine kiirenes.

Kerttu Rakke

ÜLESANDED

- 1 Kirjutage katkendist välja erinevate algustähtedega sõnu, mis seonduvad tekstiga. Võite lisada ka ise sõnu, millel on seos katkendiga. Põhjendage suuliselt. Kõik ruudud ei pea täidetud olema.

A	B	C	D	E	F	G
H	I	J	K	L	M	N
O	P	Q	R	S	T	U
V	W	Õ	Ä	Ö	Ü	

- 2 Koostage tekstikatkendi kohta kava.

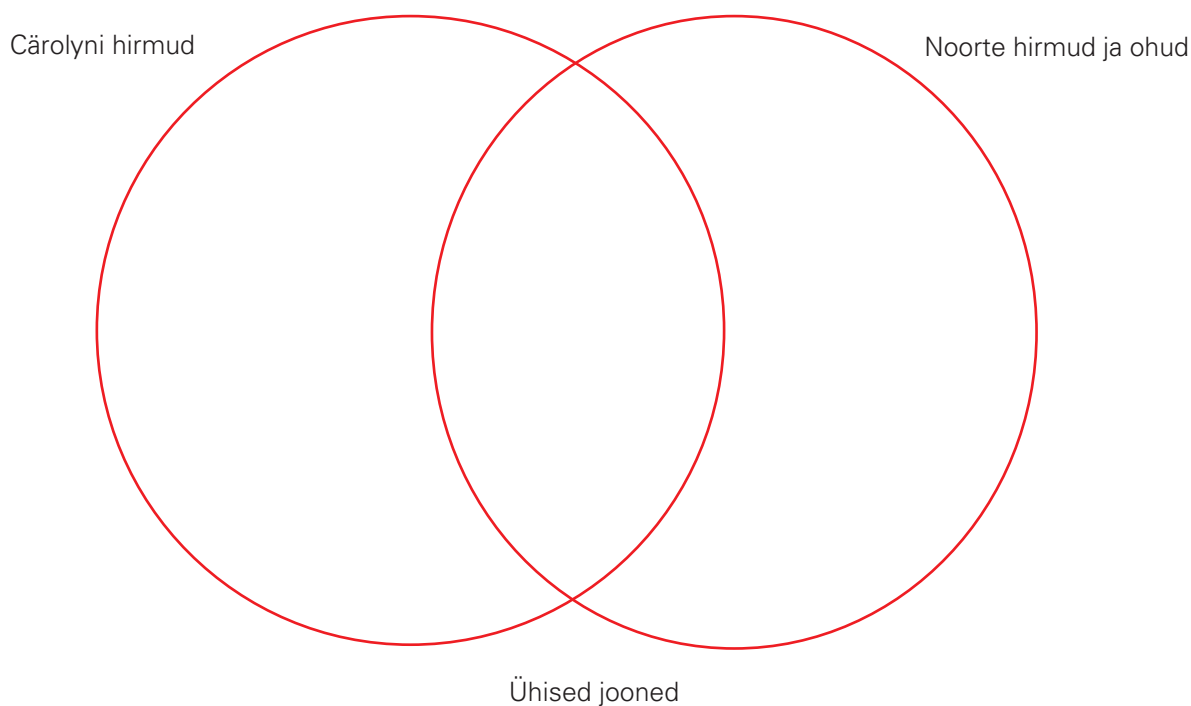
Sündmus	Tegelased	Toimumiskoht
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		

Kerttu Rakke

3 Lugege katkendit. Millised probleemid katkendis seostuvad järgnevate märksõnadega? Lisage kommentaar, kas olete selliste probleemidega kokku puutunud.

	Probleem	Minu kommentaar
Cärolyn – ema		
Cärolyn – klass		
Cärolyn – raha		
Cärolyn – hirm		
Cärolyn – õpetajad		

4 Leidke katkendist, milliseid hirme elas läbi peategelane. Lisage juurde, millised on tänapäeva noorte hirmud ja ohud. Tooge välja ka ühine.

Kerttu Rakke

- 5 Tehke diagrammi põhjal järelalus, võrrelge tulemust klassikaaslaste tulemustega. Täiendage diagrammi.
- 6 Kirjutage arutlus „Tänapäeva noortel on hirme ja ohte rohkem kui nende vanematel“
- 7 Kuidas autor kirjeldab positiivselt neutraalset õpilast? Leidke tekstist neutraalse õpilase kirjelduseks kasutatud väljendeid. Millisena teie kujutate ette positiivselt neutraalset õpilast? Arutlege klassis.

Tiina Laanem

VÄIKESED VANAMEHED. EESTI PÄEVALEHE KIRJASTUS, 2007. LK 76–81.

Tööleht nr 34

Ülikoolis sõprade mahitusel kokku viidud Kei ja Olaf moodustasid algusest peale paari, mida hoidis koos mõlema aktiivne eluhoiak. Idüllilist romantikat pole nad iialgi etendanud. Pigem iseloomustab nende suhtlemist leebe tögamine ja iseseisvuse rõhutamine. Mõned arglikuma loomuga tudengipoisid isegi kartsid omal ajal Keid, tema lopsakate vormidega kuju mõjus liiga enesekindlalt, lisaks ei peljanud ta kunagi otsekohevalt oma arvamust väljendada. Jahile lähenevat Keid silmitsev Mark märkab imestusega, et naise olekusse sigineb isepäist hoiakut iga aastaga juurde. Võib-olla aitavad seda rõhutada tumeda raamiga prillid? Või hoopis punane poisipea? Pikkade juustega naised mõjuvad Margile alati leebematena, ta usaldab neid rohkem kui lühikeste juustega naisi. Seetõttu paneb Ly juukse-pahmakas teda heldima, tekitab vajaduse seda silitada. Nagu praegu, kui naine juuste lehvides jahi poole tuleb. Kuigi täna väljendab käed heledate purjeriidest pükste taskusse surunud Ly välimus muretut hooletust, kus riiete sobitamisele pole tähelepanu pööratud ja vastassoo meeleline õrritamine on sootuks unustatud. Alati pole see nii, leidub päevi, mil ülekeeva loomuga naisel tuleb tuju end põhjalikult sättida, huuled tulipunaseks võõbata ja tõelise pilgupüüdjana käituda.

Reipalt jutlev tandem jõuab jahini, naised ronivad pardale ja jäävad lootusrikkal moel meesteringi keskele seisma. Jõudsimegi kohale! Lõbustage meid!

„Tere tulemast, Ly. Saa tuttavaks minu salaarmastusega,“ tervitab Olaf tulijaid.

„See siis ongi sinu armuke, kes abielumeest oma veetlusega pere juurest eemale tirib,“ vastab Ly purjeka suhtes vaimustust ilmutamata. „Milles tema võlu seisneb?“

„Ta on truu seltsiline, armastab mind sellisena, nagu olen, ega kirtsuta kunagi nina,“ lõõbib Olaf. „Ta on parim rännukaaslane ja sa ju ometi tead, et mees muutub lootusetult kurvameelseks, kui tal rännata ei lasta.“

„Ja naist tabab neil aegadel loomuomane vajadus lapsi kantseldada ja majapidamist juhtida,“ pilkab Ly ninakalt.

„Just, naine ja mees on erinevad. Mehele ei sobi paikne elu, see muudab ta araks ja alalhoidlikuks. Lõpuks oled nagu toasuss,“ ütleb Olaf. „Aeg-ajalt peab loodusega rammu katsuma, alles siis tunnetad, millised jõuvarud sinus tegelikult peituvad. Meri on kaval vastane, tema taktika on alati etteaimamatu.“

„Mina küll ei suudaks Kei asemel leppida, et purjedega paat röövib minult aasta kõige ilusamal ajal mehe,“ vaidleb Ly. „Kuule, Kei, kas sa purjeka vastu viha ei tunne?“

Küsitletav kehitab imestunult õlgu, tema pole kunagi mõelnud, et tuleks kellegi varruka küljes rippuda ja tähelepanu manguda. Kuidagi naeruväärne.

[---]On nädalaid, mil nad trehuvad Olafiga vaid põgusalt, kummalgi on piisavalt teisest poolest sõltumatuid tegemisi, mis kodust eemale tirivad. Tänapäeva rongama, kumisevad Kei kõrvus ühe tuttava naljaga pooleks visatud sõnad, kui ta pikalt töösõidult tulles vanaema juurde poja järele ruttas. Kas kibestunud kodukana oleks parem? See, mis vahendeid valimata edasi rühkima sundis, polnud auahne saavutusvajadus, pigem üllatamine enda võime-test ja innustumine kordaminekutest. Need tegid Keist kõrge ametniku, kes riigiasju ajades mööda Euroopat ringi lendas. Aga Olafi purjekas? Mõte elutus esemes võistlejat näha paneb Kei muigama. Ta tõstab viskiklaasi tervituseks taeva poole ja jätkab unesegase Davidiga pooleli jäänud vestlust.

„Kui mina peaksin uuesti abielluma, teeksin seda tingimata jahi pardal,“ teatab Olaf samal ajal. „Paarimine keset merd ühendab naise ja mehe erilise sidemega. Legendi järgi pidavat nende paaride liit kõige kindlamini püsima jääma. Kõikuv pinnas jalge all sunnib kaaslast käest kõvasti kinni hoidma, see jääb alatiseks meelde, ja meri annab oma õnnistuse.“

„Tõesti?“ imestab Ly naeratades.

„Muidugi, kahtlemata,“ noogutab purjetaja.

Ootamatu tujumuutuse ajal võtab Ly rihmikud jalast, keerab püksisääred üles, istub reelingu servale, näoga mere suunas, ja pistab jalad vette. Varasuviselt külm vesi mõjub kehale jahutavalt, kuid tekkinud ärevus ei kao nii lihtsalt. Juba pöörabki tõmmu naine end seltskonna poole tagasi.

„Kas te teate, kuidas me Markiga aru saime, et oleme teineteisele õiged?“

Pilgud pöörduvad küsijale. Harv avameelsus, võimalus piiluda hetkeks teise eraelu tagatuppa võtab kõik uudishimu konksu otsa. Raputatakse pead. Viimastel aastatel vaikseks muutunud Mark pole neist asjadest rääkinud, kuidas võiksid sõbrad teada, milliseid teid pidi ta endale kaaslast leidis?

[---], „Surfilaagris kohtudes kandsime täpselt ühesuguseid kollaseid pluuse,“ sõnab Ly tähenduslikul toonil. „Samal

Tiina Laanem

õhtul selgus, et oleme mõlemad taimetoitlased ja armastame värsket porgandimahla. Lõpuks avastasime, et käisime läinud aastal täpselt samal ajal ja samadel Hispaania teedel mõtlusmatkal. Ilmselged märgid! Neist ei saanud niisama mööda vaadata. Koju jõudes helistasin kohe Markile. Aga telefon andis kinnist tooni. Ja teate miks? Sest tema helistas samal hetkel minule.“

„Nii suured hingesugulased peaksid ju abielluma,“ viskas Kei naljatades vahele.

Viskit rüüpav Kei ei oota oma ettepanekule mingit vastust. Looduslapse rollis esinev Ly ajab teda eileõhtusest kohutumisest saadik naerma. Seda üllatavamalt mõjub pööre, millele tema viimane lause rohelise tule andis.

„Mul tuli täpselt sama mõte,“ teatab Ly rõõmsalt. „Mark, mis arvad? Võiksime siinsamas laeval tunnistajate juuresolekul otsekohe kihluda. Meri loksib jalge all, oleksime eriliselt õnnistatud.“

Suur Jumal, tule mulle appi, tahaks Mark koleda häälega karjuda, pea ees vette hüpata ja meresügavuses koguka kivi taha peitu pugeda. Kükitada seal vagusi, kuni pimedus saabub. Kuni õhk on inimestest puhas. Miks teda keset päeva rünnatakse? See pole aus! Sellist väljapressimist oleks Mark eeldanud ükskõik kellelt, kuid mitte Lylt. Temas oli mees näinud kaaslast, kes tahab maailma avastada, seda paremaks muuta, ise täiustuda, mitte sammalduda...

Nüüd tuli see avatud meeltega naine lagedale lõplikke olukordi armastavate inimeste leiutatud kinnismõttega. Markil hakkab kõhus keerama, ligi hiilib varemgi kogetud lämbumist meenutav paanikahoog. Paaril korral on lämbumistunne teda juba jalust niitnud, see juhtus siis, kui kaks eelmist elukaaslast oma lapseootusest teada andsid. Täiesti ootamatult, ette hoiatamata. Laste vastu polnud Markil midagi, kuid teadmine, et tegemist pole mööduva olukorraga, võttis hinge kinni. Lõplikkuse painav õud. Kas nüüd oli samamoodi? Või muutus vägisi sülle surutud lemmiklelu kohe tüütuks kanniks, mille esimesel võimalusel tahaks endast eemale heita? Marki silmad otsivad ümbritsevatelt abi.

„Meil pole kihlasõrmuseid,“ üritab ta pääseteed leida.

„Võime ka olemasolevaid sõrmuseid vahetada,“ on Lyl lahendus olemas. „Mina annan enda vanaema sõrmuse ja sina ruunimärkidega rõnga.“

Naljatuju on purjekalt jalga lasknud. Isegi riismeid pole enam järel, kuigi alles mõne minuti eest hüples ta itsitades suunurkades ja kõdistas kõigi kõrvtaguseid. Jahmunud Olaf ja lõplikult virgunud David eelistaksid viibida kus tahes mujal, kas või janusena kõrbes või kontvõõrana külapeol, kuid mitte selles täbaras olukorras, mille lahendamisel ei saa nad sõpra kuidagi aidata. Keerata jutt naljaks? Mis õigus oleks neil sekkuda? Ega süsimustade silmadega naine neid kosinud.

Kohmetust, pinget ja piinlikkust täis sekundid venivad nagu tõntsi sammuga elevandid, kel seljas üle jõu käiv koorem. Tundub, et elevandikari jäi seisma, paus venib igavikku. Meeste suus sügelevad esimesed pähetulevad sõnad, mida iganes, peasi, et see vaikus lõpeks. Vaid kulme kergitav Kei on ainsana naerma puhkemise äärel. Mis talle nalja teeb, jääb teistele arusaamatuks.

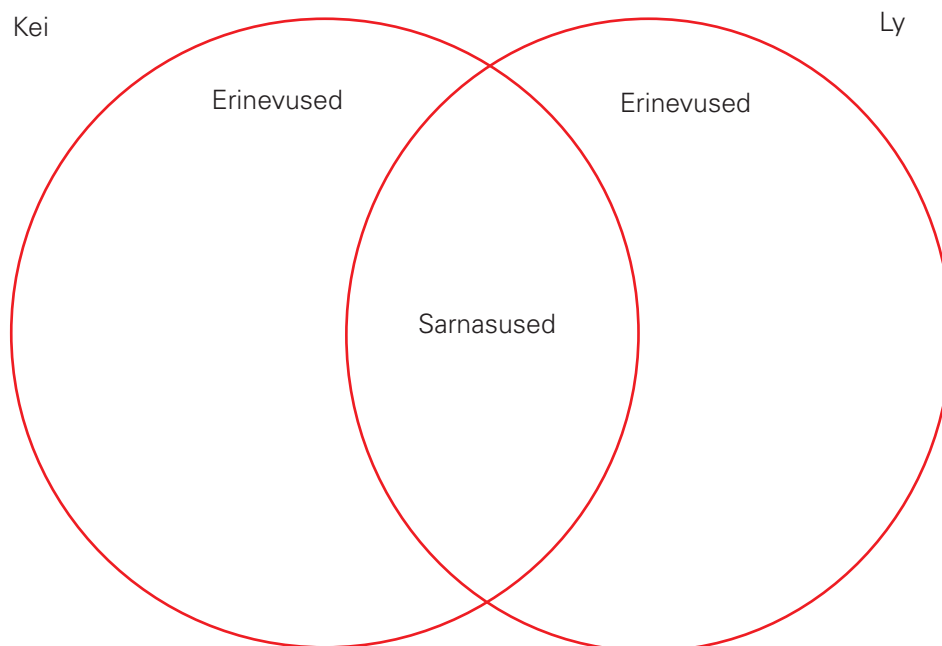
Suured pilkase pimeduse karva iiristega tumedad silmad puurivad Markile näkku. Neis on nii palju usku. Magamiskotilt püsti tõusnud Mark saab lõpuks halvavast kõnevõimetusest jagu. Temal üksi lasub kohustus kujunenud vaikelule oma maitsest lähtuv lõplahendus valida.

„Muidugi, milleks viivitada! Ly, kas sa tuled mulle naiseks? Millal iganes need pulmad siis toimuma saavad,“ jätab käepaluja endale viimase lausega taganemistee.

„Jah, tulen küll! Kus iganes need pulmad siis toimuma saavad,“ vastab naine.

ÜLESANDED

1 Võrrelge Lyd ja Keid. Leidke sarnasusi ja erinevusi.

2 Sõnastage väited ümber ning kirjutage, kas olete nõus või mitte. Toestage oma arvamust näidetega tekstist.

Väide	Minu sõnastus ja arvamus	Täiendusi tekstist
Olenemata kahest purunenud suhtest ei tunne Mark ikka veel naisi.		
Ly on arvestav ja ebasiiras naine, kelle eesmärgiks on abielluda Markiga.		
Kei ja Olafi abielu taolised kooselud purunevad sageli naise liigse iseseisvuse tõttu.		

Tiina Laanem

3 Koostage ämblik väite kohta, lisage näiteid, jõudke järelduseni. Võrrelge kaaslastega.

JAH	Ly käitus Marki suhtes väljapressivalt, nõudes kihlumist purjekal.	EI
	Järeldus:	

4 Valige üks probleem ja täitke tabel. Tooge tekstist näiteid oma mõtete kinnituseks.

- a) Abielu ja pere takistavad tihti naise eneseteostust (Kei näitel).
- b) Tõelise kindlustunde tuleviku suhtes annab naisele ametlik abielu (Ly näitel).

Probleemi olemus	Probleemi tekkimispõhjused
Probleemi tagajärjed	Probleemi lahendusvõimalused

Tiina Laanem

5 Valige katkendist üks tegelane ja koostage teemantluuletus. Võrrelge seda kaaslastega, püüdke põhjendada, miks valisite just sellised sõnad.

Pealkiri: _____

(nimisõna)

Kirjeldus:

(omadussõnad) _____

Tegevus: _____

(mine-sõnad)

Suhe/tunded:

(fraas) _____

Teema ümbersõnastus:

(pealkirja sünonüüm) _____

* Miks valisin need sõnad?

	Sõna	Põhjendus
Pealkiri		
Omadussõnad		
mine-sõnad		
Suhet näitavad sõnad		
Sünonüüm		

Tiina Laanem

6 Koostage tekst. Eeltööna täitke tabel. Valige endale sobiv roll, adressaat, teksti vorm ja teema (näiteks rolliks Mark, lugejaks Ly, vormiks kiri, teemaks seletus, miks Mark ei saa siiski Lyga abielluda).

Roll	Adressaat	Teksti vorm	Teema

MÄRKMED

MÄRKMED

MÄRKMED

MÄRKMED